

SOTAVETERAANI KRIIGSVETERANEN

N:o 5/2013 ■ Tarkastettu levikki 54 583 ■ Lokakuun 30. päivänä 2013

Rintamalla ilmestyneet lehdet olivat toisinaan uutisoinnissaan räväköitä. Lisää rintamalla ilmestyneistä lehdistä sivut 18-19.

Vilkas kirkkopäiväkesä takana sivut 7-9

Venäläiset kaivoivat Kuhmossa sivu 13

Rauhanturvaajilla veteraaniseminaari sivu 14

Rukajärvikeskus ylitti odotukset sivu 15

Veteraanihaastattelussa Lauri Luutonen sivu 16

Radiopropaganda sodissamme sivut 20-21

Viipuri sodan jaloissa sivu 30

Kansa käveli sivu 36

Sotaveteraanien ansioristi luovutettiin teatterineuvos Matti Raninille. Marja Riukka liiton toimistosta onnittelee. Lisää huomionosoituksen saajia sivuilla 6-7.

Hanki joulukortit Sotaveteraaniliitosta, sivu 48

Helsingissä 30. lokakuuta 2013

Tulevaisuussuunnittelu etenee ja täsmentyy

Syksyn neuvottelupäivillä syyskuussa oli yhtenä keskeisenä aiheena tulevien toimintavuosien suunnittelu ja sen ohjeistaminen. Liitolla on edessään haasteelliset muutoksen vuodet, jotka meidän on kyettävä hallitsemaan ennakoiden ja suunnitelmallisesti edeten. Jäsenmäärässä tapahtuvat muutokset heijastuvat jo lähivuosina järjestön rakenteeseen alueellisella tasolla ja viiveellä myös liiton organisaatioon. Me voimme voittaa edessä olevat vaikeatkin haasteet ainoastaan hyvällä ja ennakkoluulottomalla yhteistyöllä piirirajojenkin yli. Kaikkien tehtävien ratkaisujen ytimessä tulee olla liiton ja sen yhdistysten kyky tukea sotaveteraaneja, heidän puolisoitaan ja leskiä niin kauan, kun he apua ja tukea tarvitsevat.

Suunnittelu on haasteellista siksi, että on sovittava yhteen sekä 2020-luvulle ulottuva edunvalvonta ja tukitoiminta että perinneaikaan valmistautumiseen liittyvät toimenpiteet. Tilannetta, jossa jokin paikallinen yhdistys hoitaa vain tukitehtävää ja jokin toinen samalla seudulla toimiva yhdistys vain perinneasioita, ei saisi syntyä tai kehittyä. Suunnittelun lähtökohdaksi ja tavoitteeksi on otettu, että liitolla olisi tämän vuosikymmenen loppuun mennessä selkeä kuva tulevasta järjestörakenteesta. Uudessa rakenteessa on kyettävä suoriutumaan sekä sotaveteraanien, heidän puolisoitensa ja leskien tukitehtävistä että tekemään vahvaa pe-

rinnetyötä. Tässä vaiheessa on nähty, että vahvat seutukunnalliset yhdistykset ovat aivan keskeisessä asemassa tulevina toimijoina. Tavoitteena on, että ensi kesän liittopäivillä Oulussa voimme käsitellä sekä sotaveteraanipiirien suunnitelmia että myös liiton kokonaissuunnitelmaa.

Tuleva perinneyö ei ole mikään uusi asia. Sotaveteraaniihdistykset ja yksityiset sotaveteraanit ovat tehneet tätä työtä jo vuosikymmenten ajan. Sen työn arvokkaana tuloksena on kirjoitettu ja julkaistu yhdistysten ja piirien historioita ja kirjoitettu kirjoja paikkakunnan miesten ja naisten sotavuosien ponnisteluista sekä perustettu pienimuotoisia museoita. Paikkakunnan keskeiselle paikalle on pystytetty veteraanimuistokivi ja entisten suojeluskuntatalojen ja vastaavien seinään on kiinnitetty muistolaattoja kertomaan talojen nykyisille käyttäjille paikkakunnan sotia edeltävästä ajasta sekä sota-ajasta. Ne eivät kerro pelkästään sotaveteraanien historiasta, vaan ovat arvokas osa paikkakunnan ja seutukunnan historiaa ajalta, jolloin maamme itsenäisyys oli monta kertaa vaakalaudalla. Yhteistoiminnassa Tammenlehvän Perinneliiton kanssa tehdään näiden muistomerkkien kartoittaminen kuluvan vuoden loppuun mennessä. Toteutuessaan tämä hanke palvelee sekä sotaveteraanipiirejä että tulevia perinneyhdistyksiä.

Finn-Göran Wennström

Ovatko asiat kunnossa?

Edellisen Sotaveteraani-lehden pääkirjoituksessa esiteltiin Valtion talousarvio määrärahojen tilannetta syyskuun alussa. Sen jälkeen Valtioneuvoston pitämässä budjettiriihessä korotettiin rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahaa 2 milj. eurolla 32,6 milj. euroon.

Aktiivisesti toimivista sotaveteraaniihdistyksistä, veteraaniasioita hoitavilta sekä kunnista alkoi tulla huolestuneita viestejä. Kuntoutusmäärärahaa ei saa päästää laskemaan valtiovarainministeriön esittämälle tasolle.

Alkujärkytyksen jälkeen informoimme kansanedustajat ja olimme yhteydessä eduskuntaryhmiin. Muutama myönteisesti asiaamme suhtautuva kansanedustaja otti tehtäväkseen jälleen koota eduskuntaryhmät yhteiseen ponnistukseen. Eduskuntaryhmien puheenjohtajien yhteinen aloite rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahan nostamiseksi 2 milj. eurolla 34,6 milj. euroon näki päivänvalon. Esitys ratkeaa lopullisesti eduskunnan käsitellessä valtion talousarviota joulukuussa.

Miten tässä nyt näin kävi? Pitää tunnustaa, että laskelmat viime syksynä pettivät. Viime syksyn eduskunnan päätös nostaa määrärahaa 6 milj. eurolla ei korjannut tilannetta riittävästi. Vaikka veteraanien määrä on vähentynyt 15 %, on onnistuneen etsintätöiden tuloksena kuntoutukseen tullut lisää kuntoutettavia. Myös kuntoutuksen kustannukset ovat nousseet.

Vuonna 2012 laituskuntoutusjakson hinta kuntoutettavaa veteraania kohti oli 1964 euroa (kuntoutuksen kesto keskimäärin 11,3 vrk) ja avokuntoutusjakson

hintaa 812 euroa (kuntoutusjakson kesto 13,4 kertaa). Valtiokonttori antoi 2013 kunnille 838,64 euroa/kuntoutukseen oikeutettua veteraania kohti.

Huonokuntoinen veteraani saa vain hyväkuntoisen kuntoutusjakson

Yli puolet veteraaneista kuuluu toimintakykyluokkaan 1-2 eli paljon tukea tarvitseviin. Valtiokonttorin ohjeellinen kuntoutusjakson mitta laituskuntoutuksessa on 14-28 vrk (keskimäärin 2800-6400 euroa) ja avokuntoutuksessa 20-30 kertaa (keskimäärin 1300-2000 euroa). Kotiin annettavan kuntoutuksen hinta on vielä korkeampi.

Kunnat ovat ongelmallisessa tilanteessa. Annettu määräraha ei riitä määrältään kunnollisten kuntoutusjaksojen tarjoamiseen.

Kotiin vietäviin palveluihin annettiin määrärahaa kunnille tänä vuonna 174 euroa veteraania kohti. Jokaiselle veteraanille sillä ei saa kovinkaan kummallista tukea, mutta joka kymmenennen veteraanin elämäniltaa sillä voidaan auttaa. Tulevina vuosina tähän tarvitaan merkittävästi lisää varoja ja erityisesti kaikki ne varat, jotka vapautuvat kuntoutuksesta. Myös esitys lievävammaisten sotainvalidien oikeudesta saada kotiin vietäviä palveluita lisää palvelumäärärahan tarvetta.

Millähän perusteella määrärahaa esitetään leikattavaksi?

Markku Seppä

Kolumni

Suuret symbolit

Nykysukupolvet ovat kuvan sukupolvia. Kuvien määrä, koko ja laatu ovat kasvaneet kaikissa medioissa aina koulukirjoista mainoksiin. Onpa kehitys yltänyt aina päivälehtiinkin: kuvia on lisätty kuvantuotannon halventuessa ja helpottuessa.

Sitäkin hämmästyttävämpää on, että meillä suomalaisilla ei ole olemassa mitään kansallista ikonikuvaa viime sodistamme. Yhdysvaltalaisilla tällainen kuva on Joe Rosenthalin otos, jossa merijalkaväki pystyttää Iwo Jimalla lippua. Toisena toisen maailmansodan ikonina voidaan pitää Jevgeni Haldein ottamaa kuvaa neuvostosotilaista nostamassa lippua Berliinin valtiopäivätalon katolle. Nämä kaksi kuvaa ovat lukuisina variaatioina levinneet ympäri maailmaa: niiden pohjalta on tehty postimerkkejä, patsaita ja pop-taidetta. Ne tunnustaa jokainen. Suomalaisten vastikään internetissä julkaistu laaja SA-kuvakokoel-

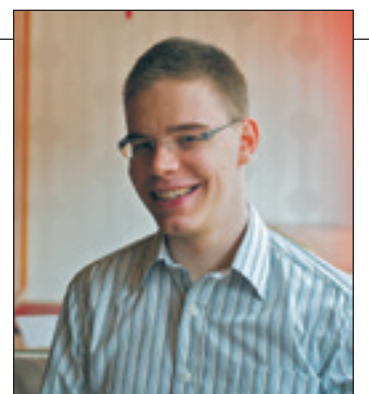
ma herätti huomiota aina Yhdysvaltoja myöten, mutta meillä ei ole esittä mitään tiettyä, kaikkien tuntemaa kuvaa.

Tilanhoitaja Teodor Väisänen sensuurin kieltämässä kuvassa 15.8.41. Kuva: SA-kuva

Kun meillä kerran ei ole kuvista puuttetta, kelpaisiko ikoniksi esimerkiksi ohessa oleva kuva, jossa tilanhoitaja Teodor Väisänen katsoo kameraan lakki kallellaan ja Työmies-aski taskussa? Tälläkin kuvalla on monivaiheinen historia: Suomen Kuvalehti julkaisi kuvan syksyllä 1941 ja myös monet ulkomaiset lehdet kiinnostuivat kuvasta, koska ne pitivät sitä kerrassaan hyvänä suomalaisotilaan luonnekuvana. Suomen sotasensuuri kuitenkin puuttui peliin ja kielsi kuvan, koska piti Väisänen ulkoasua liian huolittelemattomana ja pelkäsi kuvan vahingoittavan suomalaisen sotilaan kansainvälistä mainetta.

Suomalaisilla on toki montakin yleisesti tunnettua valokuvaa mm. neuvostoliittolaisen 44. divisioonan tuhosta Raatteen tiellä talvisodassa. Nämä kuvat eivät kuitenkaan ole saaneet ikonin asemaa, kenties siksi, että niissä näkyy sodan raakuus aivan liian selvästi. Suo-

mestakin löytyy kuvia, joissa siniristilippu liehuu vasta valloitetun Äänislinnan rautatieaseman katolla. Mikäli jatkosota olisi päättynyt toisin, olisiko siinä ollut suomalaisten tunnuskuva?

Suomalaisen ikonikuvan puuttuminen saattaa toki johtua myös siitä, että meille jäi viime sotien selviämisen symboliksi jotakin paljon suurempaa kuin yksittäinen valokuva: joka joulukuun 6. päivänä voimme vetää salkoon suomalaisen siniristin. Lipun, johon ei kiteydy pelkästään sotien uhraukset vaan koko suomalaisen yhteiskunnan menestystarina.

Olli Kleemola

Vevan edustajat eduskunnassa

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnan, Vevan edustajat kävivät 8. loka-

kuuta eduskunnassa tapaamas-

sa eduskuntaryhmiä. Veva jätti eduskuntaryhmille yhteisen kirjeen ja lisäksi sen jäsenet tarkensivat sanallisesti järjes-

töjen viestejä. Ohessa on Vevan eduskuntaryhmille toimittama kirje.

Vasemmalta paikalla olleiden eduskuntaryhmien edustajat: Petteri Orpo kokoomus, Jouni Backman sosiaalidemokraatit, Jari Lindström perussuomalaiset, Tapani Tölli keskusta, Kari Uotila vasemmistoliitto, Johanna Karimäki vihreät ja Leena Rauhala kristilliset. Keskellä Vevan puheenjohtajavuorossa olevan Rintamaveteraaniliiton puheenjohtaja Matti Louekoski, Sotainvalidien Veljesliiton Juhani Saari, Sotaveteraaniliiton Markku Seppä, Sotaveteraaniliiton Sakari Sippola, Rintamaveteraaniliiton Antti Simola, Sotainvalidien Veljesliiton Seppo Savolainen ja Markku Honkasalo.

Helsinki 8.10.2013

Eduskuntaryhmille

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta, johon kuuluvat Sotainvalidien Veljesliitto, Suomen Sotaveteraaniliitto ja Rintamaveteraaniliitto, on huolestunut halusta leikata veteraanimäärärahoja. Järjestöt muistuttavat, että eduskunta hyväksyi 5.12.2012 lausuman, jonka mukaan valmistellessaan vuosien 2014-2017 kehyspäätöstä hallituksen tulee varata riittävä määräraha veteraanien vuosittaiseen kuntoutukseen.

Veteraanien kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin on varattu tälle vuodelle 36,6 miljoonaa euroa. Määräraha ei riitä. Siitä on osoitukseksi se, että 108 kuntaa teki elokuun loppuun mennessä lisämääräraha-anomuksen Valtiokonttorille. Osa kuntoutusta hakeneista veteraaneista ja puolisoista jää tänä vuonna kuntoutuksen ulkopuolelle. Palveluihin ei voinut hakea lisärahaa.

Laskelmat pettävät siitä syystä, että veteraanikuntoutuksen keskihinta on laskettu hyväkuntoisen veteraanin mukaan. Kuitenkin yli puolet veteraaneista on kuntoluokissa 1-2, jotka tarvitsevat pitemmän hoitojakson. Moni tarvitsisi myös kotikuntoutusta, jonka kustan-

nukset ovat korkeammat. Jotta avokuntoutuksesta olisi tarvittava hyöty, hoitokertoja tulee olla 20 -30. Haja-asutusalueilla, joissa matka avokuntoutuspaikkaan on kymmeniä kilometrejä, avokuntoutus ei ole järkevä vaihtoehto.

Esitys valtion vuoden 2014 talousarvioksi jättää lähes 2000 haitta-asteeltaan 10 ja 15 prosentin sotainvalidia edelleen väliinpuotoajiksi koti- ja avopalvelujen suhteen. Sotilasvammalain nojalla korvataan kuntien vain vähintään 20 prosentin sotainvalideille järjestämät sosiaali- ja terveydenhuollon avopalvelut. Lievävammaiset 10 ja 15 prosentin sotainvalidit eivät voi saada myöskään veteraanien kotiin vietäviä palveluja, jotka rahoitetaan Valtiokonttorin kunnille osoittamasta veteraanikuntoutuksen määrärahasta. 10 ja 15 prosentin sotainvalidien jättäminen molempien edellä kerrotujen kotihoitoa tukevien järjestelmien ulkopuolelle saattaa heidät perusteettomasti muita sotainvalideja ja rintamaveteraaneja huonompaan asemaan ja syrjiä heitä tosiasiallisesti sotavamman takia.

Ensisijainen korjauskeino tämän vakavan epäkohdan korjaamiseksi on sotilasvam-

malain prosenttirajojen poistaminen avo- ja kotipalvelujen osalta. Tämä sisältyy sosiaali- ja terveysministeriön veteraanipoliittisiin linjauksiin, joiden pohjalta hallitusohjelma lupaa kehittää myös sotainvalideille kohdennettuja etuuksia.

Siihen asti, kun tarvittava sotilasvammalain muutos ei ole toteutunut, tulisi 10 ja 15 prosentin sotainvalideille antaa oikeus saada muiden rintamaveteraanien tavoin Valtiokonttorin rahoittamia veteraanien kotiin vietäviä palveluja alkaen jo vuodesta 2014.

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta korostaa, että eduskunnan juhlaistunnossa veteraaneille annetut lupaukset tulee pitää.

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta Veva

Matti Louekoski
Vevan puheenjohtaja
1.9.-31.12.2013

Pirjo Jaakola
Vevan sihteeri

Sotaveteraaniliiton naistoiminnalle uusi suunta

Sotaveteraaniliiton Naisjärjestö suuntaa katseen tulevaisuuteen tehostamalla toimintaansa ja yhdistämällä voimansa Sotaveteraaniliittoon.

Jäsenistön ikärakenne ja voimien uupuminen ovat pakottaneet tutkimaan järjestön tilaa kriittisesti. Samaan aikaan tapahtunut säätiöiden muuttunut avustuspolitiikka on johtanut toimintaedellytysten vähenemiseen Naisjärjestön toiminnassa.

Kesällä 2013 kentälle tehdyn kyselyn tuloksena on Naisjärjestön Keskustoimikunta päättänyt esittää ylimääräiselle kokoukselle Naisjärjestön purkamista. Ylimääräinen kokous pidetään Seinäjoella 29.11.2013.

Varsinaiseen kentällä tapahtuvaan naistoimintaan ei muutoksia tule, päinvastoin, paperityön ja byrokratian poistuksessa voidaan keskittyä enemmän tukemaan sotaveteraaneja, miehiä ja naisia sekä heidän puolisoitaan ja leskiään.

Sotaveteraaniliiton kanssa alustavasti käydyissä neuvotteluissa on yhdistymiseen suhtauduttu positiivisesti. Tarkoituksena on perustaa Sotaveteraaniliiton sisälle naistyön toimikunta, jonka tehtävänä on turvata naisten, niin veteraanipolven kuin tukijäsentenkin, työn jatkuminen ja voimistuminen kentällä. Yhteydenpito kentälle on oltava suoraa ja mutkatonta.

Auttavia käsiä, kuuntelevia korvia ja ulkoiluttaja-apua tar-

vitaan tulevaisuudessa entistä enemmän.

Suurena haasteena on tukijäsenten määrän kasvattaminen jokaisessa piirissä. Tukijäsenten osuus myös perinneyössä tulee olemaan tärkeää. Veteraanipolven on hyvä vielä itse nähdä, että heidän tekevänsä työtä arvostavat ja vaalivat myös tulevat sukupolvet.

Toivomme mahdollisimman monen voivan osallistua kokouksemme Seinäjoella.

Tuija Saura

Naisjärjestön toiminnanjohtaja

Suomen Sotaveteraaniliiton Naisjärjestö ry:n

YLIMÄÄRÄINEN KOKOUS

pidetään perjantaina
29.11.2013 klo 12.00
Seinäjokisalissa,
Kalevankatu 35,
Seinäjoki.

Kokouksessa käsitellään

Naisjärjestön purkaminen
sekä purkamiseen liittyvä
varojen luovutus.

Samoin kokouksessa
käsitellään sääntöjen
9§:ssä mainitut asiat.

Valtakirjojen tarkastus on
klo 10.00 - 11.00.

Keskustoimikunta

Käy katsomassa
Sotaveteraaniliiton
internet-sivut ja verkkokauppa.

www.sotaveteraaniliitto.fi

Isä meidän

Isä meidän -rukous käsittää kokonaisuudessaan Elämän kaikki alueet. Vaikein kohta on rukoilla - tapahtukoon Sinun tahtosi. Miten helppoa onkaan rukoilla näin, kun Jumalan tahto on juuri sama kuin meidän tahtomme. Sellaisiakin aikoja on. Me rukoilemme tapahtukoon SINUN tahtosi - ja Meidän tahtomme tapahtuu ihan täydellisesti.

Mutta sitten tulee toisia aikoja. Alkaa näyttää siltä, että nyt tulee tapahtumaan ihan päinvastoin, kuin mitä me soisimme. Ja me alamme aavistaa, että näin on Jumalan tahto. Rukoilla nyt Jumalan tahdon tapahtumista merkitsee samaa, kuin nujertaa oma tahto.

Tämäkään ei ole niin vaikeaa, kun on kysymyksessä asiat, jotka eivät ole ihan sydämen asioita. Jollakin tavalla voimme tyyneesti suhtautua siihen, ettei käy niin kuin olisimme toivoneet. Mutta sitten voi sattua tapauksia, jotka leikkaavat sieluumme ihan sydänjuuria myöten. Mitä rakkaampi joku henkilö tai asia on sitä tuskallisemmalta tuntuu luopua – niin Herrankin tahdosta. Näin heikkoja me olemme. Näin heikosti me uskomme Jumalan tahdon olevan sulaa laupeutta ja hyvyyttä. Soisimme niin mielellämme, että tässä nyt tapahtuisi vain meidän tahtomme. Uhri tuntuu niin suurelta. Emme voi sitä tehdä iloisiin ja kiittävin mielin.

Jospa voisimme tehdä sen tyyneesti alistuen ja tyytyen kohtaloomme. Ja kuitenkin - Täytyy Jumalan tahdon tähdätä ainoastaan meidän ja muiden parhaaseen. Miksi olet siis sieluni niin levoton? Miksi et uskalla täysin turvata Herraasi? Eiköhän suurempana syynä ole se, että me olemme lyhytnäköisiä ja mittaamme kaiken tämän maailman onnen mittapuun mukaan.

Ole siis turvallisella mielellä, Hän pitää Sinusta huolen! Tuleeko sitten osaksemme se siunaus, jota Hän tällä on tarkoittanut, riippuu siitä kuinka me suhtaudumme Hänen tahtoonsa.

Kunpa siis osaisimme sanoa koko sydäme-stämme: Tapahtukoon, Isä Sinun tahtosi nyt ja aina. Joka osaa joka tilassa näin rukoilla ja rukoilla ilolla, hän vasta todella uskoo, että Jumala on rakkaus! Siksi tämä rukous on hyvä uskon koetinkivi. Vaikea tilanne ei parane milloinkaan epätoivosta vaan siitä, että luotamme Jumalaan. Jumala lupautensa mukaan pitää meistä huolen ja on luvannut: Minä annan Teille tulevaisuuden ja toivon!

Näillä sanoilla haluan toivottaa siunausta ja voimia kaikille veteraanisisarille ja -veljille. Kiitollisin ja turvallisista mielin jätän Teidät kaikki suuren Jumalan huomaan. Saat olla varma siitä, että Jumala on läsnä ja pitää Teistä huolen.

Pirkko Kuorehjärvi

Onnittelemme

Mikko Bergman 100 vuotta

Mikko Bergman syntymäpäivänään.

Marskin veneentekijä Mikko Bergman täytti 100 vuotta 1.9.2013. Iisalmessa pidettyyn tilaisuuteen oli

saapunut satakunta Mikko Bergmanin läheistä tuttavaa.

Mikko Bergman toimi veljensä Aatun kanssa Rukajärven rintamalla 14. Divisioonan esikunnassa puuseppänä. Komentaja Raappanan havaittua Mikko Bergmanin käden taidot hän sai kunniatehtävän. Rukajärven rintama lahjoitti 4.6.1942 metsästysmajan Marsalkka Mannerheimille. Tarvittiin vene, jonka tehtävän komentaja antoi Mikko Bergmanille.

Vene jäi rintamalle, joten vuonna 2004 Mikko Bergman teki uuden veneen, jonka hän toimitti 28.7.2004 Lopelle, mikä olikin Mikko Bergmanin viimeinen puusta tehty vene.

Vihtori Siivo 100 vuotta

Talousneuvos, diplomikauppias ja ylivääpeli Vihtori Siivo vietti 100-vuotispäiviään Niinisalon varuskuntakerholla 16.8.2013. Siivo on syntynyt Turun- ja Porin läänin Lapissa. Asevelvollisuuden hän suoritti Terijoella. Talvisodassa hän oli JR 29 komppanian vääpelinä Taipaleen loholla. Jatkosodassa hän oli JR 56:n mukana Petroskoin, Kontupohjan ja Karhumäen valtuuksissa ja toimi komppanian vääpelinä, esikuntavääpelinä ja 1. pataljoonan talousupseerina. Sodan aikana hän oli perustamassa rykmenttiin aliupseeriyhdistystä, jonka tehtävänä oli tukea taloudellisesti kaatuneitten perheitä.

Kankaanpäässä Vihtori toimii aktiivisesti sotaveteraanien toiminnassa ja on nykyään kunniapuheenjohtaja. Hänen aloitteestaan pystytettiin Talvisotaan lähdön muistomerkki Niinisalon varuskuntaan, rakennettiin veteraanitalo, hankittiin kaatuneitten nimilaatat ja sijoitettiin seurakuntakeskukseen ja

hankittiin kirkkopuistoon Kotirintama -muistomerkki.

Kauppan alalla Siivo on toiminut monissa eri tehtävissä. Vuonna 1953 hän perusti kauppahuone ViSo oy:n Euraan ja toimi sen johtajana eläkkeelle siirtymiseensä asti vuonna 1978. Virkeitä eläkepäiviään hän viettää kotonaan Kankaanpään keskustassa yhdessä vaimonsa Toini Siivon kanssa.

Juha-Pekka Haavisto

Pentti Tapio 95 vuoden ikään

Opetusneuvos Pentti Tapio on toiminut vuodesta 1996 liiton hengellisen toimikunnan puheenjohtajana ja lähes saman ajan veteraanijärjestöjen yhteisen hengellisen toimikunnan puheenjohtajana.

Suomen Sotaveteraaniliiton hengellisen toimikunnan puheenjohtaja, opetusneuvos Pentti Tapio täytti 95 vuotta 8.9.2013. Suku järjesti merkkipäivänä Kulosaaren kirkossa konsertin ”Elämän illassa”. Konsertissa esiintyivät Esa Ruuttunen ja kolme sellistiä.

Samanaikaisesti perustettiin Poikien Tuki -niminen yhdistys. Sen tarkoituksena on poikien – alle 18 v.- kasvun ja harrastustoiminnan tukeminen sekä aatteellisesti että taloudellisesti ottaen huomioon suomalaisuuden perinteen ja kristillisen etiikan periaatteet.

Yhdistys voi vastaanottaa lahjoituksia ja testamentteja. Päiväsankaria voi vielä jälkikäteen muistaa tekemällä sopivaksi katsomansa lahjoituksen perustetulle yhdistykselle.

Poikien Tuki

Pankkiyhteys:

FI80 1369 3000 1212 17

viitenumero 9506

Kanadan Sotaveteraanipiirin kunniapuheenjohtaja Veikko Kallio täytti 2. lokakuuta 95 vuotta. Tilaisuutta juhlittiin Suomi-kodilla sunnuntaina 20. lokakuuta. Tilaisuuteen oli kerääntynyt nelisenkymmentä veteraania ja ystäviä. Toronton Kerhon puheenjohtaja Seppo Peuhkurinen luki yleisölle suurlähettiläs Charles Murton Veikolle lähettämät onnentoivotukset. Kakkukahvien jälkeen katseltiin suomalainen elokuva *Oi, muistatkos ...*jossa esiintyivät mm. Emmi Jurkka ja Eero Roine. Jos katselija oli tarkkanäköinen, niin filmissä voi muutamassa kohdassa havaita Toronton Kerhon jäsenen, Ossi Tossavaisen, tosin vähän nuorempana.

Mauno Koivisto on veteraanipolven symboli

Entinen tasavallan presidentti Mauno Koivisto täyttää 90 vuotta 25. marraskuuta. Hänestä tuli sotaveteraanien sukupolven symboli, joka vaikutti paljon heidän arvostuksensa voimistumiseen. Itse hän palveli maanpuolustuksessa läpi talvi- ja jatkosodan.

Talvisodan alkaessa 1939 Koivisto oli juuri täyttänyt 16 vuotta ja oli kansakoulun jälkeen etsinyt paikkaansa yhteiskunnassa. Hän liittyi heti vapaaehtoisena Turun palokuntaan, jolla oli paljon töitä – satamakaupunkia pommitettiin usein.

Jatkosodan alettua nuorukainen palasi vapaaehtoisena palokuntaan siirtyen elokuussa kenttäsammutusjoukkoihin. Niiden mukana hän toimi ensin Kannaksella ja sitten Laatokan pohjoispuolella. Sammutustöiden ohella Koivisto osallistui mm. sotavankien vartiointiin.

Stalinin kanavalta Törnin komppaniaan

Kenttäarmeijaan Koivisto kirjattiin 27.2.1942 – siis 18-vuotiaana. Saatuaan peruskoulutuksen Hyrylässä ja Karhumäessä hänet komennettiin 13.9.1942 JR 35:n kolmannen pataljoonan yhdeksänteen komppaniaan. Siinä oli ollut alun alkaen Loimaan seudun miehiä. Sieltä hänen isänsäkin oli lähtöisin.

Alkuun Koivisto oli asemasodassa hankalassa paikassa Poventsassa Stalinin kanavan äärellä. Päämajan reservissä 1943 hän näki, miten vahvas-

ti Maaselän kannasta linnoitettiin. Vuotta myöhemmin hänen joukkonsa ehti taistella asemissa päivän verran. Linnoittamisen painopiste oli siis outo, mitä on tänä syksynä jälleen paljon pohdittu.

Talvella 1944 Koivisto siirtyi 1. divisioonan jääkärikomppaniaan. Hän on pohtinut vapaaehtoisista lähtöään Lauri Törnin sitemmin niin kuuluisaan yksikköön. Syitä oli monia, mutta Koivisto ei kiistä sotilaallista kunniahimoaankaan. Konepistooli vaihtui pitkällä miehellä pian pikakivääriin.

Toisin kuin joskus väitetään, Koivisto ei ollut kaukopartiomies. Sen sijaan Törnin komppaniaa heitettiin monenlaisiin tehtäviin jo asemasodassa ja sitten kesällä 1944 vetäytyäessä Maaselältä Suojärven kautta Ilomantsiin. Komppanian saavutukset toivat Törnille Mannerheim-ristin ja Koivistolle vapaudenmitalin.

Eleetön pohja ponnisteluille

Kirjeiden perusteella Koivistoa siivitti sodassa isänmaallisuus ja kodin perintönä uskonnollisuuskin. Intoilija hän ei ollut pelkistäen näkemyksensä muistelmissaan näin: ”Ilmeisesti ei ajateltu, että kunniamerkillä olisi voitu palkita myös siitä, että suoritti nuhteettomasti velvollisuutensa, pysyi rivissä, ampui tähdättyä tai muutoin vaikuttavaa tulta, kantoi kuormaa. Kyllä sodassa yltiöpäisyyttä tarvitaan, mutta tarvitaan myös pyrkimystä säilyä vihollisen tulesa, pysyä rivissä tai pala-

ta siihen, koettaa tehdä jotakin omalle joukolle hyödyllistä, ellei muuta, niin kiittämällä niitä, jotka ovat valmiita panemaan itsensä enemmän likoon.”

Tällaisella eleettömällä sankaruudella Suomi selviytyi. Se siivitti myös Koiviston yhä korkeampiin yhteiskunnallisiin asemiin sodan jälkeen. Siitä selvittyään hän totesi voivansa tehdä jotakin lisää yhteiseksi hyväksi. Sotaa vaikeampia haasteita ei hänelle enää tulisi.

Nuoren työmiehen eteneminen tohtoriksi, pankinjohtajaksi, ministeriksi ja lopulta tasavallan presidentiksi (1982-94) on kansallinen legenda, samoin hänen poliittinen toimintansa 1940-luvun satamalakkojen hillinnästä Suomen ohjaamiseen Neuvostoliiton hajoamisen ja laman oloissa EU:n jäsenyyteen. Eläkeläisenä Koivisto on julkaissut muistelmia ja muita teoksia sekä esiintynyt julkisuudessa viime aikoihin asti. Nyt tahti on hieman hiljentynyt.

Uusi asenne veteraaneihin

Koivisto osallistui jo varhain sotakaveriensa tapaamisiin, vaikkei pitänyt ääntä saavutuksistaan. Useimpien muiden suomalaisten lailla hän keskittyi paremman tulevaisuuden luomiseen. Presidenttinä hän jatkoi ulkopolitiikassa lähimpien edeltäjänsä linjaa, mutta suhtautui niin sotien historiaan ja perinteeseen kuin maanpuolustukseen toisin kuin Urho Kekkosen.

Koivisto alkoi vierailla puolustusvoimissa ja oli kiinnostu-

nut sen asioista, kun Kekkosen suhde etenkin kenraaleihin oli ollut usein jännittynyt ja jopa kompleksinen. Sotiemme vaiheista Koivisto päätyi siihen, että tehdyt ratkaisut olivat olleet oikeita sen tiedon pohjalla, mikä päättäjillä oli ollut. Etenkin 1970-luvulla oli sen sijaan kilvan etsitty Suomesta syyllisiä sotiin.

Veteraanien arvostaminen pelkistyi Kansallisen veteraanipäivän vieton aloittamiseen 1987. Koivisto osallistui niihin säännöllisesti vapaudenmitali rintapielessään. Hänen sota-saavutuksiaan oli toki esitelty – liioitellenkin – jo vaalikampanjassa 1982.

Eläkkeelle siirryttyään Koivisto vaikutti taustalla veteraanijärjestöjen keskinäiseen lähentymiseen, mikä johti mm. niiden yhteisen valtuuskunnan Vevan sekä Tammenlehvän Perinneliiton perustamiseen. Hän on kummankin veteraanijärjestön jäsen.

Mauno Koiviston elämänsä vaiheet heijastavat siis erinomaisesti koko veteraanien sukupolven kohtaloa ja vaikutusta isänmaan kehitykseen.

Jyrki Vesikansa

Kirjoittaja on lehdistöneuvos ja filosofian lisensiaatti.

Presidentti Mauno Koivisto puhui Tammenlehvän Perinneliiton perustamistilaisuudessa Helsingin Yliopiston juhlasalissa 24.4.2003.

Edunvalvontaa, tulevaisuussuunnittelua ja perinnetyötä

Tuusulassa 19.-20.9. pidetyille Sotaveteraaniliiton neuvottelupäi-

ville osallistui n. 70 liiton hallintoon kuuluvaa henkilöä. Päivät avasi liiton puheenjohtaja

Neuvottelupäivien osallistujia läheltä ja kaukaa. Vas. Helsingin Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Erkki Merikallio, Kanadan Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Reijo Viitala ja Sotaveteraaniliiton valtuuston puheenjohtaja Sakari Sippola.

taja **Finn-Göran Wennström**. Sotainvalidien Veljesliiton projektijohtaja **Eija Kilgast** kertoi avustajatoiminnan lähivuosisista ja Keski-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja **Seppo Yli-Norppa** puolestaan ko. hankkeen käynnistämisestä ja hallinnoinnista. Liiton Naisjärjestön puheenjohtaja **Pirkko Kuorehjärvi** ja toiminnanjohtaja **Tuija Saura** esittelivät Naisjärjestön suunnitelmia ja uutta toimintamallia. Rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahan ja kotiin vietävien palveluiden määrärahan käyttö ja tarve tulevina vuosina oli sosiaalishteeri **Anni Grundströmin** esityksen aiheena. Ensi kesänä Oulun liittoko-

kouksessa pidettävän tulevaisuusfoorumien sisältöjä valottivat Finn-Göran Wennström ja Tammenlehvän Perinneliiton toiminnanjohtaja **Pertti Suominen**.

Seuraavan aamun ohjelman aloitti everstiluutnantti **Ilpo Karvinen** kertomalla varuskuntien sulkemisten vaikutuksesta Puolustusvoimien veteraanijärjestöille tarjoamaan apuun. Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja **Martti Lamminaho** esitteli osuudessaan Oulun liittopäivien järjestelyjä. Pertti Suominen kertoi Tammenlehvän Perinneliiton muistomerkkikartoitushankkeen taustoisista, käytännön toimenpiteistä

ja tavoitteista. Muistomerkkikartoituksen etenemisestä sotaveteraanipiiriensä alueella kertoivat Lapin piirin toiminnanjohtaja **Martti Koskela** ja Satakunnan toiminnanjohtaja **Seppo Heino**. Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja **Markku Seppä** kävi osuudessaan läpi mm. liiton taloutta ja toimintasuunnitelman 2014 ydinkohdista. Päivän päätteeksi VT **Jouko Kiesi** kertoi piirien joululehtien verokohtelusta. Vilkas keskustelu ja aktiivinen osallistuminen evästivät tärkeiden aiheiden käsittelyä.

**Teksti: Marja Riukka
Kuva: Markku Seppä**

Sotaveteraaniliitolta huomionosoituksia

Suomen Sotaveteraaniliiton hallitus on myöntänyt Sotaveteraanien kultaisen ansioristin 24 henkilölle ja Sotaveteraaniliiton ansiomitalin 53 henkilölle sekä Sotaveteraanien ansioristin yhdelle henkilölle. Liiton esittämät huomionosoitukset luovutettiin 27. syyskuuta Helsingin Seurahuoneella.

Sotaveteraanien kultainen ansioristi myönnettiin seuraaville:

Viljo Arvonon, Rauma
Anni Grundström, Vantaa
Niilo Haikola, Suomussalmi
Raija Hatanpää, Pori
Helena Hornborg, Helsinki
Veikko Juvonen, Hämeenlinna
Mauno Jämsä, Toholampi
Kaarlo Kantokari, Kouvola
Jaakko Kotonen, Virolahti
Antti Kujanpää, Hämeenkyrö
Osmo Kuokkanen, Juva
Arssi Larikka, Espoo
Allan Liuhala, Hämeenlinna
Arvo Mäkinen, Akaa
Eevi Nevala, Pöytyä
Anja Pajatso, Utajärvi
Klaus Rosenblad, Pyhtää
Matti Saarikoski, Turku
Unto Soinila, Raisio
Yrjö Suinuniemi, Helsinki
Heino Syrjälä, Kannus
Viljo Valtamo, Sauvo
Seppo Yli-Norppa, Kannus

Sotaveteraanien kultainen ansioristi voidaan myöntää tunnustuksena liiton tarkoitusten hyväksi tehdystä erittäin merkittävästä ja pitkään jatkuneesta työstä.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali myönnettiin seuraaville:

Jouni Backman, eduskuntaryhmän puheenjohtaja, Helsinki
Pirjo Björk, puheenjohtaja, Helsinki
Tarja Björkling-Pakarinen, toiminnanjohtaja, Helsinki
Henry Byskata, prost, Vasa
Mats Engman, hemvärdare, Pargas
Osmo Eskola, everstiluutnantti, Hyvinkää
Kyllikki Fagerström, arkistonhoitaja, Vehmaa
Frans Franzén, Vantaa
Carl Haglund, puolustusministeri, Helsinki
Arvo Hilli, eläinlääkäri, Kuortane
Matti Jalava, hallintojohtaja, Uusikaupunki
Paavo Jauhiainen, agronomi, Siilinjärvi
Marja-Terttu Junkola, sosiaalis sihteeri, Pyhäranta
Pentti Killström, Helsinki
Tapani Kirsilä, kappalainen, Toholampi
Tero Laakso, yliluutnantti, Nastola
Maire Laurikainen, sosiaalineuvoja, Sudbury
Mikko Lehtimäki, toimitusjohtaja, Nastola
Pasi Lehtinen, toimittaja, Helsinki
Sirikka-Liisa Lindgren, sosiaalityöntekijä, Äänekoski
Hannu Muhonen, kaupunginjohtaja, Hamina
Teijo Mäenpää, kunnanjohtaja, Säskylä

Peter Mäkilä, kunniakonsuli, Florida
Jaakko Mäkinen, kaupallinen johtaja, Vantaa
Jone Nikula, juontaja, Helsinki
Veli-Pekka Nummikoski, toimitusjohtaja, Espoo
Sanna Nurmiainen, veteraanineuvoja, Joutseno
Petteri Orpo, eduskuntaryhmän puheenjohtaja, Turku
Aija Pakkanen, ravintolapäällikkö, Kouvola
Jorma Perälä, vakuutusneuvos, Tampere
Paula Raitis, kirjailija, Turku
Vesa Rinkinen, kauppatieteiden maisteri, Pirkkala
Pirkko Ruohonen-Lerner, eduskuntaryhmän puheenjohtaja, Porvoo
Päivi Räsänen, sisäasiainministeri, Riihimäki
Lasse Seitavuopio, Helsinki
Sisko Seppä, avustusjohtaja, Espoo
Pirkko Sinkkonen, sosiaalineuvoja, Handen
Joel Sjögren, studerande, Helsingfors
Erkki Stenman, Espoo
Marjukka Söderlund, maksuliikenneasiantuntija, Helsinki
Eeva Tammi, tietokirjailija, Lohja
Juha Tammikivi, pääsihteeri, Helsinki
Jorma Tanninen, asiakkuusjohtaja, Espoo
Erkko Teerimaa, maanviljelijä, Uusikaupunki
Kimmo Tiilikainen, eduskuntaryhmän puheenjohtaja, Ruokolahti
Jukka-Pekka Tuominen, kapteeni, Helsinki

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin eduskuntaryhmän puheenjohtaja Jouni Backmanille.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin eduskuntaryhmän puheenjohtaja Kimmo Tiilikaiselle.

Ansiomitalin ja kultaisen ansioristin saaneet yhteiskuvassa Helsingin Seurahuoneella.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin sisäasiainministeri Päivi Räsäselle, joka huomionosoitusten saajien puolesta kiitti.

Juha Ukonmaanaho, lehtori, Oulu
 Jorma Uski, toiminnanjohtaja, Kouvola
 Antti Vainio, kapellimestari, Seinäjoki
 Minna Vikholm, toimitusjohtaja, Suomussalmi
 Aulis Virtanen, yrittäjä, Vehmaa
 Raimo Vuorela, liikennöitsijä, Miehikkälä
 Kaj Åström, johtaja, Oulu

Sotaveteraaniliiton ansiomitali voidaan myöntää Sotaveteraanityön päämäärien hyväksi kauan ja ansiokkaasti tai muutoin merkittävästi toimineelle henkilölle, joka ei ole sotaveteraani, sekä sotaveteraanille, joka on sanotuina tavoin toiminut muussa yhteydessä kuin liiton tahi sen jäsen- tai tukiyhteisön antamissa luotamus- tai muissa tehtävissä.

Sotaveteraanien ansioristi luovutettiin teatterineuvos Matti Raninille Helsingistä.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin eduskuntaryhmän puheenjohtaja Pirkko Ruuhonen-Lernerille.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin avustusjohtaja Sisko Sepälle.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin toiminnanjohtaja Tarja Björkljng-Pakariselle.

Kirkkopäivät jaettiin kuuteen osaan Etelä-Pohjanmaalla

Kirkkopäivien hajautettu pitojärjestely sai osallistujamäärän uuteen nousuun. Kokonaiskävijämäärä lähenteli 1000 sanankuulijaa kuluneena vuonna.

Suupohjan yhdistysten kirkkopäivää vietettiin Teuvalla 23.5. Teuvan kirkkoon kokoontui 240 osallistujaa. Tämä oli suurin määrä kuuden kirkkopäivän sarjassa. Kirkossa saarnasi rovasti Elo Norja.

Järviseudun yhdistykset kokoontuivat Lappajärvellä 7.8. kirkkopäivään. Paikalle saapui 110 osallistujaa.

Härmänmaan yhdistykset kokoontuivat kirkkopäivään Lappuan kristilliselle opistolle 14.8. 160 hengen voimin. Messussa saarnasi tuomiorovasti Matti Salomäki. Juhlapuheen piti tuomirovasti emeritus Juha Ikola. Veteraanikuoro esiintyi Mikko Karhumäen johdolla.

Kuusio kuntien yhdistysten kirkkopäivää vietettiin Alavudella 15.8. Tilaisuuteen osallistui n. 130 henkeä. Alavuden kirkossa saarnasi kirkkoherra Timo Kumpunen. Päiväjuhlan juhlapuheen piti rovasti Vilho Hakala. Tilaisuudessa esiintyi lisäksi Alavuden mieskuoron kvartetti.

Kyrönmaan yhdistykset kokoontuivat 4.9. Laihialle kirkkopäivään 110 osallistujan voimin. Kirkossa saarnasi kappalainen Seija Hämäläinen. Juhlapuheen piti rovasti Eino Rauha.

Seinänaapureiden kirkkopäivää vietettiin 19.9. Seinäjoella ja paikalle saapui 210 osallistujaa. Lakeuden ristissä saarnasi kirkkoherra Jukka Salo ja juhlapuheen piti rovasti Jussi Pelto-Piri. Nuorten tervehdyksen toipilas Kristiina Tikka Lento-sotakoulusta.

Sotaveteraanien esimerkki haastaa

Etelä-Karjalan veteraanijärjestöjen, sotaorpojen ja sotilaspoikien kirkkopyhä täytti Lappeenrannan seurakunnan kirkon elokuun

viimeisenä sunnuntaina. Päivän aluksi pidettiin messu ja ruokailun jälkeen oli vuorossa päiväjuhla.

Rakuunasoihtokunta, Karja-

lan Laulu-Veikot ja Lappeenrannan alakylän koulun musiikki- luokan lasten esittämä Finlandia herkistivät tunnelman.

”Sodan ajan sukupolven esimerkki haastaa meitä toimimaan epäitsekästi ja auttamaan myös tuntemattomia”, saarnan pitänyt kenttäpiispa **Pekka Särkiö** muistutti.

Samaa korosti myös juhlapuheen pitänyt Lappeenrannan kaupunginjohtaja **Kimmo Jarva**: ”Kyläyhteisössä naapuri auttoi naapuriaan ja eri-ikäiset ihmiset toisiaan. Monet hankkeet toteutettiin talkoilla”.

Kansanedustaja Jukka Kopra (vas.), Lappeenrannan kaupunginjohtaja Kimmo Jarva ja kenttäpiispa Pekka Särkiö keskustelivat etelä-karjalaisten veteraanijärjestöjen kirkkopyhän tilaisuuksien väliajalla.

Kuva ja teksti:
Pauli Saukkonen

Satakunta kokoontui kirkkopäivään

Satakunnan alueen kaikkien veteraanien yhteistä seutukunnallista kirkkopäivää vietettiin 12. kesäkuuta Raumalla. Kesäinen päivä aloitettiin messulla vanhassa Raumassa sijaitsevassa Pyhän Ristin kirkossa, jonne oli saapunut noin 350 osanottajaa. Rauman seurakunnan henkilökunta joh-

tavan kappalaisen **Ville Niittysen** johdolla toimitti messun. Messun päätteeksi lähetettiin seppelpartio sankarihaudalle veteraaniveljien saattamana.

Päiväjuhlassa oli tarjolla monenlaista musisointia. Rauman kaupunginvaltuuston puheenjohtaja **Hanna Marva** toivotti väen tervetulleeksi kirkkopäi-

vään ja Raumalle. Kirkkopäivien juhlapuheen piti arkkipiispa emeritus **John Vikström**. Päättösanat lausui rovasti **Jussi Pelto-Piri**. Loppulauluna kuultiin Rauman iskun esittämä Veteraanin iltahuuto.

Teksti: Marika Keskinen
Kuva: Raimo Kostensalo

Kirkkopäivän ehtoollisessa avustivat rovastit Anssi Joutsenlahti (oik.) ja Jussi Pelto-Piri.

Varsinais-Suomen kirkkopyhä Marttilassa

Varsinais-Suomen veteraaniväen maakunnallista kirkkopyhää vietettiin tänä vuonna Marttilassa syyskuun 1 päivänä. Marttilan kirkossa pidettyyn messuun ja sitä seuranneeseen ruokailuun sekä päiväjuhlaan Martintalolla otti osaa 400 henkilöä, pääosa vielä veteraaneja, heidän puolisoitaan ja leskiään.

Marttilan kirkossa pidetyssä

messussa saarnasi kenttäpiispa **Pekka Särkiö**. Hän toi mielihyvyyttä tavalla esille päivän teeman ”Hyvä on kiittää Herraa”. Liturgina toimi kirkkoherra **Janne Nurmi**. Sekä messussa että sitä seuranneessa päiväjuhlassa esiintyivät Marttilan Veteraanilaulajat.

Päiväjuhla tervehdyssanat lausui Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Tuukka Alhonen**,

kunnan tervehdyksen toi kunnanjohtaja **Carita Maisila** ja päättösanat esitti Rintamaveteraanipiirin edustaja **Esko Orrenmaa**. Sotaveteraanilaulajien lisäksi tilaisuudessa esitti yksinlaulua marttilalainen **Jouko Nurmi** säestäjänään kanttori **Anna Välimäki**.

Päiväjuhlassa käytti veteraanini **Eeri Hyrkkö** puheenvuoron aiheena ”Hengelliset kokemuk-

Lapin Sotaveteraanipiirin kunniajäsen Niilo Muotka Muoniosta viettää lyhyen muistohetken oman sodan aikaisen alaisensa Kiestingissä 2.11.1941 väkivaltaisessa tiedustelutehtävässä kadonneen kittiläläisen Aarne Ylitalon sankarimuistopaadella Kittilän sankarihauta-alueella 14.8.2013.

Lämminhenkinen kirkkopäivä Savukoskella

Savukosken rajakirkko täyttyi juhannuksen edellä 19.6. viimeistä sijaa myöten sanankuulijoista. Lapin Sotaveteraanipiirin hengellinen toimikunta järjesti tuolloin viidennen kerran veteraanien kirkkopäivän ja tällä kertaa isäntänä sai toimia Savukosken kunta ja seurakunta.

Saarnassaan seurakunnan emerituskirkkoherra **Veikko Lindberg** käsitteli armon olennusta, ensin tulee Jumalan armo, sitten elävä usko. Jumalanpalveluksen jälkeen lähetettiin kirkosta seppelpartio sankarihautoille ja näin haluttiin

muistaa isänmaan edestä henkensä antaneita sotureita.

Lounaan jälkeen seurasi musiikkipainotteinen päiväjuhla, jossa oli paikallisten esiintyjien, kuorojen ja Lapin sotilassoittokunnan ohjelmaa. Musiikkiesitysten lomassa tilaisuuden juontaja **Tuomo Kilpimaa** luki otteita sotilaiden kotipuoleen lähettämistä kirjeistä. Pällimmäisenä oli huoli arjen jatkumisesta kotona, ei niinkään omasta kohtalosta ainuisessa kuolemanvaarassa.

Teksti: Esko Vuorisjärvi
Kuva: Pekka J. Heikkilä

Kirkkoväkeä seutukunnallisessa kirkkopäivässä Savukoskella.

set sodan vuosilta”. Hän lainasi puheessaan mm. Psalmiin 91 kohtaa: ”Minä annan hänelle kyllänsä pitkää ikää ja suon hänen nähdä antamani pelastuksen”. Nämä kaksi lupaa ovat kohdallani toteutuneet, totesi Hyrkkö.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Eeri Hyrkkö kertoo sotavuosien hengellisistä kokemuksistaan.

Uudenmaan veteraanien kirkkopäivä Lohjalla 14.9.

Lohjan kirkkoherra **Juhani Korte** suoritti alkusi alttaripalveluksen, jota kolmesataapäinen seurakunta kuunteli. Saarnassaan piispa **Tapio Luoma** käsitteli murehtimista. Tilaisuus vaihtui päiväjuhlaksi Länsi-Uudenmaan Musiikkiopiston jousikvintetin esittämän Andante festivon sävelin. Päiväjuhlan avauksen suoritti rovasti **Seppo Väätäinen**. Puheessaan hän totesi mm., että veteraanityössä hengellisen työn merkitys on viime vuosina korostunut. Juhlapuheen pitäjä Lohjan kaupunginjohtaja **Simo Juva** oli rakentanut puheensa kirkkopäivän tunnuksen, ”Iloitkaamme isänmaasta”, ympäril-

le. Lohjan Yhteiskoulun Luki-
on oppilaat **Mikaela Pesonen** ja **Tommi Manninen** kiittivät puheenvuorossaan veteraanisukupolia vaikeiden vuosien sisukaasta ja rohkeasta vastuunkannosta.

Pia Hemmingin johtama Mieskuoro Lohjan Miehet esitti aluksi Finlandia-hymnin. Toisena esitetyn Veteraanin iltahuudon koskettavat sanat ja sävelet eivät jättäneet ketään kylmäksi. Rovasti **Martti Toivanen** totesi päätöspuheessaan, että meillä on yhteinen isänmaa ja yhteinen jumala.

Teksti: Lauri Leskinen
Kuva: Jouko Mattila

Nuorten tervehdysten tuojina Mikaela Pesonen ja Tommi Manninen

Kirkkoväki kokoontui Keski-Suomessa

Läntisessä Keski-Suomessa Multialla vietettiin 1.9. Keuruun, Multian ja Petäjäveden sotaveteraanien kirkkopyhää. Ehtoollisjumalanpalveluksen jälkeen oli kunnianosoitus ja seppeleenlasku sankarihaudalla, lippulinnana Suomen lippu ja kunkin veteraanijärjestön omat liput.

Juhlaa jatkettiin seurakuntatalolla ruokailulla ja juhlalla, jossa esiintyivät Ilmavoimien

soittokunta, koululaisten 5. luokan kuoro ja lausuntataiteilija **Satu Oikkonen**. Tervehdys-sanat esitti kunnanjohtaja **Erkki Pyökkimies**, juhlapuheen piti eversti evp. **Kyösti Tomperi** ja päätössanat lausui **Pentti Vääränen**. Juhlan lopuksi laulettiin yhteislauluna Maamme.

Teksti ja kuva: Jaakko Koppinen

Koululaisten kuoro esiintyy.

Lämminhenkinen Pohjois-Karjalan kirkkopäivä Kiteellä

Kirkkopäivä alkoi liturgialla Ortodoksisessa kirkossa ja messulla Kiteen evankelisluterilaisessa kirkossa. Saarnassaan kenttärovasti **Vesa Aure'n** toi esille kiitollisuuden merkityksen ihmisten elämässä. Pääjuhla alkoi Karjalan Sotilassoittokunnan esittämällä Toivo Kuulan sävellyksellä ”Vuorella”. Kiteen kaupungin terveiset esitti valtuuston puheenjohtaja **Sinikka Musikka** ja juhlapuheen piti opetusneuvos **Heikki Pirinen**. Kiteen Mieskuoron esitykset saivat yleisöltä lämpimän vastaanoton. Nuorten terve-

dyksen veteraaneille toi **Noora Tiusanen**. Kiitokset tilaisuuden järjestäjille esitti piirin puheenjohtaja **Olavi Löönen**. Juhla päättyi yhteisesti laule-

tuun Isänmaa virteen ”Siunaa ja varjele meitä”.

Teksti ja kuva: Vilho Malinen

Kirkkopäiväväkeä kuulolla

Sodanajan naiset ovat ansainneet kunnioituksemme

Helsingin Kalliossa Ympyrätalon vieressä olevassa Porthaninrinteessä kohoaa vino terästorni, joka muodostaa sen alla olevien graniittilohkareiden kanssa sotavuosiemme naisten muistomerkin. Se on pystytetty kunnianosoitukseksi naisille, jotka kantoivat raskasta kuormaa kansamme yhteisessä eloonjäämistäistelussa.

Muistomerkkihanke sai alkunsa Kaatuneitten Omaisten Liiton, Sotaveteraaniliiton ja sen Naisjärjestön aloitteesta, johon muut veteraani- ja maanpuolustusyhteisöt liittyivät mukaan. Varat saatiin kansalaiskeräyksellä ja isompina lahjoituksina.

Helsingin kaupunki teki kallioliikkauksen ja valoi muistomerkin pohjan, Outokumpu Oy lahjoitti teräslevyt korkeaan pylvääseen ja Kurun Kivi Oy graniittipaadet.

Muistomerkin suunnitteli kuvanveistäjä **Heikki Häivöjä**.

Kallion päällä kohoava vino teräspaasi kuvaa sodan uhkaa. Sen vastavoimaksi sijoitetuista graniittilohkareista astuu kummastakin esiin sodanajan nainen. Heistä toinen on taistelu- ja toinen kotirintamalla. Patsaan suunnittelijan mielestä patsasta ei ole pystytetty sodalle vaan niille ihmisen parhaille ominaisuuksille, joita sodanajan naiset ovat tuoneet esiin.

Muistomerkki on ollut paljastamisestaan lähtien tavallaan unohduksissa, mutta sen pystyttäjät halusivat nyt sen paljastamisen 17-vuotismuistopäivänä järjestää sen äärelle pienimuotoisen juhlahetken. Ohjelmaan kuului alkufanfaari, **Matti Orlamon** johtaman Kaaderilaulajien esittämä *Maanpuolustajat-laulu*, juhlatoimikunnan puheenjohtajan, Kaatuneitten Omaisten Liiton varapuheenjohtajan, eversti **Mikko Virrankosken** puhe, jossa hän valotti muistomer-

kin historiaa ja symboliikkaa, Helsingin turvallisuus- ja valmiusyksikön päällikön **Matti Koskisen** tuoma kaupungin tervehdys, Kaaderilaulajien esittämä Finlandia-hymni ja Kaartin soittokunnan trumpetistin esittämä rukousoitto. Eversti Virrankoski kuuluu sotaorpoihin, joille äidit olivat kaikki kaikessa. Hän ilmoitti, että muistomerkin äärellä tullaan järjestämään kunnianosoitus joka vuosi.

Teksti: Antti Henttonen

Lokakuun 12. päivänä kokoontui veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen edustajia Sodan ajan naisen muistomerkille Helsingissä. Kunnianosoitus järjestetään tästä lähtien vuosittain. Kuva: Pirjo Tolvanen

www.bisnode.fi

Onko syksyn määrärahan tasajako perusteltua ?

Vuoden 2012 valtion määrärahojen käyttö kunnissa on selvitetty ja lisämääräraha jaettu kuntien hakemusten perusteella 25.9.2013. Sana-mukaisesti kysymyksessä ei ole uusi lisämääräraha, vaan se koostuu kuntien palauttamista kuntoutuksen ja kotiin vietävien palvelujen määrärahoista sekä keväällä tätä jakoa varten jätetystä 3 miljoonasta eurosta. Mitään uutta määrärahaa ei siis ole ollut jaettavissa.

Kunnista 108 haki lisää määrärahaa, jota oli jaossa 3 692 759,05 euroa. Määräraha jakautui näiden kuntien kanssa suhteessa veteraanien määrään ja jakosumma oli 1 279,74 euroa / kuntoutukseen oikeutettu veteraani.

Suurimmat palauttajat, jotka kasvativat tätä jaettavaa määrärahaa olivat:

Kuntoutusmäärärahat

Ahvenanmaa	36 441,81 euroa
Kemiönsaari	24 909,92 euroa
Helsinki	23 213,13 euroa
Oulu	20 943,99 euroa
Joensuu	17 248,25 euroa
Kangasalan seudun ky	10 210,20 euroa
Nurmes ja Valtimo	9 910,60 euroa
Pieksämäki	9 494,29 euroa

Kotiin vietävät palvelut

Tampere	81 488,79 euroa
Helsinki	59 319,36 euroa
Pori	51 902,08 euroa
Rovaniemi	24 042,50 euroa
Hyvinkää	15 628,03 euroa
Turku	11 860,10 euroa
Päijät-Hämeen ky	10 832,75 euroa
Kuopio	10 288,63 euroa

Kotiin vietävien palveluiden määrärahan palautus yhdistettiin kuntoutusmäärärahoihin syksyn jaossa. Ne kunnat, joissa palveluiden määräraha loppui, eivät siis voineet hakea tai saada lisämäärärahaa palveluihin. Liekö näissä määrärahoja palauttaneissa kaupungeissa ja kunnissa asiat niin hyvin, ettei määrärahoja tarvita vai onko kysymyksessä jokin muu syy, että veteraanimäärärahoja jää edelleen käyttämättä. Tätä keskustelua on lisättävä kunnan ja veteraanijhdistysten välillä.

Mitä tekevät ne kunnat, joissa oli tarkkaan kartoitettu ja laskettu vuoden loppuun tarvittava lisäraha kuntoutukseen? Esimerkkinä voidaan mainita

– Keski-Pohjanmaan erikoiskuntayhtymä, hakemus 36 000 euroa ja tulos 30 713 euroa

– Lapua, hakemus 28 108 euroa, ja tulos 17 916,36 euroa
– Nurmes ja Valtimo, hakemus 30 000 euroa ja tulos 21 755,58 euroa
– Viitasaari, hakemus 23 354,80 euroa tulos 16 536 euroa

Lisäksi moni muu kunta ei saanut hakemaansa määrärahaa. Myöskään 344 veteraanin puolison kuntoutukseen ei myönnetty lisämäärärahaa. Melko varmasti näiden veteraanitkin jättävät kuntoutuksen väliin.

On täysin ymmärrettävää, että asioita hyvin hoitavat kunnat väsyvät tähän vuosittaiseen määrärahojen laskemiseen ja hakemiseen. Lopputulos on valitettavan usein se, että veteraanille luvattu vuosittainen kuntoutus ei toteudu. Onko tällä vaikutusta myös siihen, että veteraanien kuntoutukseen hakeutuminen on vähentynyt joissakin kunnissa? Olisiko tulevana vuosina mahdollista toimia niin, että lisämäärärahaa hakevat kunnat saisivat määrärahan todellisen tarpeen mukaisesti?

Yhteistoimintaa on lisättävä maakunnallisella tasolla ja yhteinen tavoitteemme on oltava, että nämä määrärahat tulevat käytetyksi veteraani-

en tarpeita vastaavalla tavalla kaikissa kunnissa ilman, että erinäisillä teko-syillä palautettuja määrärahoja joudutaan näin syksyisin jakamaan taas uudelleen. Toivottavaa on myös se, että valtion talousarviossa veteraanien määrärahat ovat riittävällä tasolla. Vuosittainen kuntoutus olisi vihdoinkin sitä tarvitseville mahdollista ja kotiin vietäviä palveluita voitaisiin lisätä kunnallisten peruspalveluiden rinnalle veteraanin toimintakykyisyyden alentuessa. Kotona asuminen ja siellä selviytyminen on useiden asioiden kokonaisuus ja nämä määrärahat ovat tärkeä osa tätä kokonaisuutta. Olisiko mahdollista, että yhteisin voimin tekisimme työtä siten, että vuonna 2014 ei tarvitse laskea kunnilta palautuvia määrärahoja?

Vuoden 2012 määrärahatilastot ja lisämäärärahan jakolista ovat luettavissa kuntakohtaisesti internet-sivuiltamme osoitteessa www.sotaveteraaniliitto.fi

Anni Grundström

Lauri Hemmi – puolison päästävä veteraanin kanssa kuntoutukseen

Hämeenlinnalainen sotaveteraani Lauri Hemmi kummastelee Hämeenlinnan kuntoutuskäytäntöjä, mutta vastaa itse: Kunta ei voi toimia ohjeiden mukaan, kun valtion määrärahat ovat liian pienet.

Hämeenlinnassa voi päästä laitokuntoutukseen joka toinen vuosi ja joka toinen vuosi tarjotaan avokuntoutusta. Aikaisemmin pääsi joka toinen vuosi puolison kanssa laitokuntoutukseen (7+7 vrk), mutta viime aikoina vain aniharva veteraanin puoliso on hyväksytty laitokuntoutusjaksolle (10+10 vrk).

Olemme olleet 58 vuotta naimisissa ja olemme toisemme omaishoitajia. Kun olin poissa kotoa runsaan viikon, vaimoni sisaren piti olla hänen kanssaan sen ajan.

Muutama on jättänyt avokuntoutusjakson ottamatta, koska puoliso ei pääse mukaan. Tunnin mittainen avokuntoutus ei ole auttanut eikä avokuntoutuskäyntien yhteydessä syn-

Lauri Hemmi

ny eikä ylläpidetä sosiaalisia kontakteja kuten laitokuntoutusjaksolla tapahtuu.

Suurimman hyödyn saisimme, jos puolisoni kanssa saisimme vuosittain laitokuntoutusjakson. Kun kuntosimme sitten heikkenee niin paljon, että emme enää pysty lähtemään pois kotoa, olisi kotikuntoutus oikea kuntoutusmuoto. Olen seurannut, että tämä kotikuntoutusvaihe tulee monelle hyvin nopeasti.

Faktatietoa Hämeenlinnan kuntoutuksesta ja kotiin vietävistä palveluista 2012

Kuntoutusmääräraha	359 989,90 euroa
Palvelumääräraha	59 360,03 euroa

Hämeenlinna käytti kaikki kuntoutusrahat ja palautti palvelurahoista 4 302,29 euroa.

Laitokuntoutukseen osallistui 79 veteraania
laitokuntoutukseen käytettiin 175 807,10 euroa -> 2225 euroa/veteraani
laitokuntoutusjakson hinta koko maassa oli 1964 euroa

Laitokuntoutukseen osallistui 10 puolisoa
puolisoiden laitokuntoutukseen käytettiin 23 323,60 euroa -> 2332 euroa/veteraani
puolisoiden laitokuntoutuksen hinta koko maassa oli 1755 euroa

Avo- ja päivä kuntoutukseen osallistui 129 veteraania
avo- ja päivä kuntoutukseen käytettiin 160 859,20 euroa -> 1247 euroa/veteraani
avo- ja päivä kuntoutusten hinta koko maassa oli 812 euroa

Hämeenlinnassa oli vuoden 2012 alussa 558 kuntoutukseen oikeutettua veteraania, joten 37,2 % veteraaneista osallistui kuntoutukseen. Koko maassa 53,4 % veteraaneista osallistui kuntoutusjaksolle 2012.

Tiedätkö, miten Sinun kunnassasi oltiin kuntoutuksessa?

Hämeenlinnan kaupungin luvut on koottu Valtiokonttorin kokoamista tilastoista. Tilastot on katsottavissa ja ladattavissa Suomen Sotaveteraaniliiton internet-sivuilta www.sotaveteraaniliitto.fi

Saparola Oy
Akaa, Kylmäkoski

Logistiikkalinkki STM Oy
Akaa

Pakkalan Liikenne
Alavus

Avopalveluiden tärkein kriteeri on yksilöllinen tarve

Veteraanien keski-ikä noustessa toimintakyky väistämättömästi laskee. Tämä näkyy selkeästi veteraanien kotiin vietävien palveluiden tarpeessa.

Esimerkkinä Lappeenranta, jossa oli vuoden 2013 alussa 695 veteraania, joista 79:lle voitiin myöntää kotiin vietäviä lisäpalveluja. Näitä myönnettyjä palveluita ovat olleet mm. kodinhoitopalvelut, pyykinpesu, saattajapalvelu ja sairaanhoitoapu. Nämä veteraanit ovat jo pääsääntöisesti omaishoitotilanteissa tai muuten säännöl-

lisen kotihoidon piirissä. Tärkein kriteeri on ollut yksilöllinen tarve, joka on määritelty palvelun keston, määrän ja luonteen. Yksilöllisen tarpeen määrittelyssä on tarvittu henkilökohtainen palvelutarpeen kartoitus, jossa tulee esille veteraanin palvelun tarve ja oma toive.

Lappeenrannassa kotiin vietävien palvelujen määräraha sidottiin heti konkreettiseen käyttöön. Peruutuksia oikein kohdennetussa palvelussa on tullut erittäin vähän. Tarve sen sijaan on kasvanut jatkuvasti,

esimerkkinä veteraani, jolle on alkuvuodesta myönnetty 6 h kuukaudessa palvelua. Kesällä tapahtuneen lonkkamurtuman jälkeen palveluiden tarve kasvoi. Määrärahojen riittämättömyyden vuoksi ei palvelua ole voitu kuitenkaan lisätä.

Päivittäin tulee veteraaneilta, omaisilta/hoitohenkilökunnalta kyselyitä palveluiden aloittamisesta veteraaneille, joilla tarvetta tukipalveluihin on.

Näiden syiden vuoksi odotimme Valtiokonttorilta lisämäärärahaa kotiin vietäviin

avopalveluihin edellisen syksyn tapaan. Lisämäärärahaa ei jaettu, vaan kaikki edellisen vuoden palautetut määrärahat (kuntoutus ja palvelut) ohjattiin käytettäväksi kuntoutuksen.

Kuntoutus on oikea-aikaisena ja yksilöllisesti suunniteltuna tärkeä lisä kotona asumisen tukemiseen. On kuitenkin tilanteita, joissa lääkäri ei enää suosittele kuntoutusta tai veteraani itse toivoo pelkkää kotiin annettavaa arkista apua.

Lappeenrannassa moni veteraani on kysynyt, voiko kun-

toutuksen vaihtaa palveluihin. Näin ei voida tehdä.

Lappeenrannassa odottaa 47 veteraania kotiin vietäviä lisäpalveluita 20.9.2013, kaikille heille olisi suotavaa aloittaa tukipalvelut pikaisesti. Määrärahojen puuttuessa nämä 47 veteraania odottavat edelleen.

Sanna Nurmiainen

palveluohjaaja,
veteraanineuvoja
Etelä-Karjalan sosiaali- ja
terveyspiiri

Veteraanit kaipaavat ystävää

Turussakin sotaveteraanien keski-ikä on lähes 90 vuotta. Heitä on Turun Sotaveteraaniyhdistyksessä noin 700. Suuri osa veteraaneista ja leskistä asuu edelleen omissa kodeissaan. Korkea ikä on tehnyt tehtävänsä ja moni on menettänyt puolisonsa ja asuu kodissaan yksin ja tarvitsee apua. Kaupungin kotipalvelu toki tekee voitavansa, mutta se ei riitä. Tarvetta on enemmän kuin auttajia. Useinkaan kyse ei ole ammattiauttajan puutteesta, vaan yksinäisyydestä tai ainakin yksinäisyyden tunteesta.

Turussa on kyllä useampiakin järjestöjä, jotka tarjoavat apua yksinäisyyteen. Parhaiten näistä minä tunnen Punaisen Ristin Turun osaston ystäväpalvelun. Sielläkin ystävää odottaa usean kymmenen vanhuksen joukko.

Turun Sotaveteraaniyhdistys on tiedostanut suuren ystävätarpeen ja on ryhtynyt toimeen tukijoukkonsa Sotaveteraanien tuki- ja perinneyhdistyksen kanssa. Jäsenille osoitetussa kyselyssä ystävätarpeen ilmaisi heti lähes 50 sotiamme veteraania. Vastaavassa kyselyssä ystävähalukkaaksi ilmoitautui tässä vaiheessa vasta toistakymmentä tukiyhdistyksen jäsentä.

Turun Sotaveteraaniyhdistyksen ensimmäisenä ei sodissa olleena puheenjohtajana pidän suurimpana velvollisuutenani tämän sotaveteraanien, heidän puolisoitensa ja leskiensä kotona asumista tukevan ystävätoiminnan käyntiin saattamista. Se on kotiavustajatoimintamme jälkeen tärkein tukitehtävämme muoto.

Tällä kirjoituksella pyydän Sotaveteraanilehteä lukevien

kannattajajäsenten apua. Tulkaa kukin kunnissanne mukaan auttamaan kunniakansalaistemme viimeisten vuosien hyvän elämän edellytysten turvaamisesta. Se ei paljoa vaadi. Tukiyhdistys vieraillee veteraanien kodeissa silloin tällöin, tunnin tai kaksi, yhdessä sovittavalla tavalla. Vapaaehtoinen ei toimi kotipalvelun, kotisairaanhoidon tai siivouspalvelun tehtävissä, eikä omaishoitajan sijaisena. Veteraani, puoliso tai leski kaipaa keskustelukumppania, kaveria, jonka kanssa pääsee ulos ja asioille. Veteraanin ja vanhuksen hyvä mieli ja kiitollisuus on paras palkka ystäväille. Se antaa myös voimaa omaan elämään.

Pekka Paatero,

Turun Sotaveteraanit ry:n
puheenjohtaja, Läänin sosiaali-
ja terveysneuvos, emeritus

Veteraani tai läheisesi

Kun olet saanut maksusitoumuksen veteraanikuntoutukseen ja jos et pysty kuntoutusta vastaanottamaan esim. terveydellisistä tai muista syistä, ilmoitathan siitä oman asuinpaikkakunnan kuntoutuksesta vastaavalle henkilölle. Näin kuntoutus voidaan antaa seuraavalle sitä tarvitsevalle.

Mitä mieltä avokuntoutuksesta?

Avokuntoutuksen kilpailuttaa kunta/kaupunki ja avokuntoutukseen kuuluu perinteiset fyysiset hoidot, päivä kuntoutus ryhmässä tai kotiin tuodut kuntoutuspalvelut. Puolisolla ei ole oikeutta avokuntoutukseen.

Suomen Sotaveteraaniliitto on aikaisemmin pyytänyt veteraaneilta palautteita kuntoutuksesta. Nyt olemme saaneet

kysymyksiä koskien avokuntoutusta ja sen sisältöä.

Nyt pyydämme veteraaneilta kokemuksia kotipaikkakunnallasi järjestetystä avokuntoutuksesta, sen sisällöstä sekä järjestämistavoista tai toiveita siitä, mitä itse odotat avokuntoutukselta.

Palautteita voi lähettää joko postitse tai sähköpostilla. Palautteet käsitellään luottamuksellisesti.

Postiosoite:
Sosiaalisihtööri
Anni Grundström
Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600
00521 Helsinki
sähköposti: anni.grundstrom@sotaveteraaniliitto.fi

Hanskitrans Oy

Alavus

Kone-Vahto Oy

Asikkala, Kalkkinen

Söderlångvik Gård

Dragsfjärd

K&K Mustoset Ay

Enonkoski

Sun Chemcal Oy

Espoo

Asianajotoimisto Bergholm Oy

Espoo
puh.09-689 88760

E. M. Pekkinen Oy

Espoo

Kiitos sotaveteraaneille Espoosta!
nro 103

Esse Elektro Kraft Ab

Esse

Agro-Tilit Oy

Forssa

Piano-ja Flyygelihuolto Heikki Huokuna Oy

Kiitos sotaveteraaneille
Haapajärveltä! nro 122

Kiitos Sotaveteraaneille Halikosta!
nro 113

Haminan Autohuolto Oy

Hamina

Pesupalvelu P. O. Ikonen

Hamina
www.pesupalvelu.fi

Meri-Lapin rosvopaistitapahtuma

Paikalle oli saapunut noin 200 sotiemme veteraania avustajineen. Tapahtumaa on tarkoitus jatkaa vielä tulevinakin vuosina.

Keminmaan reserviläiset järjestivät 29.6. rosvopaistitapahtuman Meri-Lapin alueen veteraaneille jo neljännen kerran. Honkamaan leirikeskukseen kutsuttiin sotiemme veteraanit puolisoineen ja avustajineen sekä kutsuvieraita.

Reserviläisten talkootyöt alkoivat tapahtumaa edeltävänä päivänä. Viime vuonna rakennettiin ”rosvouuniin” syytetään jälleen kunnon roihut usei-

den tuntien ajaksi. Lihamestarina toiminut **Juha Rytilahti** toi neljän lampaan marinoidut lihat. Illalla paistipaketit laskettiin uunin hehkuville hiilille, peitettiin hiekkakerroksella ja syytettiin nuotio hiekan päälle. Yövuorossa olleet reserviläiset pitivät nuotiossa tulta aamuun asti.

Aamulla poistettiin hiillos ja nostettiin paistipaketit maa-kuopasta. Keminmaan maanpuolustusnaiset ja Lautiosaaren

Martat vastasivat ruokien valmistamisesta keittiörakennuksessa.

Lipunnoston aikana laulettiin yhteislauluna Siniristilippumme. Tapahtuman juontajana toiminut **Erkki Puotiniemi** lauloi aluksi kappaleen Sininen ja valkoinen. Järjestäjien tervehdyssanat lausui Keminmaan reserviläiset ry:n puheenjohtaja **Pekka Suopajärvi**. Suopajärvi kertoi reserviläisten tehtävistä toimia ikääntyvien sotiemme veteraanien tukena ja järjestää heille mielekkäitä tapahtumia. Keminmaan seurakunnan puolesta tervehdi kirkkoherra **Yrjö Haapala**. **Antti Jänkälä** kiitti veteraanijärjestöjen tervehdyksessä Keminmaan reserviläisiä ja yhteistyökumppaneita vuosia jatkuneen tapahtuman järjestämisestä.

Juhlapuheen piti Reserviläisliiton varapuheenjohtaja **Osmo**

Suominen. Puheensa hän otsikoi sotiemme veteraanien suureksi kertomukseksi.

Hän myös kiitti Keminmaan reserviläisiä.

Reserviläisliiton puolesta kiitän teitä siitä, että vuosittain järjestätte tämän veteraanilaisuuden niille, joiden ansiosta meillä on vapaa ja turvallinen maa asua. Tämä on parasta veteraanityötä, mitä saatan kuvitella olevan olemassa. Yksinäisyys, jota niin monet kunniansalaisistamme kokevat, saa edes hetken tauon. Kannustan teitä edelleen jatkamaan valitsemallanne toimintalinjalla.

Veteraanien puheenvuoron ja vapaan sanan käyttivät **Armas Ilvo** ja **Felix Pörhölä**.

Helteisen ulkoilmaruokailun ja sitä seuranneen kahvitarjoilun aikana musiikkitarjonnasta vastasivat vuorollaan Tervolan pelimannit ja ”Simon kirin” yhtye.

Tapahtuman päätteeksi 93-vuotias veteraani **Armas Ilvo** lauloi veteraanien iltahuudon **Antti Ylikärpän** harmoniikan säestyksellä.

Keminmaan reserviläiset kiittävät kaikkia tapahtumaan osallistuneita veteraaneja, kutsuvieraita, avustajia ja yhteistyökumppaneita.

Keminmaan maanpuolustusnaisten, Lautiosaaren Marttojen, Simon- ja Tervolan reserviläisten sekä Rovaniemeltä saapuneiden varusmiesten avulla tapahtuman valmistelut sujuivat mallikkaasti.

Rosvopaistitapahtumaa oli tukemassa Itsenäisyyttä Kunnioittaen Meri-Lapissa -yhdistys, Keminmaan seurakunta ja kunta. Kuljetuksissa avusti **Veljekset Salmela Oy** ja **Orajärven Bussit Oy**.

Teksti ja kuva: Teuvo Junes

Vanhustyön Keskusliitto Ry

Helsinki
www.vtkl.fi

Sujuva arki - ihan meille kaikille.

Messut ja kongressi
7.-9.11.2013, Tampere

Vammaisliikunnan lajeja, välineitä ja harrastusmahdollisuuksia

SOTAVETERAANIT JA SOTAVETERAANITYÖNTEKIJÄT!

Apuväline esittelee tuotteet ja palvelut sujuvaan arkeen. Mukana tasokkaat seminaarit, monipuoliset messut ja runsaasti ohjelmaa! Tervetuloa!

Ammattilaiset veloitus rekisteröitymällä ennakoon netissä.
www.apuväline.info

Järjestäjä: Yhteistyössä: Liikuntamaa:

Jyrinä Jyväskylässä

Jyväskylän Puistikadulla jyrisi lauantaina 7.9, kun noin 130 moottoripyörää ajoi parkkiin sankarihautausmaahan liepeille. Kyseessä oli moottoripyöräkerho Bikers for Veterans ry:n kokoontumisajo. Parkkeerauksen jälkeen kokoonnuttiin sankarihautausmaalle, jossa Bikers for Veterans yhdistyksen edustajat kunnioittivat sankarivainajien muistoa laskemalla seppeleen sankarimuistomerkillä. Tilaisuuden juhlavuotta lisäsivät Jyväskylän Sotaveteraanit ry:n asettamat Suomen ja yhdistyksen liput sekä Jyväskylän Reserviupseerit ry:n asettama kunniavartio konepistoliaseistuksessa. Jyväskylän Sotaveteraanikuoro esitti kaksi laulua, ”Nouse laulu” ja ”Suomen laulu”.

Kokoontumisajon tarkoituksena oli myös luovuttaa Bikers for Veterans ry:n tämänvuotisen kiitoskampanjan tuotto vastaanottajalle. Yhdistyksen puheenjohtaja **Tero Lilja** luovutti kampanjan tuottoa kuvaavan shekin 11 500 € Jyväskylän Sotaveteraanit ry:n veteraaniedustajille **Teuvo Hinttalalle**, **Aino Lehtoselle** ja **Antti Savelalle**. Puheessaan Tero Lilja kiitti veteraaneja siitä, että heidän ansiostaan

moottoripyöräilijät saavat kiittää pyörillään vapaan maan vapailla teillä. Puheenjohtaja **Kari Korhonen** luovutti sotaveteraanien kiitoksena Jyväskylän Sotaveteraanit ry:n standardiin.

Valtakunnallinen Bikers for Veterans ry on perustettu 13 vuotta sitten. Vuosien varrella moottoripyöräilijät ovat myyneet veteraanien hyväksi kiitostuotteitaan siten, että matkan varrella veteraaneille on lahjoitettu yli 400 000 €. Bikers for Veterans ry päättää vuosittain kokoontumisajon paikka-

kunnan ja lahjoituksen saajan. Tavoitteena on lahjoittaa varat sellaisille veteraaniryhdistyksille, joiden tiedetään tekevän aktiivisesti työtä veteraanien hyväksi ja varat tulee ohjata suoraan veteraanien hyväksi.

Jyväskylän Sotaveteraanit ry on päättänyt käyttää lahjoituksen tuoton sellaisten sotaveteraanipariskuntien tukemiseen, joissa jompikumpi toimii toisen omaishoitajana.

Teksti: Kari Korhonen
Kuva: Mariana Sippel

Toisena vasemmalta Bikers for Veterans ry:n puheenjohtaja Tero Lilja, sotaveteraanien kunniapuheenjohtaja Teuvo Hinttala, lotta Aino Lehtonen ja ”Pilvenveikko” Antti Savela.

Eversti Dolinin hiihtoprikaatin jäljillä Kuhmossa

Sodan arvet maastossa Kesselin suunnalla tulivat tarkastelun kohteeksi, kun Arkangelista saapunut etsintäryhmä aloitti työnsä Kuhmossa, Martinkankaalla syyskuun lopussa tänä syksynä. Dolinin johtamaan hiihtoprikaatiin oli kuulunut kolme pataljoonaa: 9, 13 ja 34.

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen valtuuttamana toimin ryhmän esikaivajana ja yhdyshenkilönä viikon verran. Kesselistä tavoitin vain yhden miehen, Veikko Kilpeläisen. Hän johdatti minut läheiseen metsään, missä hänen mielestään on hautapaikka. Niin olikin. Polkaisin noin metrin syvyisen reiän hautapaikan näköiseen painanteeseen. Kontakti reisuuhun oli selviö.

Veikko Kilpeläinen johdatti joukon haudalle.

Arkangelin ahkerat

Viisi nuorta naista ja kaksi rotevaa miestä ahersi kaksi päivää tuossa paikassa, johon hiihtoprikaatin kuuluneen 9 pataljoonan 34 miestä on haudattu.

”3./SissiP 5:n sotapäiväkirja 14.2.1940. Pataljoonasta mää-

rättiin 2. ja 3. joukkue tuhoamaan rykmentin kolonnan kimppuun hyökännyt noin 400 miehen vahvuinen vihollisjoukko. Taistelut kestivät 16.2. kello 09.00 asti. Vihollinen oli tuolloin tuhottu.”

Dolinin hiihtoprikaatista,

jonka vahvuus oli noin 1800 miestä, jäi eloon vain rippeet.

Työt yhdellä ainoalla hautapaikalla tehtiin äärimmäisellä tarkkuudella. Yhtään tunnistukseen johtavaa esinettä ei löytynyt. Esineiden joukossa tosin tuli yksi kultahammas, joka voi olla ratkaiseva, mikäli hammaskartat kaatuneista ovat olemassa.

Yksi käsikranaatti oli jäänteiden seassa. Solkia runsaasti. Kenttäpullo ja pakin kansi sekä muutama huopikkaan kappale muistutti Talvisodasta.

Arkangelin alueelta muodostettu Hiihtoprikaati antoi merkkejä menneisyydestään Kesselissä. Samalla kankaalla tein toisen tarkistuskaivun, joka tuotti tuloksen, hautapaikan. Tarkistin vielä lähellä olevan Jussilan tilan maalta kolmannen hautapaikan ryhmän johtajan kanssa. Työtä ahkerille Arkangelin tytöille riittää. Sodan satoa korjattiin tällä kertaa vain yhden haudan verran.

Kartoitusta hautapaikoista Saunajärven suunnalla

Arkangelin etsijöiden kanssa tein Vetkon, Nuottiniemen ja Löytövaaran suunnalla puna-armeijan 54 D:n kaatuneitten hautapaikkojen tarkistuskaivauksia. Luvelahden suunnalla ryhmälle osoitti uuden

Ismo Mikkosen kädessä haudasta jäänteiden joukosta löytynyt varsikäsikranaatti.

Arkangelin tytöt työssään haudan syvyydessä.

työmaan Kuhmossa asuva **Jari Huotari**. Hän osoitti tietyltä mottialueelta osittain hautaamattomia ihmisjäänteitä.

Lopuksi hautapaikkojen tarkistuskaivuun tein vielä Heinävaaran ja Tulikankaan suunnalla. Tarkastetuissa hautapaikoissa arvelen olevan noin 200 sotilaan jäänteet. Työtä tytöille.

Suomalaisen paloittelema 54 D ei säästännyt miehiään, hyökätä piti seurauksista piittaamatta. Niiden aikana hyökkääjän täydellinen ilmaherruus aiheutti Kuhmon puolustajille suuria menetyksiä. Suomalaiset hyödynsivät vihollisen ilmahuoltoa omiin tarpeisiinsa. JR 65 sotapäiväkirjan teksti: vihollisen omia osoittava merkki 19.–27.2. on T-kirjain esimerkiksi havuista. Merkin perusteella pudotettiin sopiviin paikkoihin A ja E-tarviketä-

dennystä – osa putosi suomalaisille havutuksille.

Kuhmon mitalla yhteistyötä

Arkangelin ryhmä avasi tuolla työkäynnillään tiedon ovet kauan sitten käytyihin kuolinkamppailuihin.

Ryhmän tulkkina toiminut **Svetlana Maltshihina** totesi, etteivät Kuhmossa kaatuneitten lapset ja lapsenlapset tiedä, mitä täällä tapahtui heidän isilleen. Historian ovet avautuvat, kun toimitaan yhdessä avoimin mielin.

Pienimuotoinen toiminta Kesselin kankaalla syksyn sateisessa säässä vie varmasti myönteisiä terveisiä pienestä naapurista, Suomesta.

Teksti ja kuvat:
Ismo Mikkonen

Arkangelin ryhmäläiset kuorimassa hautapaikaksi osoittautunutta paikkaa. Kuvassa ovat kaikki sikäläiset seitsemän etsijää.

**Harjavallan
Sairaankuljetus Oy**
Harjavalta

Sora Tukku Kakko Oy
Hattula, Lusi

YK-Asennus Oy
Hauho

Lattiakolmio Oy
Helsinki

Modio Oy
Helsinki

Oy Konwell Ab
Helsinki

Muistokäynti Norjan Hattengissa

Neuvostoliiton kanssa solmitun välirauhan-sopimuksen velvoittamana syksystä 1944 kevätalveen 1945 käyty Lapin sota oli erikoinen yhdistelmä vihollisuuksia välttelevää ”leikkisotaa” ja ajoittain kovia taistelutapahtumia.

Ilman tappioita sota ei sujunut. Lähes 800 suomalaista sotilasta kaatui ja noin 2 900 haavoittui. Sotavangeiksi jääneiden tarkkaa määrää ei tiedetä. Sen sijaan tiedetään, että 164 saksalaisten sotavankeina olutta sotilasta palautettiin taisteluiden päätyttyä Norjan puolelta Suomeen.

Kaksi suomalaista sotavankia, Jalkaväkirykmentti 1:ssä palvelleet 19-vuotias korpraali Kalervo Lohti ja 20-vuotias korpraali Oiva Siltanen menetyivät maaliskuun alussa 1945 saksalaisten sotavankeudessa. Heidät vangittiin partioretkellä Kilpisjärvellä. Lohti ja Siltanen haudattiin Storfjordin kunnan Hattengin hautausmaahan.

Vuonna 1992 heidän hautapaikalleen pystytettiin Sotavangit ry:n ja norjalaisviranomaisten toimesta muistokivi. Sotavainajien muiston vaali-

misyhdistys teki ensimmäisen muistokäynnin Hattengiin vuonna 2002 sekä toisen nyt syyskuussa 2013.

Hattengin syksyisen kuniilla hautausmaalla järjestetyssä tilaisuudessa yhdistyksen kukkalaitteen Lohtin ja Siltasen hautakivelle laskivat puheenjohtaja **Pertti Suominen** sekä matkaseurueen ainoa veteraani **Väinö Vilponiemi** ja matkan sotahistoriallisena oppaana ollut, vastikään sotatieteiden kunniaohtorin arvon saanut eversti **Sampo Ahto**. Omat kukkalaitteensa haudalle laskivat myös Pohjois-Norjan prikaatin edustaja everstiluutnantti **Einar Aarbogh** ja Pohjois-Tromssan kodinturva-alueen edustaja kapteeni **Bernt Ole Johansen**.

Muistokäynnin jälkeen nautitun lounaan aikana Storfjordin kunnalle luovutettiin Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen pöytästandaari kiitoksena vuosien myötä huolella ja kunnioituksella tehdystä työstä haudan ja muistokiven hoitamiseksi.

Pertti Suominen

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen matkaseurue korpraalien Lohti ja Siltanen hautakiven äärellä Norjan Hattengissa. Kuva: Storfjord kommune.

Veteraaniajasta perinneaikaan – rauhanturvaajat seminaarissa Lahdessa

Syyskuun viimeisenä viikonloppuna viidentoista yhdistyksen edustajat kokoontuivat Lahteen perinteiseen veteraaniseminaariin. Tilaisuuden isäntänä oli puheenjohtaja **Paavo Kiljunen**. Hän muistutti rauhanturvaajia, että sotiemme veteraanien tukeminen on meille kunniatehtävä. Työtä on vielä kymmenen vuotta ja se pitää hoitaa loppuun asti.

Seminaarin ensimmäisen esitelmän piti Tammenlehvän Perinneliiton toiminnanjohtaja, eversti evp. **Pertti Suominen**. Hän kysyi esityksensä alussa, miksi perinnetyötä tarvitaan. Veteraanien perintö on kertomus uhrautuvaisuudesta, sitkeydestä, lähimmäisen huomioonottamisesta, velvollisuudentunnosta ja tulevaisuudenuskosta. Kysymyksessä on henkisen ja aineellisen perinteen turvaaminen.

Vuonna 2003 perustetun

Tammenlehvän Perinneliiton vuoden 2020 visioon kuuluvat veteraaniperinteen, perinnetyön ja perinneliiton tunnettuus. Tavoitteisiin kuuluvat lisäksi toimiva valtakunnallinen ja alueellinen perinnetyön verkosto sekä oikein kohdennettu ja toimiva jäsenyhteisöjen verkosto. Visioon kuuluu keskeisesti toiminnan jatkuvuuden turvaava talous.

Rintamaveteraaniliiton Veteraani-lehden toimitusneuvoston puheenjohtaja, VTM **Tero Tuomisto** piti laajan oppitunnin maamme veteraanihistoriasta. Käsite veteraani juontuu jo J. L. Runebergin ajalta, mutta sana on tullut yleisempään käyttöön vasta viime sotiemme jälkeen. Sotien päätyttyä valtiovallan huomion kohteina olivat sotainvalidit, sotaesket, sotaorvot ja siirtoväki. Tämä näkyi myös ns. Paasikiven listassa. Järjestys oli kuitenkin se, että ”sotainvalidit ja rinta-

Tero Tuomisto käsitteli aihetta **Rintamaveteraaniliitto ja veteraanityö**.

masotilaat sitten, kun siirtoväen asia on pääasiassa selvä.” Sodasta vammoitta selvinneiden ja ohiammutuiksi kutsuttujen kohdalla tilanne oli vaikea. Asia koski ennen kaikkea poikamies-rintamamiehiä ja heidän maansaantioikeuttaan. Vaikeuksia oli lisäksi asuntojen saamisessa. Veteraanijärjestöjen aktiivisuus ja yhteydenpito poliittisiin päättäjiin tuottivat tuloksia, jotka tunnustetaan niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Tero Tuomisto muistutti kuulijoitaan, että jäljellä olevat veteraanit tarvitsevat vielä apua, vaikka samalla ollaankin siirtymässä jo perinneaikaan.

Heimo Purhosen esitelmän teemana oli ”Hautaaminen arvokkaasti ja perinteiden mukaisesti”. **Heikki Pietilä** kehotti omassa esityksessään rauhanturvaajayhdistyksiä sitoutumaan liittonsa strategian ja toimintasuunnitelman toteuttamiseen.

Teksti ja kuvat: Heimo Purhonen

Pertti Suominen vastaanotti **Paavo Kiljuselta** Rauhanturvaajaliiton historiikin.

Sotaveteraanien rosvopaistitapahtuma Hämeenlinnassa

Hämeenlinnassa järjestetty tilaisuus 23.5 oli ensimmäinen tämän

vuoden aikana kuudesta eri puolella Suomea järjestettävää tapahtumasta. Tilaisuuteen

osallistui yli 1400 henkilöä. Pääjärjestäjinä toimivat Finnairen lentävä henkilökunta, Puolustusvoimat, Panssariprikaati, Kanta-Hämeen Aluetoimisto, Hämeenlinnan kaupunki sekä useat muut tukijatahot. Etelä-Hämeen Reserviläispiiri osallistui tapahtumaan sahaamalla pari päivää aikaisemmin 10 kuutiota polttopuuta. Juhlassa esiintyivät Panssarisoittokunta, Jarkko Lehti, solistiyhtye Jermut ja Tuija Saura.

Paistimestari Jukka Rissanen jakaa rosvopaistikääröjä varusmiesten tarjoiltavaksi.

Juha Räsänen

**25-vuotta
työtä vanhusten hyväksi**

- *asumispalveluja täysihoidolla kodikkaissa tiloissa*
- *lyhytaikaisia kuntouttavia lomajaksoja*
- *päiväpalveluja*

Tervetuloa tutustumaan!

**Palvelukoti
Jaatinen**

Toipilaspolku 4, 86800 Pyhäsalmi, p.040-7528 750
www.palvelukotijaatinen.fi

Rukajärveskus ylitti odotukset

Heinäkuun alussa Lieksassa avattu Rukajärveskus keräsi ensimmäisen kolmen kuukauden aikana lähes parituhatta kävijää. Vierailijat ovat tutustuneet esillä olevaan näyttelyyn ja esineistöön sekä hakeneet tietoa omaistensa sota-retkistä. Kaatuneitten omaisten kohtaaminen on eräs keskuksen oppaan vaikeimmista ja liikuttavimmista tehtävistä. Vierailijat ovat usein yllättyneet aineiston määrästä, heidän vierailulle varaa aika ei ollut riittävä.

- Kohokohtia ovat tietenkin veteraanien käynnit. Palaute on ollut innostunutta, sanovat oppaina pääosin toimineet **Jouko Martiskainen, Reijo Kortelainen ja Ari Komulainen**. Vierailijat kauempaakin ovat löytäneet keskuksen, ja kävijöistä yli 90% ovatkin olleet ulkopaikkakuntalaisia.

Kansainvälisen museo- ja galleriakäytännön mukaisesti Rukajärveskus on maanantaisin suljettu. Keskuksessa on ollut koko ajan myös opastus,

mikä on hoidettu Rukajärven suunnan historyyhdistyksen ja Lieksan Rajakillan jäsenten talkoovoimin. Talvikaudeksi opastusta tullaan muuttamaan.

Mainostaminen on ollut minimaalista, mutta tieto on kiihtynyt pitkälle mediakiinnostuksen ansiosta. Tietoa on jaettu yhdistyksen internet-sivujen kautta ja julkisen sanan kiinnostus on ollut merkittävänä apuna. Huomattava osa vierailijoista on toimittanut Rukajärveskulle perinneaineistoa, veteraanihaastatteluja ja veteraanien valokuvia, joille on pyritty yhdessä löytämään selvitystä.

Rukajärveskuksessa pidetään nykyisellään myös syntymäpäiviä ja kysyntää on työpaikkojen järjestämille luentotilaisuuksille ja seminaareille.

Tukea Suomen kulttuurien museolta

Rukajärveskus sai merkittävän tuen Kulttuurien museolta ja Suomen kansallismuseolta, jotka lahjoittivat Helsingin Tennispalatsissa toimintansa

lopettaneen museon näyttelykalustoa. Kalustolahjoitusten turvin voidaan tulevina vuosina järjestää nykyistä laajempia näyttelyitä ja saada erilaista aineistoa entistä monipuolisemmin esille ja näin parannetaan keskuksen kiinnostavuutta.

Rukajärveskus rakentuu veteraanien itsensä aloittamalle perinnetyölle, jota yhdistys jatkaa. Nyt on koossa parikymmentätuhatta sivua veteraanien kerronta-aineistoa digitoina, 7.000 - 8.000 valokuvaa, 700 ääninauhaa ja 130 veteraanin videohaastattelua.

Rukajärveskuksen audiovisuaalisia laitteita ja tietokoneita hankitaan lisää ja järjestelmiä kehitetään siten, että Rukajärveskuksen asiakkaat voisivat suorittaa mahdollisimman itsenäisesti tietojen etsintää ja myös hallussaan olevien tietojen tallentamista. Jatkossa pyritään siihen, että asiakas voi itse tallentaa tietonsa Rukajärveskuksen digiarkistoon myös netin välityksellä. Järjestelmää kehittämään on lupau-

Sotaveteraani-lehden tietojen mukaan Rukajärveskuksen Ylä-Savoon suunnitellun toimintapisteen yksi sijoituspaikkaehdotus on lisälmen Seurahuone, jossa rintamamiehet sota-aikana lomamatkoillaan majoittuivat. Aikaisemmin lisälmen kaupunki kaavaili sen sijoittamista Raatihuoneentaloon.

tunut Kannas-Keskuksen tietotekniikan asiantuntija ja yhteistyökumppani **Ilkka Tiainen**. Yhdistyksen omat atk-ammattilaiset **Leevi Kuokkanen, Jari Kärkkäinen ja Isto Turpeinen** selvittävät tietoteknisten ratkaisujen toteutusta.

Yhdistyksen jäsenet ja yhteistyökumppanit kokoontuvat yhteiseen suunnitteluseminariin lokakuussa, jossa sovitaan yksityiskohtaisemmin toimitavoista.

Rukajärven tien palvelutasoa nostetaan

Tulevana vuonna Historyyhdistyksen suunnitelmiin kuuluu myös Rukajärven tien palvelutason parantaminen. Jukolan mottiin rakennetaan laavu, jossa matkailijaryhmille voidaan järjestää luentoja ja suorittaa ruokatarjoilua. Rukajärven tien ja Rukajärveskuksen viitoitusta parannetaan, Rukajärveskukseen rakennetaan porrashissi.

Ylä-Savoon suunniteltua Rukajärveskuksen toimintapistettä ei ole haudattu, vaan sekin näyttää toteutuvan. Kesen jälkeen virinnyt keskustelu on tuonut tarjolle kolme sijoituspaikkaa, joista lopullinen päätös julkistetaan joulukuussa. Siltäkin osin hanke toteutuu varmuudella. Yhdistyksen resurssien toiminnan painopiste keskittyy Lieksan keskukseseen.

Unelmat toteutuvat, kohteet eivät kilpaile keskenään, vaan täydentävät toisiaan, sanoo puheenjohtaja **Tenho Tikkanen**.

Rukajärveskuksen toiminta saadaan kokonaisuudessaan suunnitelluksi ja toteutetuksi 5.9.2014 pidettävään kansalaisjuhlaan mennessä, jolloin Rukajärveskus vihittään varsinaisesti käyttöön. Juhlan kunniavieraat, sotaveteraanit, tuo Lieksan asemalle sota-aikainen höyryveturi. Juuri samanlai-

nen juna, jolla veteraanit tekivät sota-aikaiset lomamatkansa Lieksasta kotiin ja takaisin rintamalle. Tämän mahdollistavat veteraanijuhlan järjestelyihin mukaan tulleet ammattijärjestöt Raideammattilaisten yhteistyöjärjestö JHL - Raideammattilaiset ja Veturimiesten liitto sekä Haapamäen Museo-veturiyhdistys.

Yhteistyötä tiedeyhteisöjen ja Puolustusvoimien kanssa

Rukajärven suunnan taistelut kiinnostavat tiedeyhteisöjä. Tämä ilmenee erilaisina jo nyt vireillä olevina tutkimushankkeina ja onpa käynnissä väitöstutkimuksiakin. Rukajärveskus pyrkii solmimaan yhteistyösopimuksia maan yliopistojen kanssa saadakseen ajanmukaista ohjausta esineistön ja aineiston tallentamisessa ja tietokantojen luomisessa. Vireillä on myös yhteistyösopimuksen solmiminen Pielisen museon kanssa. Toivotaan, että yhteistyö Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kanssa syvenisi ja näin veteraanien erämaasodan kokemukset tulisivat em. laitosten koulutustoitimen osaksi ja avuksi.

Varoja tarvitaan

Yhdistyksellä on poliisihallinnon myöntämä valtakunnallinen rahankeräyslupa (19.6.2013/2020/2013/2393) ja Verohallinto nimesi yhdistyksen verotuksessa vähennyskelpoiseksi lahjoituksen saajaksi. Sen mukaan yhteisöt voivat vähentää antamansa rahalahjoituksen verotuksessa lain mukaisesti. Kaikki halukkaat voivat halutessaan lahjoittaa varoja hyvään tarkoitukseen, pankkitilin numero on **F102 5723 0220 2696 12**.

Keskuksesta lisätietoa: www.rukajarveskus.fi

Höyryveturi, jolla veteraanit tuodaan juhlaan Lieksaan, pistäytyi Lieksan asemalla 27.9.2013. Kuva: Niila Heikkilä.

Rukajärveskus toimii Lieksassa Timitran Linnassa. Tässä rakennuksessa sijaitsi Rajavartiokoulu 1935 - 1956 sekä Lieksan Rajakomppanian ja rajavarti alueen komento- ja johtopaikka 1935 - 2004.

Täysillä työssä yli 90-vuotiaaksi

Siirtyessään Vaasa Oy:n hallintojohtajan toimesta eläkkeelle vuonna 1984 ei vaasalainen sotaveteraani Lauri Luutonen jättäytynyt työelämästä sivuun, vaan jatkoi yksityisesti HTM-tilintarkastajana ja kirjanpitäjänä. Parhaimmillaan hän toimi 50 eri yrityksen tilintarkastajana hoitaen siinä ohessa viiden yhteisön kirjanpidon. Vasta 90 vuotta täytettyään jätti hän varsinaiset työtehtävät, mutta jatkaa edelleenkin harrastusmaisesti tutulla toimialallaan.

Lauri Luutonen syntyi pankinjohtajan perheeseen 19.11.1921 Vaasassa, siis nykyisessäkin kotikaupungissa. Pankinjohtajalla oli suuri perhe, neljä tyttöä ja kuusi poikaa ja pojista Lauri oli toiseksi nuorin. Perheen koosta johtuen äiti oli kotiäiti, mutta oli nuoruudessaan toiminut postivirkailijana. Lapsuus- ja kouluvuodet Lauri Luutonen vietti kotonaan Vaasassa ja kirjoitti ylioppilaaksi Vaasan Yhteiskoulussa 1940. Talvisodasta johtuen ei kirjoituksia edellisenä vuonna ollut.

Isänmaallisen kodin kasvatina Lauri Luutonen liittyi jo 15-vuotiaana suojeluskuntaan, jolloin hänestä tuli SK-alokas. Toiminta suojeluskunnassa loi hyvää pohjaa ja harjaannutti nuorukaista tuleviin maanpuolustustehtäviin. ”Meitä oli suuri joukko vaasalaisia koulupoikia, jotka ilmoittautuivat vapaaehtoisina armeijaan. Sain kutsun asevelvollisuuskoulutukseen Niinisaloon”, Lauri kertoo.

Upseeriainesta

Alokaskoulutuksen jälkeen vuorossa oli aliupseerikoulu Kuurilan kansanopistolla Sääksmäellä, jossa sijaitsi Tykistöopetuskeskus 1. Aliupseerikoulun jälkeen osa nuorista alikersanteista määrättiin kouluttamaan uusia alokkaita, jotka oli koottu lähialueen kunnista. Näin kävi myös Lauri Luutoselle. Kouluttajakomennuksen jälkeen edessä oli siirto rintamajoukkoihin KTR 9:än Hyrynsalmelle.

- Lähes välittömästi sain 3 vrk:n loman osallistuakseni ylioppilasjuhliin Vaasassa. Loman saivat kaikki muutkin palveluksessa olevat ylioppilaskin saajat, veteraani muistelee. Loman jälkeen sain siirron Valtimoon, jossa toimin kirjuriupseerina kesään asti. Nyt vuorossa oli Nurmes ja siellä KTR 9/1 patteristo, Lauri selvittää. Nurmeksesta hänet määrättiin RUK:n kurssille 50 Niinisaloon. Kurssi päättyi maaliskuulla 1941.

Nuoren vänrikin sotilasura pääsi varsinaisesti alkuun Rukajärven rintamaloikolla, joukkoyksikössä 1/KTR 18. Se oli kevyt kenttätykistöpatteristo, jossa Luutonen toimi jaos- ja patteriupseerina sodan loppuun asti. Tulipatteri on sodan aikana suhteellisen turvallinen paikka, koska sen sijainti on selvästi rintamalinjojen takana, jonne tulitaistelut vain harvoin ulottuvat. Vaaratilanteen saattoivat aiheuttaa vihollisen taistelunnot ja näissä korpisodan

olosuhteissa jatkuva vihollispartioiden toiminta. Luutnantti Lauri Luutonen kotiutettiin 13.11.1944 Nurmeksessa.

Rintamaopiskelua

Vuodesta 1943 alkaen olin toiminut jo ns. ”rintamaopiskelijana” Helsingin Kauppakorkeakoulussa, mutta tentit piti käydä suorittamassa kyseisessä oppilaitoksessa Helsingissä. Siis varsinaista etätyöskentelyä jo silloin, Lauri Luutonen toteaa. Opiskelumatkasta muodostui opiskelijalle varsinaisia rengasmatkoja rautateillä. Tässä esimerkki Laurin viimeisestä opiskelumatkasta 23.5–3.6.1944. Reitti: Rukajärvi-Lieksa-Oulu-Vaasa-Helsinki-Viipuri-Lieksa-Rukajärvi. Olimme toinen kurssi, joka ekonomiksi sodan jälkeen Helsingistä valmistui, Lauri Luutonen muistaa.

- Toimin aluksi muutaman vuoden verotarkastajana ja yrittäjäjärjestön toiminnanjohtajana, kunnes sain työpaikan vaasalaisesta lehtitalosta, Vaasa Oy:stä. Sama lehtitalo, jonka kirjapainossa olin aiemmin ollut harjoittelijana muutaman kuukauden. Tästä alkoi hänen pitkä työuransa, joka siis päättyi eläkkeelle siirtymiseen 1984.

Mukaan veteraanitoimintaan

Syksyllä 1967 perustimme veteraaneille oman yhdistyksen, Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanit ry:n. Tähän laajapohjaiseen yhdistykseen olivat ter-

Amiraali Jan Klenberg luovuttaa VR 3 kunniamerkin Lauri Luutoselle.

vetulleita kaikki sotiemme veteraanit, myös ruotsinkieliset. Laajapohjaisen yhdistyksen toiminnan voimavaraksi katsoimme ehyttävän ja kokoavan veteraanihengen ja suuren jäsenmäärän, muotoilee Lauri Luutonen. Myöhemmin yhdistys liittyi jäseneksi Sotaveteraaniliittoon ja sen Vaasan piiriin. Yhdistyksen ensimmäisessä vuosikokouksessa Lauri Luutonen valittiin yhdistyksen tilintarkastajaksi, jossa tehtävässä hän toimi peräti 41 vuotta. Tilintarkastajakauden jälkeen hän jatkoi vielä yhdistyksen hallituksessa kahden vuoden ajan.

Vaasan Sotaveteraanipiirin hallitukseen Luutonen valittiin 1990, jossa tehtävässä hän toimi vuoteen 2011 saakka. Hallituksen jäsenyyden ohella hän toimi koko ajan myös piirin taloudenhoitajana. Piirin hallituksen työvaliokunnan jäsenistä hän oli ainut suomenkielinen. Kokoukset käytiin ruotsinkielisinä, samoin pöytäkirjat kirjoitettiin ruotsiksi. Kun Laurin ruotsin puhekieli oli jäykähköä, sallittiin hänelle oikeus käyttää puheenvuoronsa suomenkielellä.

Yhdistyksellä 406 kannattajajäsentä

Nykyisin yhdistyksen jäsenmäärä on 757, joista rintamatunnuksen omaavia on 224. Jäsenistä kannattajajäseniä on peräti 406, ja se näkyy myös hallituksen kokoonpanossa. Hallituksen jäsenistä enää yksi on varsinainen sotaveteraani ja näin yhdistyksen toimintavastuu on siirtynyt kannattajajäsenille.

Vaasan kaupungin suhtautuminen sotaveteraaneihin on erittäin myönteistä. Kaupunki tarjoaa veteraaneille mak-

suttoman terveyskeskuspalvelun, samoin käynnit sairaalan poliklinikalla ovat maksuttomat. Kaupunki tarjoaa myös viikoittaisen vapaan uimahalli- ja kuntosalipalvelun sekä vapaan parkkeerauksen kaupungin merkityillä parkkialueilla.

Yhdistys järjestää vuosittain retkiä kotimaakuntaan. Ne ovat teatterimatkoja, käyntejä kulttuurikeskuksissa tai -tapahtumissa. Kohteena voi olla myös ostosmatka, kuten esimerkiksi käynti Keskinen kyläkaupassa Töysän Tuurissa. Lähes joka kesä yhdistys järjestää matkan myös Ruotsin Uumajaan. Aikaisemmin, kun veteraanit olivat vielä nuoria ja hyväkuntoisia, matkustimme usein Keski-Eurooppaan. Suosituimmat kohdemaat olivat Saksa ja Ranska. Viimeisimmäksi näistä matkoista jäi Pariisin matka.

Valtakunnallisesta tavasta poiketen Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanit ry. järjestävät kirkkopöydän asemasta kirkkopöydän. Tapahtuman poikkeava nimi johtuu siitä, että kirkkopöydää vietetään sunnuntain asemasta arkipäivänä. Käytännössä kirkkopöydän järjestää Sotaveteraanipiiri yhdessä Sotainvalidien kanssa.

Itsenäisyyspäivänä järjestetään sankarihaudalle kunnivartiointi ja lasketaan sille havuseppele.

Yhdistys saattaa myös sotaveteraanit haudan lepoon ja laskee havuseppeleen vainajan arkulle. Yhdistys julkaisee myös omaa jäsenlehteään.

Lauri Luutoselle on myönnetty monien huomionsoitusten joukossa muun muassa Sotaveteraanien kultainen ansioristi sekä VR 4 sodanaikaisista ja VR 3 siviiliajan ansioista.

Sotaveteraani Lauri Luutonen yhdessä vaimonsa Sinikan kanssa Vaasan kodissaan. Myös Sinikka on sotaveteraani. Hän oli lotta ja palveli sodanaikana Bakteriologisessa laboratoriossa.

Veteraanin historiantunti Kuhmoisissa

Kuhmoisten sotaveteraaniyhdistys teki puheenjohtajansa *Jussi Seppälän* aloitteesta kunnan yhtenäiskoulun lukion histori-anopettajalle Miila Mantsiselle ehdotuksen veteraanin kutsumisesta historian tunnille kertomaan nuorille sodanajan kokemuksistaan ja tuon ajan sukupolven teoista itsenäisen Suomen hyväksi.

Esitys sai myönteisen vastaanoton. Ensimmäisenä vierailijana oli 3. lokakuuta kesäkuhmoislainen opetusneuvos Antti Henttonen, joka on Sota-

veteraaniliiton varapuheenjohtaja. Tuntia oli tullut seuraamaan useita koulun muitakin nykyisiä ja entisiä opettajia. Aihetta on tarkoitus jatkaa. Se sisältyy pohjoismaiden historian opetussuunnitelmaan.

Antti Henttonen kertoli ajanlaskumme alkuaikoina maahanmuuttajina tänne saapuneiden suomalaisten vaikeasta asuinpaikasta ruotsalaisten ja venäläisten välissä. Itärajamme on sotien seurauksena vaihtanut usein paikkaansa.

Omista rintamakokemuk-

sistaan Henttonen muisteli Viipurin suojeluskuntapiirin koostaman poikapataljoonan pakaskomennusta helmikuussa talvisodan murtuneeseen Summaan ja maaliskuussa Äyräpään Vitsaareen. Molemmilla komennuksilla tuli menetyksiä. Kertoja oli komennuksilla mukana 17-vuotiaana.

- Onko täällä 17-vuotiaita, kysyi opettaja luokaltaan. Käsiä nousi.

- Pelottiko teitä? kysyttiin.

- Ainakin jännitti, oli 91-vuotiaan veteraanin vastaus. Jatkosodan vuosilta vieraili-

ja kertoi asemasodasta Syvärin takana ja vetäytymis- ja viivytystaisteluista Syväriltä Salmiin.

Luonnekuvia karjalaisista

Henttonen kertoi karjalaisen kärsineen eniten Stalinin aloittamista sodista. He joutuivat kahdesti lähtemään evakkomatkalle ja yli 400 000 henkilöä menetti lopullisesti usein vuosisataiset kotinsa. He suhtautuivat enimmäkseen tyynesti kohtaloonsa. Muuan kiireistä evakkokuormaa kesäkuussa 1944 tehnyt isäntä kertoi pihaan osuneelle kapteenille: "Kyl tuo ryssä o teht miul paljo pahhaa. Talvisovas hää tappo miu poikai ja poltti miu talloi ja ajo miut evakkoo. Mie tuli takasii ja tein uuve talon ja nyt hää aijaa miut pois tästkie. Kyl hää o teht miul paljo pahhaa, mut ei hää on teht viel nii paljo, et mie suuttusi."

Toisen talon naiset tekivät kiireistä evakkokuormaansa. Pitäjä oli tyhjennettävä 10 tunnissa. Karja oli haettava laiturilta, kuorma oli lähes valmis. Ainoana osoitteena oli pohjoiseen vievät sivutiet, päätiet tarvittiin armeijan kuljetuksille. Vuoksen takaa kuului tykkien jylinä, vihollisen hävittäjäkoneet lentelivät matalalla. Perheen nuoremmat naiset itkivät. Silloin mummo torui lempeästi heitä: "Tytöt, ei pie itkee, itku pittää säästää pahhaa paikkaa."

Kunniaa tammenlehväsukupolvelle

Henttonen tiivistä sanomansa kertoen sotavuosien ja sen jälkeisten vuosikymmenien sukupolvien teoista. Tuota sukupolvea on alettu kutsua tammenlehväsukupolveksi, johon kuuluvat taistelurintaman sekä sitä tukeneen kotirintaman ihmiset. Nuo sukupolvet ovat pelastaneet Suomen itsenäisyyden, jälleenrakentaneet sotien vauriot, maksaneet suuret sotavelat, asuttaneet siirtolaiset, kasvattaneet suuret ikäluojat korvaamaan menetettyä työvoimaa, kohottaneet kansantalouden ja kulttuurin kansainväliselle tasolle, perustaneet uuden muille esimerkiksi kelpaavan koulutusjärjestelmän, turvannut demokraattisen yhteiskuntajärjestelmänne säilymisen ja lujittaneet siteitämme Eurooppaan.

Veteraanien tervehdys teille, nuoret, sisältyy Tammenlehvälaulajien testamentti -laulun säkeisiin: "Te nuoret tahdotte rakentaa, te tahdotte työtämme jatkaa. Teitä kaikkia tarvitsee synnyinmaa, teillä paljon on eessänne matkaa. Käsin siunaavin polkua näytämme, viime velvollisuutemme täytämme. Kauan eläköön vapaus Suomen, olkoon valoisa kansamme huomen."

Vesa Koivu

Kesäkuhmoislainen opetusneuvos Antti Henttonen vieraili 3.10. Kuhmoisten yhtenäiskoulun lukiossa kertomassa tammenlehväsukupolven vaiheista. Hän punoi esitykseensä maailmanhistoriaa, omia kokemuksiaan ja huumorin värittämiä sivupolkuja. Arja Suursalo-Henttonen näytti miehensä kertomusta tukevia kuvia ja karttoja.

Räjätyskonsultit Oy

Helsinki

Smiler Kiinteistöautomaatio Oy

Helsinki

Kiviveistämö Levander Oy

Helsinki

S. Eklund-Consulting Oy Ab

Helsinki

www.atplukkari.fi

Urheiluhallit Oy

Helsinki

Rollen Tähtihuolto Ky

Helsinki

Kiitos sotaveteraaneille Helsingistä!
nro 108

Rail Partners Oy

Helsinki

Huittisten JP-Rakennuspelti Oy

Huittinen

Nastakiekko Oy

Hyvinkää

Vihertaso Oy

Hyvinkää

Kiitos Sotaveteraaneille Hyvinkäältä!
nro 110

J. Valkila Oy

Kyröskoski, Hämeenkyrö

Kaivinkonetyöt A. Ollikkala

Hämeenlinna, Renko

T:mi Tapsa Service

Hämeenlinna, Tuulos

Kuljetus Timo Hartikainen Oy

Iisalmi

Deivox Oy

Iisalmi

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Jatkosotatapahtumia 1943

Marraskuu

- 3.11. Sosiaaliministeri Karl-August Fagerholm Norjan illassa pitämä puhe narkästyttää saksalaisia. Fagerholm joutuu eroamaan.
- 4.11. Suomi ja Saksa tekevät virallisen sopimuksen 40 000 operaatioalueelta evakuoitun inkeriläisen, vatjalaisen ja inkerikon vapaaehtoisesta siirrosta Suomeen. Kuljetuksen lähtösatamaan maksaa Saksa ja sieltä eteenpäin Suomi.
- 7.11. Kuopiossa Pohjois-Savon kansanopistolla avataan inkeriläisten esiseminaari, jossa on 60 paikkaa inkeriläisille kansakoulunopettajille.
- 20.11. Neuvostoliiton Ruotsin-lähettiläsrouva Kollontai ilmoittaa Ruotsin ulkoministeriön välityksellä, että mikäli Suomi on halukas keskustelemaan rauhasta, sen edustajat ovat tervetulleita Moskovaan.
- 26.11. Itä-Karjalan sotilashallinnon esikunta laatii ensimmäisen evakuointisuunnitelman siltä varalta, että Itä-Karjalasta joudutaan vetäytymään.
- 27.11. Helsingin suojeluskuntapiirin kenttöoikeus tuomitsee kirjailija Hella Wuolijoen maanpetoksesta elinkaudeksi kuritushuoneeseen.
- 29.11. Suomi jättää Tukholman kautta vastauksen Neuvostoliiton 20.11. tekemään tarjoukseen. Siinä pidetään kiinni Tarton rauhan rajoista, mutta ilmoitetaan valmiudesta tehdä niihin tarkistuksia.

Joulukuu

- 1.12. Pääministeri Churchill, presidentti Roosevelt ja pääministeri Stalin keskustelevat Teheranissa mm. Suomen kohtalosta.
- 5.12. Lasten radiokeräys sotaorpojen hyväksi on tuottanut 1,7 milj. markkaa. Keräys jatkuu vuoden loppuun.
- 7.12. Akateemisten Naisten Karjala-Seuran aloitteesta perustettu inkeriläisten iltakoulu aloittaa toimintansa Helsingissä.
- 23.12. Inkeriläissiirtojen arvostelun takia niitä kommentoivat lehtikirjoitukset määrätään uudelleen tiukempan sensuuriin.
- 24.12. Suomen Aseveljien liiton yleinen kirjakeräys armeijan hyväksi tuottaa n. 80 000 kirjaa. Kirjat lähetetään rintamalle ja sotasairaaloihin.
- 31.12. Yli 1600 ihmistä on vuoden päättyessä saavuttanut mottitalkoissa suurkirveen hakkuurajan eli hakanut vähintään 48 halkomottia.

Monenkirjavat rintamalehdet

Heti jatkosodan alussa rintamalla Karjalassa alkoi ilmestyä toinen toistaan räväkempiä rintamalehtiä. Päämajan määräyksestä kotijoukoille näitä sensuroimattomia, usein puoli-villejä lehtiä ei saanut postittaa, mutta sotilaiden arkeen ne kuuluivat olennaisesti.

Korven Kaiku, Motti-Matti, Pilven Veikko, Peikkosoturi, Pohjan Poika, Rannikkorintama...viihdettä, uutisia ja rankkaa herjanheittoa...

Yhteensä rintamalla ja niiden läheisyydessä ilmestyi jatkosodassa toistasataa rintamalehteä. Niiden tehtävänä oli tyydyttää taistelevan Suomen armeijan tiedonnlakää ja viihteen janoa sekä julistaa joukoille sotapropagandaa.

Ylivoimaisesti suurin rintamien lehdistä oli Karjalan Viesti, jonka painos vaihteli 20 000-30 000 kappaaleen välillä. Tämä Leppäsyryssä ja Petroskoissa junapainossa painettu laatulehti ilmestyi jatkosodassa päivittäin muun muassa Aunuksen ja Maaselän alueilla.

Pienimmät rintamalehdet ilmentyivät yleensä kerran viikossa, kuten Laatokan rannikkopuolustajien Aalokas, jonka levikki oli 500 kappaletta. Lehti oli sikäli harvinainen, että siinä julkaistiin myös lottien kirjoituksia.

- Suora yhteys korsuihin, teltoihin ja ampumahautoihin oli suuren Karjalan Viestin ja pienen Tyrjän Lehdenkin kantava voima, sanoo sota-ajan tiedonvälitykseen perehtynyt helsinkiläinen historiantutkija **Helena Pilke**.

Hänen mielestään kotikutoisen oloinen ja kaveriksi tunnistettava rintamalehti sopi suomalaisen sotajermun kouraan paljon paremmin kuin kiiltävälle papereille painettu komea juhlaulkaisu.

- Omaksi koettu lehti varsinkin syvällä Itä-Karjalan korvessa oli tärkeä sotilaiden itsetunnolle ja yhteishengelle, mikä tiedettiin hyvin myös päämajassa.

Kaikkien rintamalehtien tärkeyttä lisäsi myös se, ettei radioita suinkaan ollut sotavuosina joka korsussa, vaikka miehet ostivat niitä myös omilla varoillaan. Radioiden paristoista ja varaosistakin oli kova pula koko jatkosodan ajan.

Jutut heijastelivat sodan kulkua

Sotavuosina 1941-1944 ilmestyneet rintamalehdet olivat kahdenlaisia,

virallisia ja epävirallisia. Virallisia tiedotuskomppanioiden toimittamia julkaisuja olivat esimerkiksi Esa, Jousimies, Linnoittaja ja Tappara. Näissä lehdissä näkyi selvästi päämajan ylläpitämä propagandalinja ja samoin se, kuinka propagandan sävy muuttui aina kulloistenkin sotatapahtumien myötä.

Jatkosodan hyökkäysvaiheessa virallisten kenttälehtien pääkirjoituksissa kirjoiteltiin tuon tuosta Itä-Karjalan valloittamisesta ja sen liittämisestä Suomeen. Otsikotkin olivat usein varsin komeita tyyliin ”Karjalan aamu sarastaa ” tai ” Vihollinen lyödään ”.

Kun taistelulinjat juutuivat asemasodassa paikoilleen, päämaja kielisi nopeasti lehdistä kirjoittelun Suomen sodanpäämäärästä ja Itä-Karjalasta yleensä. Niinpä rintamalehtien sivut täyttyivätkin nyt urheilu-uutisista, puhdetyökilpailuista, novelleista ja runoista. Viihdesivuilla julkaistiin suomalaisten ja ulkomaalaisten filmitähtien kasvokuvia. Näitä suosittuja kuvia toivottiin jatkuvasti ja niitä saatiin lehtien sivuille armeijan kenttälehtipalvelusta.

- Asemasodan aikana sota ei oikeastaan ollut kunnolla edes esillä rin-

Lehtiä kulkeutui repuissa kotiin

Vaikka sensuroimattomia rintamalehtiä ei saanut tuoda Karjalasta sodan keskeltä kotiin, tätä päämajan ankaraa määräystä rikottiin jonkin verran.

Kun Kansallisarkisto ja Kansalliskirjasto (silloiset Sota-arkisto ja Helsingin yliopiston kirjasto) keräsivät rintamalehtiä 1990-luvun alussa, veteraanit lähettivät keräykseen lähes 2 500 lehtinumeroa.

- Nämä lehdet tuskin olisivat sodan oloissa säilyneet, ellei niitä olisi kulkeutunut lomalaisten repuissa salaa kotiin ja pistetty siellä huolella talteen, tutkija Helena Pilke kertoo.

Keräyksessä talteen saadut lehdet olivat suurelta osin rintamien epävirallisia julkaisuja.

- Osa näistä lehdistä oli sellaisia, joiden olemassaolosta ei tiedetty mitään ennen keräystä.

Pilke tähdentää, että jatkosodan ajan rintamalehdistä on historian-tutkijoille yhä paljonkin apua.

- Sodan aikaista rintamahuumoriam ei ole Suomessa juurikaan tutkittu. Jos joku tästä aiheesta innostuisi, mistä tahansa rintamalehdestä voisi kerätä melkoisen lähdeaineiston.

tamalehtien sivuilla, Helena Pilke totea.

Kesällä 1944, vihollisen suurhyökkäyksen alkaessa, virallisissa kenttälehdissä ryhdyttiin taas yhteistuumin valamaan uskoa Suomen armeijaan. Nyt jutuissa annettiin ymmärtää, että näistäkin kovista koettelemuksista vielä selvitään.

Pikkulehdissä matala uutiskynnys

Epävirallisia kenttälehtiä olivat muun muassa Hangösudden, Hesän Karnaatti ja vain yhden ainoan kerran Petroskoissa asemasodan aikana ilmestynyt humoristinen Äänisen Ankka.

- Äänisen Ankassa yksikään kirjoituksista ei ollut lähelläkään totuutta. Kaikki jutut olivat lehtikielellä sanottuna puhtaasti uutisankkoja, Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastossa rintamalehtiä tutkinut Helena Pilke mainitsee.

Epävirallisten lehdet olivat usein varsin lyhytikäisiä, ilmeeltään sangen vauhdikkaita ja niiden linja määräytyi julkaisujen puuhamiesten mukaan. Heihin kuului pataljoonien ja rykmenttien pastoreita, valistus- ja urheilu-upseereita sekä muuten vain kynänkäytöstä kiinnostuneita sotilaita.

Lehdissä ei läheskään aina ollut mainintaa päätoimittajasta tai muusta vastuuhenkilöstä.

Yksiköiden omia, epävirallisia julkaisuja voi hyvin verrata vaikkapa harrastuspiirin tai pienen paikkakunnan tarkoin luettuun lehteen. Ne synnyttivät vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja loivat rintamalla kuvan omasta yksiköstä armeijan ylivoimaisesti parhaana porukkana.

Näissä pikkulehdissä uutiskynnys oli matala, mutta juuri siitä syystä ne olivatkin niin suosittuja. Jutut kertoivat oman rintamalohkon tapahtumista, niistä miehistä ja aseveljistä, joiden kanssa menttiin öisin vartioon tai keitettiin teetä.

Epäviralliset kenttälehdet monistettiin usein vahasmenetelmällä rintamien lähellä tai kirjoitettiin koneella hiilipaperin läpi, jolloin ne kiersivät vain muutamana kappaleena korsuissa mieheltä miehelle.

Kirkon sanoma hyväksyttiin

Jatkosodan ajan monenkirjavissa rintamalehdissä on runsaasti yllättävää sisältöä. Vaikka päämajan propaganda-aineistoa, ” ropakan-taa ”, lehdissä yleisesti vierastettiin, kirkon sanomaa kukaan ei asettanut kyseenalaiseksi. Jopa yksittäis-

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Kulttuuripersoonia lehdenteossa

Monia tunnettuja kulttuuripersoonia ja kirjailijoita oli mukana toimittamassa jatkosodan ajan rintamalehtiä.

Karjalan Viestiin kirjoitti muun muassa Armas J. Pulla (1904-1981). Hän oli ranskalaisen kulttuurin tuntija ja maineikkaan Ryhmy ja Romppainen -kirjasarjan tekijä.

Tähän kirjasarjaan liittyy historiallinen episodi. Valtakomission määräyksestä joitakin Ryhmy ja Romppainen -kirjoja piti poistaa sodan jälkeen maamme kirjastoista. Komissio nimittäin katsoi, että Pullan kirjat ovat poliittisesti arveluttavia, koska niissä puna-armeijan sotilas kuvataan usein tahdottomana, likaisena ja laiskana.

Sotien jälkeen Armas J. Pulla julkaisi lukuisia matkakirjoja ja useimmiten Ranskaan sijoittuvia historiallisia romaaneja.

Kirjailija ja Kouvolan Sanomien päätoimittaja Unto Seppänen (1904-1955) toimitti Viipurissa painettua ja Kannaksella ilmestynyttä Tappara-lehteä. Sodan jälkeen hän julkaisi monia luovutettua Karjalaa kuvaavia romaaneja, joista tunnetuin on Evakko. Ville Salminen (1908-1992) ohjasi tästä Seppäsen viimeiseksi jääneestä romaanista samannimisen elokuvan vuonna 1956.

Valistusupseeri Matti Kuusi (1914-1998) kirjoitteli Tappara-lehteen pakinoita nimimerkillä Savinyrkki. Myöhemmin hänestä tuli arvostettu kansanrunoudentutkija, Helsingin yliopiston professori ja akateemikko.

ten joukko-osastojen usein melko puolivillaisissa tai äärimmäisen realistisissa julkaisuissa oli pastorin palsta tai jokin muu vakava hartauskirjoitus heti raa'an taistelukuvausten vieressä.

- Pitää muistaa, että sota-ajan Suomi oli paljon uskonnollisempi yhteiskunta kuin se, missä nyt elämme, Helena Pilke painottaa.

Koska rintamien lehdet ilmestyivät vain sotatantereilla ja joukko-osastoissa, niitä ei tarvinnut alistaa tiukkaan sensuuriin. Näin ollen niissä voitiin julkaista sellaisiakin juttuja, joita tavalliisiin lehtiin ei päästetty.

- Rintamalehdistä löytyy myös muutama vihollista koskeva rankka kannibalismikuvaus. Kotirintamien lehdissä tällaisia kuvauksia ei missään nimessä sallittu.

Kenttälehtien taistelukuvaukset olivat poikkeuksetta hurjempia kuin tavallisissa lehdissä julkaistut vastaavat jutut. Esimerkiksi neuvostopartaaniin siviilikohteisiin tekemistä iskuista ei kotirintamien lehdissä sopinut kirjoit-

Vihollinen oli rintamalehdissä sotilashuomorin suosikkikohte. Joskus rankka pila alkoi jo lehden logosta. Kuvasa Joensuussa painetun Motti-Matin etusivu. (Kuva: Jorma Pilke)

Helena Pilke

Syntynyt 1948 Pohjois-Savossa Terrovossa, asunut pitkään Helsingissä. Filosofian tohtori, tietokirjailija, historiantutkija ja toimittaja.

Hänen uusin teoksensa Korsu-uutisia! (SKS 2012) edustaa ns. uutta sotahistoriaa, joka hahmottaa sota-aikoihin liittyviä erilaisia kulttuuri-ilmiöitä – taisteluiden sijasta.

Julkaissut aikaisemmin suomalaista sotasensuuria käsittelevät teokset Julkaiseminen kielletty (SKS 2011) ja Etulinjan kynämiehet (SKS 2009).

taa. Sen sijaan rintamalehdet julkaisivat näitäkin juttuja kuvien kera. Päämaja ei puuttunut jälkeenkään millään tavoin tämän tyyppisiin kirjoituksiin.

Päämaja ei sulattanut kaikkea

Lähes kaikissa sota-ajan rintamalehdissä viljeltiin säännöllisesti huumoria - parempaa ja huonompaa - sekä myös suomalaisittain melko harvinaista ilmaisun lajia, kärkevää satiiria.

- Viholliseen kohdistuva herjanheitto oli lehdissä usein hurjaa ja se sai välillä tutkijankin tukan nousemaan pystyyn, Helena Pilke mainitsee.

Kaikkea päämaja ei kuitenkaan sulattanut. Tiedotusosasto puuttui välittömästi asiaan, jos kenttälehdissä pilkattiin esimerkiksi maamme sodanjohtoa tai Suomen armeijan virallisia rintamankirjeenvaihtajia, TK-miehiä.

- Näin kävi muutaman kerran ja tällöin pilkkaa TK-miehistä tekivät yksiköiden epäviralliset ja puolivillit julkaisut. Viralliset, päämajan valvomat rintamalehdethän luotiin enemminkin

armeijan sisäisiksi tiedotusvälineiksi.

Suurimmat kiistat päämajan ja kenttälehtien välillä käytiin kuitenkin pakinoista sekä kuvista ja piirroksista. Yksi useita huomautuksia saanut julkaisu oli Rannikkorykmentti 11:n lehti Ossi. Lehden jokaisessa numerossa esiintyi ”Flickan”, vähänpukeinen, piirretty kannotar, joka ”sanoi” lukijalle aina jotakin vihjailevaa – päämajan mielestä aivan liian suorasukaisesti.

Teoksessaan Korsu-uutisia! (SKS 2012) Helena Pilke kirjoittaa rintamien paikoin hyvinkin räväköistä lehdistä näin: ”Lehdet pantiin alulle miesten marssiessa kohti itää kesällä 1941, ja yksi toisensa jälkeen ne tulivat tarpeettomiksi silloin, kun lukijat luovuttivat armeijan varusteet ja siirtyivät siviiliin syksyllä 1944”.

Teksti: Kari Kumpulampi

Rintamalehdistä suurin oli Karjalan Viesti. Se painettiin junapainossa lähellä rintamaa. Lehdellä oli Karjalassa omat jakeluaumat. (Kuva: Jorma Pilke)

Sotauutiset vähissä. Kun varsinaiset sotauutiset olivat asemasodassa vähissä, rintamalehtiin piti keksiä muuta sisältöä. Ilmavoimien Pilven Veikko esitteli elokuussa 1942 korpivaellusta. (Kuva: Jorma Pilke)

Aselepo. Korven Kaiku kertoi syksyn suuren, historiallisen uutisen numerossaan 4.9. 1944. Suomi ja Neuvostoliitto olivat solmineet hartaasti odotetun aselevon. (Kuva: Jorma Pilke)

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Radiopropaganda sodissamme 1939 – 1945

Sotien keinovalikoimaan on jo tuhansien vuosien ajan kuulunut propaganda, jolla on pyritty heikentämään vastapuolen sekä toisaalta nostamaan oman armeijan ja kansan taistelutahtoa. Toisen maailmansodan aikana eri maiden propagandistit saivat käyttöönsä uuden välineen – radion. Pyrin seuraavassa muutamien esimerkkien avulla luomaan kuvan Suomen harjoittamasta ja Suomeen kohdistetusta radiopropagandasta. Artikkelini pohjautuu pääosin vuonna 2010 julkaistuun kirjaani ”Radio sodissamme 1939 – 1945”.

Radio tavoitti jo koko maailman

Radio tavoitti toisen maailmansodan aikana eri puolilla maailmaa jo kymmeniä miljoonia ihmisiä sekä eri rintamalla ja niiden takana sijainneilla kotiseuduilla. Esimerkkeinä radiotiheydestä mainittakoon, että saksalaisilla oli vuonna 1939 hallussaan jo 13,7 ja englantilaisilla yli yhdeksän miljoonaa vastaanotinta. Neuvostoliitto ei julkaissut omia tilastojaan, mutta on arvioitu, että sielläkin vastaanottimien lukumäärä kohosi muutamia miljooniin. Toisaalta Neuvostoliitossa oli käytössä paljon myös ns. lankaradiota. Ne olivat keskusradioita, joita voitiin kuunnella puhelilinjojen kautta kodeissa ja julkisissa paikoissa. Kansalaiset saivat näin kuunnella vain niitä lähetyskkeitä, joita keskusradion hoitajat kulloinkin välittivät heille. Suomessa radiovastaanottimien määrä kohosi juuri ennen talvisotaa 330 000:aan. Tuolloin laskettiin, että yhtä vastaanotinta kuunteli keskimäärin neljä henkilöä. Näin ollen meilläkin radio tavoitti suoraan jo noin 1,3 miljoonaa kansalaista. Radioita hankittiin myös joukoille. Jo talvisodan aikana etulinjan joukoille hankittiin useita satoja vastaanottimia. Jatkosodan aikana armeijamme perusti viisi omaa rintamaradioasemaa. Joukoillamme oli käytössään korsuissa ja esikunnissa yhteensä 17 000 vastaanotinta. Kansallinen Yleisradio Oy vastasi puolestaan sekä kotirintamalle että ulkomaille suunnatuista lähetyskkeitä valtiovallan perustamien propagandaelinten tiukassa ohjauksessa.

Talvisota radioaalloilla

Suomen tiedotustoiminta järjestettiin lokakuussa 1939 sodan ajan erityistarpeita varten. Tuolloin perustettiin Valtioneuvoston tiedotuskeskus eli VTK. Yleisradio Oy:n ohjelmatoiminta alistettiin heti sen ohjaukseen. Yhtiö luovutti myös Puolustusvoimille lähetysaikoja. Niiden yhteydessä annettiin jo ohjei-

Untamo Utrio juontaa radiolähetystä. Kuva: Sa-kuva

ta mahdollisen sodan varalle. Kaikkien kuunnelluista antia noissa lähetyskkeitä olivat Puolustusvoimain radioryhmän reportterien Pekka Tiilikaisen ja Enzio Sevonin selostukset ylimääräisiin kertausharjoituksiin kutsuttujen joukkojen parista. Niissä kerrottiin reippaasahengessä puolustusvalmisteluista ja joukkojen mielialoista. Samalla alkoivat radiossa kaikua läpi sotavuosien kestäneet tervehdykset rintamamiehiltä kotiväelle ja vastavuoroisesti kotirintamalta tulirintamalta. Nämä yksinkertaiset tervehdykset toimivat mielialoja kohottavana yhdyssiteenä rintamamiesten ja heidän perheidensä välillä.

Suomalaiset eivät suostuneet Neuvostoliiton aluevaatimuksiin lokakuun aikana käydyissä neuvotteluissa. Tilanne kääntyi uhkaavasti kohti sotaa, kun Neuvostoliiton ulkoministeri Molotov julkaisi maansa vaatimukset radiopuheessa 1.11.1939. Samaan aikaan Neuvostoliitto käynnisti voimakkaan radiopropagandan Suomea vastaan. Neuvostoliiton radio kertoi esimerkiksi 14.11.1939 Suomen oloista seuraavaa. ”Armeijassa tapahtuu päivittäin karkaamisia ja kahakoita reserviläisten ja suojeluskuntalaisten välillä. Suojeluskuntalaiset ovat sotaisalla kannalla Moskovaan nähden, mutta reserviläiset eivät odota hyökkäystä Venäjän taholta”. Myöhemmin lähetyskkeitä kauhisteltiin liikekannallepanon aiheuttamia kustannuksia sekä vieritettiin syy konfliktin syntymisestä Suomen hallituksen syyksi. Edellä referoitu Moskovan Radion lähetys sisälsi kaksi tyypillistä radiopropagandan keinoa. Ensiksikin siinä yritettiin lyödä kiilaa vastapuolen armeijassa oletettuun ristiriitaan kahden osapuolen, suojeluskuntalaisten ja reserviläisten väliin. Toiseksi kauhisteltiin armeijan mobilisoinnin kustannuksia ja sen tuottamia kärsimyksiä

kansalle. Neuvostoliiton radiopropaganda teki ennen talvisodan puhkeamista myös muutamia erittäin räikeitä hyökkäyksiä johtavia suomalaisia poliitikkoja vastaan. Esimerkiksi pääministeri Cajanderia haukuttiin länsivaltojen sätkynukeksi ja variksenpelättimiksi.

Talvisodan aikana Neuvostoliitto jatkoi radiopropagandaansa entiseen tyyliin. Kun puna-armeijan eteneminen pysähtyi alkupäivien menestyksien jälkeen, neuvostoliiton radio ryhtyi maalilemaan kauhukuvia Suomesta. Moskovan Radion lähetyskkeitä 21.12.1939 esimerkiksi kerrottiin, että ”maassa vallitsee Mannerheimin roskajoukon kauhun terrori. Asukkaiden kohtalo riippuu kokonaan Mannerheimin mielivallasta. Asukkaat viedään mukaan väkisin. Tuhansia ihmisiä on taivasalla. Tiet ovat täynnä ruumiita. Aftonbladetin toimittaja tapasi itkevän talonpojan, jonka koti oli poltettu ja vaimo ja lapset kuljetettu eri tahoille”. Aihe kauhukuvaan oli saatu Karjalan Kannaksen evakuoinnista, vaikka karjalaiset tuskin itse syyttivät kohtalostaan Mannerheimiä. Sodan loppuvaiheessa Moskovan Radio puolusteli mm. venäläisiä lentäjiä, joita maailmalla oli syytetty siviilikohteiden pommittamisesta. Radion mukaan neuvostoliiton lentäjät olivat humanisteja, jotka esimerkiksi Viipurissa vain katkaisivat voimalaitoksesta rintamalle johtavan sähköjohdon vahingoittamatta itse kaupunkia.

Puolustusvoimain radioryhmässä työskennellyt Untamo Utrio muisteli talvisodan tilannetta seuraavasti. ”Heidän radiopropagandansa ei ollut tästä maailmasta. Toiminta (suomalaisen) radiotiedotuksen puolella oli omiuta, koska tiedotusta ei tarvittu. Venäläisten suomenkielinen radiopropaganda, jota päivittäin tarkoin kuuntelimme, oli luonteeltaan mahdotonta

ja suunnattu väärin. Päätimme, ettemme tee mitään (vasta)propagandaa; ei kannata väitellä vastaan. Tiilikaiselta ja Sevonilta saimme aina tietää, mitä korsuissa ajatellaan. Reportterimme sanoivat, ettei vihollispropagandan kuuntelua kannattanut kieltää, koska pojilta meni si paras hupi”.

Propagandan voitto Suomeen

Suomalaisten puolella suosituimmaksi radiopropagandisti kohosi Lapatosu eli näyttelijän Aku Korhonen, joka esitti Valentinin eli kirjailija Ensio Rislerin pakinoita. Niissä Lapatosu huumorin avulla torjui venäläisten väitteitä. Hän sinutteli Molotovia ja kehotti häntä ”sormi pystyssä” pysymään totuudessa. Osoituksena suomalaisen radiopropagandan varovaisuudesta on se, että siinä kritiikin pääkohteeksi otettiin Molotov diktaattori Stalinin sijasta. Yleisradion ulkomaille suunnatut lyhytaaltolähetyskkeitä sisälsivät myös radiopropagandaa. Tähän työhön värvettiin myös Kuopion hiippakunnan piispa Eino Sormunen. Hän kuvasi muun muassa eräässä englanninkielisessä lähetyskkeitä, kuinka hänen itärajalla sijaitsevien seurakuntiansa asukkaat olivat joutuneet pakenemaan yövaatteissaan ja talvipakkasessa säälimättömän vihollisen hyökkäyksen edestä. Näiden ulkomaille suunnattujen lähetysten teho jäi kuitenkin varsin vaatimattomaksi. Paljon enemmän suomalaiset saivat sympatiaa monien ulkomaisten radioyhtiöiden tänne lähettämien toimittajien raporttien kautta. Amerikkalaisen CBS yhtiön tähtitoimittajat William White ja ja Edwin Hartrich arvioivat, että yksin heidän lähetyskkeitään kuunteli Yhdysvalloissa 20 – 25 miljoonaa ihmistä. Talvisodan jälkeen Leningradin radio antoi harvinaisen tunnustuksen. Se myönsi uutislähetyskkeitään 6.5.1940 amerikkalaisen tutkimukseen viitaten, että Suomi voitti propagandasodan. Myönnöstyä lievennettiin toki heti perään toteamuksella, että itse sodan voitti toki Neuvostoliitto.

Jatkosodan monitahoinen radiopropaganda

Presidentti Risto Ryti ilmoitti Suomen kansalle jatkosodan syttymisestä radiopuheessaan 26.6.1941. Neuvostoliiton ilmavoimien edellisenä päivänä suorittamien pommitusten vuoksi hän saattoi leimata sodan uudeksi puolustustaisteliksi vanhaa vihollista vastaan. Rytin puhe on esimerkki myös hyvin rakennetusta radiopropagandasta. Siinä todetaan aluksi Moskovan rauhan epäoikeudenmukaisuus ja käydään sitten läpi kaikki Neuvostoliiton välirauhan aikana suorittamat painostustoimet Suomea

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

kohtaan. Niiden lopullinen tarkoitus Rytin mukaan oli Suomen lopullinen tuhoaminen. Useimmat suomalaiset vakuutuivat puheen jälkeen taistelume oikeutuksesta, vaikka se tapahtui yhteistyössä Hitlerin Saksan kanssa.

Kun Neuvostoliitto ei sitten romahtanutkaan muutamassa viikossa, tilanne muuttui myös radiopropagandan osalta monitahoiseksi. Neuvostoliitto jatkoi räikeää linjaansa, joka jälleen kääntyi lähinnä sitä itseään vastaan. Pian suomalaiset radiopropagandistit saivat vastaansa paljon hankalammat vastustajat, nimittäin Englannin ja Yhdysvaltain radiot. Englanti aloitti suomenkieliset propagandalähetysensä jo loppukesäällä 1941 ja Yhdysvallat hieman myöhemmin. Englannin radiopropaganda perustui kolmeen perussanomaan. Sotaan liittyvien uutisten tuli olla totuudenmukaisia riippumatta siitä, olivatko ne englantilaisten kannalta hyviä vai huonoja. Toisella sijalla olivat tiedot sotamateriaalin tuotannosta sekä armeijoiden miesmäärien vahvistumisista. Kolmannella sijalla olivat varoitukset ja jopa uhkaukset Suomelle seurauksista, joita sota Saksan rinnalla tulee aiheuttamaan. Esimerkiksi jo lähetyksessä 27.8.1941 varoitettiin, että ”jos Suomi pysyy jatkuvasti Hitlerin liittolaisena, se tulee jakamaan Saksan kanssa katastrofin tuhoisat seuraukset”. Yhdysvaltain lähetyksissä oli hieman lievempi sävy. Lähetyksissä yleensä pahoiteltiin Suomen valintaa ilma suoranaisia uhkuksia. Sävyeroistaan huolimatta näiden maiden propagandatoiminta oli koordinoitua, mikä tapahtui yhteisessä PWE – komiteassa (Political Warfare Executive). Jatkosodan pitkittyessä Englannin radion suomenkielisten lähetysten suosio kasvoi esitetyistä uhkailuista huolimatta ilmeisesti juuri niiden luotettavuuden vuoksi.

Jatkosodan suosituin suomalainen radioesiintyjä ja erinomainen propagandisti oli Työväen akatemian vararehtori Yrjö ”Jahvetti” Kilpeläinen. Hän aloitti pakinoinnin eli ”jorinoitinsa” nimimerkillä ”Jahvetti” jo talvisodan loppuvaiheessa. Suureksi suosikiksi hän kohosi kuitenkin vasta ”Jahvetin kirjelaatikon” myötä. Kansalaiset saivat lähettää ”Jahvetille” kirjeitse kysymyksiä heitä askarruttavista asioista. Niistä useimmat käsitteivät erilaisia tulkia ja etuisuuksia, joita jaettiin sodasta kärsiville perheille. Ennen kysymyksiensä käsittelyä ”Jahvetti” tarinoi hetken aina jostakin ajankohtaisesta aiheesta leppoisalla tyyllillään. Näissä ”jorinoissaan” hän torjui venäläisten omassa propagandalähetysissä esittämiä väitteitä ja korosti suomalaisten kansallisen yhtenäisyyden merkitystä. Lähetyksien loppuosan aikana ehdittiin käsitellä vain osa kysymyksistä, mutta kaikille kysyjille lähetettiin vastauskirje, joihin ”Jahvetin” sihteerit hakivat asiantunti-

joiden laatimat vastaukset. Ohjelman suosiota osoittaa, että ”Jahvetille” lähetettiin jatkosodan aikana peräti 100.000 kirjettä.

Suomalaisten kokemusten pohjalta vuosina 1939 – 1945 radiopropagandalta oli kyllä vaikutusta rintamamiesten ja siviiliväestön mielialoihin, mutta toistaan hieman poikkeavalla tavalla. Sodan pitkittyessä rintamamiemiehet alkoivat vierastaa omaakin radiopropagandaa, koska se sisälsi usein paatoksellista yltiöisänmaallisuutta. Kontrasti propagandapuheiden ihanteellisuuden ja rintamaolojen karun arjen kanssa oli liian suuri. Tästä syystä viiden rintamaradion ohjelmisto säädettiinkin varsin viihdepitoiseksi. Kotirintaman mielialojen kehitys heijasteli puolestaan Saksan menestystä itärintaman taisteluissa. Näin esimerkiksi suomalaisten usko Saksan voittoon väheni dramaattisesti Staligradin kukistumisen jälkeen. Toisaalta ”Jahvetin kirjelaatikko” ja muut sosiaalista vastuuta edustaneet radio-ohjelmat pitivät merkittävällä tavalla yllä suomalaisten kansallista yhtenäisyyttä ja taistelutahtoa. Ne sisälsivät nimittäin sanomattoman lupauksen, että vaikkeinkin aikoina yhteiskuntamme huolehtii myös huonossa asemassa olevista jäsenistään. Suomi oli siis maa, jonka itenäisyyden puolesta kaikkien kannatti taistella.

Lasse Vihonen

Kirjoittaja on fil. kand. ja YLE:n Radioarkiston eläkkeellä oleva päällikkö

Yrjö ”Jahvetti” Kilpeläinen ja kaksi hänen sihteerinään käyvät läpi kirjelaatikkoon saapunutta postia. Kirjeisiin vastaamisen lisäksi ”Jahvetti” iski terävästi sanan säilällä Neuvostoliittoa ja joskus myös Englantia vastaan. Hänen ja Neuvostoliiton puolesta radiopropagandaa tehneen Armas Äikiän ”eetterissä” käymät kaksinkamppailut kohosivat suorastaan alan klassikoiksi. Kuva: Yleisradion kuva-arkisto

”Huomio, Huomio, lähetys Neuvostoliitosta alkaa”. Pekka Tiilikainen teki talvisodan aikana yhden ainoan selostuksen seisten Neuvostoliiton maaperällä. Se tapahtui Lieksan rintamaosuudelle tehdyllä reportaasimatalla 11.-17.1.1940. Kuvassa Tiilikainen seisoo mikrofoni kädessä. Teknikko Soini Salo makaa hänen vierellään lumihangessa. Suomalaiset rajavartijat kiinnittivät selostuksen jälkeen kuvan taustalla näkyvään rajapyykkiin kyltin ”Pääsy kielletty”.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Neuvostoliitto luotti enemmän desanttien määrään kuin laatuun Tihutyöt jäivät vähäisiksi

Toisen maailmansodan aikana Suomessa teloitettiin, sai surmansa tai tuomittiin elinkautiseen reilu tuhat neuvostodesanttia. Keitä olivat nämä useimmiten ilmaitse maahamme tuodut, kotirintamalla suurta pelkoa herättäneet punavakoijat?

Eri puolille Suomea sota-aikoina vakoilu- ja sabotaasitehtäviin lähetetyt neuvostodesantit olivat taustansa ja tehtäviensäkin suhteen kirjavia väkeä. Useimmiten he olivat kotoisin maamme lähialueilta, Itä-Karjalasta ja Inkeristä. Joskus he tulivat kauempaa, esimerkiksi Mustanmeren rannalta Ukrainasta.

Desantit olivat usein venäläisiä, eestiäisiä ja suomalaisia loikkareita. He olivat myös Neuvostoliittoon paremman elämän toivossa 1930-luvulla muuttaneita, niin sanottua Karjalan kuumetta poteneita amerikansuomalaisia.

Ammatiltaan desantit olivat yleensä sekatyömiehiä tai maa- ja metsätyöläisiä kolhooseista ja valtioneuvoilta, sovhooseista. Joukossa oli tosin koulutetuakin väkeä: virkailijoita, opettajia ja teknikoita.

Yhteistä punavakoilijoille oli se, että he olivat tottuneita liikkumaan ulkoilmassa ankarissakin oloissa ja he olivat järeästi aseistettuja konepistooleista lähtien. Lisäksi heillä oli kivääreitä ja radiolaitteita. Taskuaseet olivat naisilla yleisiä. Desanttimiehillä oli repussaankranaatteja ja räjähteitä, mikäli tehtävät Suomessa niiden käyttöä edellyttivät; siltojen, rautateiden ja voimajohtojen räjäyttämiset.

Neuvostodesantteja pudotettiin Suomeen öisin laskuvarjoilla kuljetus- ja tiedustelukoneista, pommikoneista ja lentoveneistä. Karjalaan korpeen heitä

vaelsi idästä myös kävellen ja vuodesta 1942 lähtien soutu- tai hiihtäen Äänisjärven poikki.

- Suomea sabotoimaan komennettujen desanttien tarkkaa määrää viime sodissa ei tiedä kukaan.

- Näiltä osin Venäjän arkistotkin pysyvät suljettuina iät ja ajat, sanoo Suomen ilmaitse- ja sotahistoriaan perehtynyt tietokirjailija Atso Haapanen.

Desantteja ei seulottu

Desanteiksi kelpuutettiin Neuvostoliitossa lähes keitä tahansa; tiukoja seuloja tai valintakriteerejä ei ollut. Desantiksi joutuminen ei liioin ollut mikään rangaistus; se oli enemmänkin sattuman kauppaa.

Suomea puhuvia värvättiin Neuvostoliitossa vakoilutehtäviin jo kielenkin takia, Atso Haapanen selvittää.

Punadesanttien koulutus oli vaihte-

levää. Parhaimmillaan heille opetettiin Itä-Karjalassa kuukausien ajan suunnitusta, ammuntaa ja räjähteiden käyttöä. Yleensä he saivat tulevia tehtäviään varten vain parin päivän pikavalmennuksen.

Eipä ihme, että desantit olivat Suomessa melko avuttomia. Koulutuksen ja motivaation puute johti usein siihen, että tehtävä epäonnistui jo alkumetreillä. Parhaat mahdollisuudet punavakoilijoilla oli onnistua Lapin erämailla.

- Vakoilulla hankitut tiedot maastamme olivat vähäisiä ja tihutöitä desantit eivät pystyneet tekemään senkään vertaa. Neuvostoliiton johdollekin lienee ollut sama, kuinka desantti Suomessa onnistui. Neuvostoliitossa luotettiin miesvoimaan, ei laatuun. Kun joku epäonnistui tehtävässä, lähetettiin uutta väkeä tilalle.

Punadesanttien tilanne oli täysin

Atso Haapanen

Porvoossa asuva kirjailija.

Tuotanto keskittynyt ilmaitse- ja sotahistoriaan.

Julkaissut myös eräkirjoja, kuten Piippulohi (Karisto 1994) ja Tammukalompolo (Karisto 1999).

Haapasen teos Viholliset keskellämme (Minerva 2012) kartoittaa ensimmäistä kertaa kattavasti Suomeen lähetettyjen vakoilijoiden kohtaloita 1939-1944.

Haapasen Sissipartio Verkko (Karisto 2012) on tosipohjainen tarina suomalaisten kaukopartiomiesten toiminnasta Itä-Karjalassa kesällä 1943. Punainen tähti (Karisto 2013) kertoo kaukopartiossien tehtävistä vihollisen maaperällä jatkosodassa.

päinvastainen kuin suomalaisten kaukopartiomiesten, jotka olivat viime sodissa pitkälle erikoiskoulutettuja, fyysisesti ja henkisesti hyväkuntoisia.

Toisin oli desanttien laita. Supon edeltäjä Valpokin oli melko hyvin perillä heidän liikkeistään.

Kainuu värväyksen kohteena

Atso Haapanen kartoittaa desanttien kohtaloita sota-ajan Suomessa kirjassaan Viholliset keskellämme (Minerva 2012). Teosta varten hän kävi läpi Sota-arkistossa kaikki viime sotien aikaiset kenttäoikeuksien päätöksiä koskevat asiakirjat. Kansallisarkistossa hän tutki Valtiollisen poliisin, Valpon, arkistoja.

- Kiinnijäänyttä desanttia odotti Suomessa lähes väistämättä kenttäoikeuden langettama kuolemantuomio tai elinkautinen kuritushuonerangaistus, hän toteaa.

Joitakin desanttien tuomioita alistettiin Sotaylioikeuden tutkittavaksi ja joskus ne lievenivät. Muutamia tapauksia käsiteltiin pikaoikeudessa. Nyt valittamisen mahdollisuutta ei ollut ja kuolemantuomio laitettiin täytäntöön vuorokauden sisällä.

Kenttäoikeudet Suomessa kohtelivat kiinni jääneitä desanttinaisia lempeämmin kuin miehiä. Naisia ei juurikaan tuomittu kuolemaan; tuomiona oli elinkautinen. Alaikäisiä punavakoilijoita ei teloitettu. Heille langetettiin 12 vuoden kuritushuonetuomio.

Desantti armahdettiin, jos hän oli venäläisessä sotilaspuvussa. Häntä pidettiin tiedustelijana ja hänet passitettiin vankileirille.

Vakoilijoiksi värväytyistä Suomen kansalaisista siviilit tuomittiin maanpetoksesta ja sotilaat sotapetoksesta.

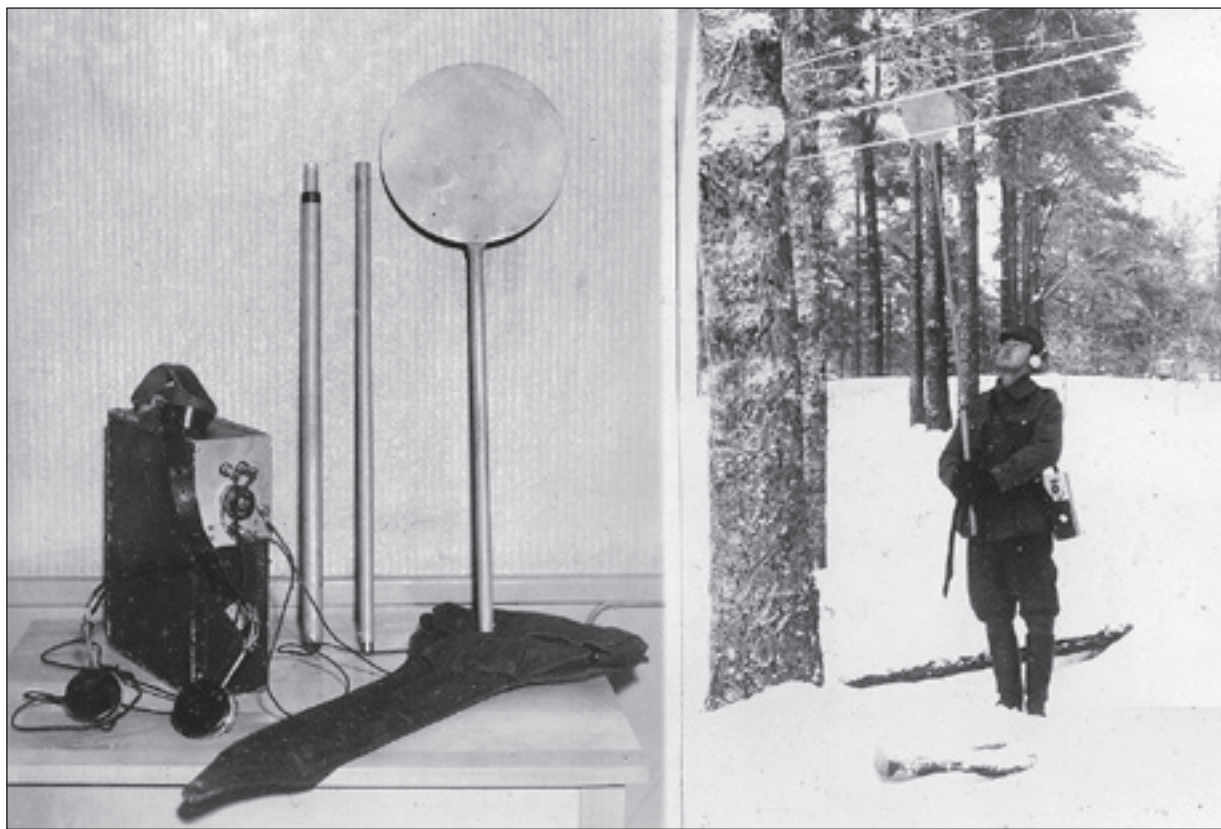
Pidätetyn desantin ammuksia Sääksmäki, "Parila" Kiikala. Kuva on ikuistettu 20.6.1941.

Partio asialla. Koira on vainunnut jäljen ja suomalaisten partio lähtee ajamaan takaa desanttia Syvärin loholla 2.9.1942.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Desanttien välineistöä puhelinyhteyksien kuunteluun Suomessa jatkosodassa.

Eniten suomalaisia värvättiin vakoi-
lijoiksi Suomussalmelta talvisodassa.
Moni Kainuussa luuli Suomen häviävän
sodan heti ja vihollisen miehittävän sa-

man tien koko maan. Moni katsoi par-
haaksi ryhtyä yhteistyöhön venäläisten
kanssa.

Suomussalmelaiset desantit eivät teh-

Kuvassa suomea puhu-
va, inkeriläinen desantti,
joka oli suomalaisen
rajavartiokersantin pu-
vussa vangitsemishet-
kellä. Kuva on otettu
Ylämaalla 8.5.1941.

Myyttinen Kerttu Nuorteva

Tunnetuin jatkosodan ajan desantti oli Yhdysvalloissa syntynyt Kerttu Nuorteva (1912-1963). Hänet pudotettiin laskuvarjolla maaliskuussa 1942 Vihtiin, Länsi-Uudellemaalle. Hänen tehtävänä oli hankkia tietoja Suomen sotilaallisesta, poliittisesta ja taloudellisesta tilanteesta. Hän oli kiinnostunut Mannerheimin ja muiden silmäätekevien liikkeistä ja hänen yhteyshenkilönsä Suomessa oli aluksi kirjailija Hella Wuolijoki.

Helsinkiin soluttautunut Nuorteva loi itselleen taitavasti peitehenkilöllisyyden. Hän käytti nimeä Elina Hämäläinen ja solmi yhteyksiä poliitisiin piireihin sekä monien eri alojen asiantuntijoihin.

Silmukka desantin ympärillä kuitenkin kirstyi hiljalleen ja Valpoa pelännyt Nuorteva vei radiolaitteensa matkalaukussa piiloon helsinkiläiseen pesulaan. Utelias pesulan työntekijä, silittäjä,

avasi laukun ja paikalle hälytettiin rikospoliisi.

Kuvankaunis, bolsevismin pyhimyksenä kutsuttu vakoilijalegenda Nuorteva pidätettiin syyskuussa 1942. Hänet tuomittiin vakoilusta kuolemaan, mutta teloitusta ei laitettu täytäntöön. Miksi näin, Atso Haapanen?

On puhuttu, ettei Nuortevaa teloitettu, koska eräs tai useampi suomalainen upseeri oli ihastunut häneen.

Helsingissä kuukausia vakoillut, Puna-vuorella asunut ja kosmetologikoulussa opiskellut Nuorteva palautettiin rauhanteon yhteydessä Neuvostoliittoon Hämeenlinnan naisvankilasta.

Neuvostoliitossa hänet tuomittiin 10 vuodeksi rangaistusleirille maanpetospykälän perusteella. Vapauduttuaan lokakuussa 1954 hän jäi asumaan Kazakstaniin, Karagandan kaupunkiin, missä hän opiskeli rakennusinsinööriksi.

neet kummoisiakaan vakoilutöitä vihollisen hyväksi, mutta tuomiot olivat kovia; kuolemantuomioita langetettiin.

Outoja hiippareita lentokentillä

Tyypillisin desanttikohtalo sota-ajan Suomessa oli tyly: parin päivän pikakurssituksen tehtäviinsä saanut mies pudotetaan väärään paikkaan. Desantti ei tiedä yhtään, missä hän seikkailee laskuvarjoneen. Hän jää kiinni heti ja hänet teloitetaan.

Atso Haapanen painottaa, että kaikesta huolimatta desantit myöskin onnistuivat Suomessa tehtävissään.

Lentokenttien liepeillä nähtiin sota-aikoina outoja hiippareita, joita ei saatu kiinni koskaan. Jotain kertoo sekin, että Helsingistä löytyi runsaasti vakoilijoita heti sotien jälkeen.

Desanttien aiheuttamat tuhot olivat kuitenkin pieniä ja sattumanvaraisia. Muutaman kerran radoilta löydettiin räjähteitä ja joitakin metsäpaloja sytytettiin. Enemmän vahinkoa tuottivat suomalaisten kommunistien sabotaasit Tampereella. He tuhosivat sähkömuuntajia ja katkoivat puhelinyhteyksiä.

Neuvostodesanttien hurja maine Suomessa perustui paljolti silkkään väärinkäsitykseen. Siviiliväestö kautta maan luuli nimittäin erheellisesti, että partisaanien asemasodassa tekemät veriteot – parinsadan siviilin kuolema Lapissa ja itärajalla – olisivat olleet desanttien raakuuksia.

Kun vielä radiossa ja lehdissä varoitettiin siviilejä desanteista tämän tästä, huhut lähtivät vyörymään kunnolla. Niiden paisuessa kotirintaman naiset ja vanhukset eivät aina uskaltaneet mennä sieneen ja marjaan punavakoilijoiden pelossa. Näin kipeästi kaivattu ravinnonlisä jäi saamatta.

Karjalassa paljon vakoilua

Karjala oli Suomen viime sodissa sodankäynnin ydinalu-
etta – myös tiedustelun suhteen. Desantteja oli liikkeellä
runsaasti muun muassa Etelä- ja Pohjois-Karjalassa,
Kannaksella, Laatokan ja Äänisen maisemissa.

Karjalankannas oli sotatoimien päänäyttämö. Sen vuoksi
siellä myös vakoiltiin paljon. Alue oli kuitenkin melko
pieni, joten siellä jäi helposti kiinni. Evakkojen paluu koti-
tiloille Kannakselle syksystä 1941 lähtien, asemasodan
aikana, auttoi desantteja soluttautumaan muun väestön
sekaan hieman helpommin.

Kun kiinni jääneelle desantille luettiin Suomessa tuo-
mio, vakoilua rintamien lähellä Karjalassa pidettiin va-
kavampana rikoksena kuin sabotaasiteon suunnittelua
muualla Suomessa.

Paljon oli tosin tuuristakin kiinni, keitä kenttäoikeudessa
oli kulloinkin tuomareina ja minkälaisen tuomion de-
santti lopulta sai Karjalassa. Vanhemmat miehet olivat
lempeämpiä kuin nuoremmat. Kovasti venäläisvastai-
nen tuomari ei antanut yleensä kuolemantuomiota
pienempää rangaistusta.

Jos desantti suostui yhteistyöhön Suomen tiedustelun
kanssa, tuomio saattoi lieventyä.

Suojeluskuntakin desanttijahdissa

Kuinka desantteja saatiin lennätettyä ja
pudotettua sotien aikana Suomeen il-
mavalvonnasta huolimatta, Atso Ha-
apanen?

Öisin ei nähty taivaalle. Oli pilkkopimeää, ja vartiotorneihin kuultiin vain
lentokoneiden tasaista surinaa. Ilmaval-
vonta tiesi, että desanttikoneita oli liik-
keellä aika ajoin runsaastikin, mutta
niitä ei kyetty torjumaan.

Suomalaisilla oli kyllä ilmatorjuntatykkeitä, samoin valonheittämiä, mutta
ne oli suunnattu kaupunkien suojaksi.

Kun ilmavalvonta tai siviilit huomasivat desanttipudotuksen, apuun lähe-
tettiin alueellisen Ilmasuojelujoukkueen
sotilaita tai suojeluskuntalaisia.

Avuksi saatiin vanhempia miehiä tai
nuoria poikasia. Toki joukossa oli soti-
laitakin, ja desantteja jahtasivat myös
sotilaspoliisit.

Entä pudotettiin desantteja myös
Haapasen kotikaupunkiin Porvooseen?

Kyllä ja varsinkin vuonna 1941. De-
santtien tehtävänä oli urkkia sotasa-
laisuuksia, mutta eivät he saaneet Por-
voossa aikaiseksi mitään. Muutamia
heistä kuoli tulitaisteluissa heti.

Tuomituksi tuli parikymmentä de-
santtia. Heidät teloitettiin yhtä alaikäis-
tä lukuun ottamatta. Alaikäinen sai
muutaman vuoden kuritushuonetuo-
mion.

Virallisten asiakirjojen mukaan Suo-
messä sai surmansa tai tuomittiin van-
keuteen sotavuosina 785 desanttia. To-
dellinen määrä lienee tätä suurempi,
koska kaikkien vakoilijoiden lopullista
tuomiota ei tiedetä.

Teksti: Kari Kumpulampi
Kuvat: Sa-kuva

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Kenttävartiosotaa Rukajärven suunnalla 1943

Kirjoitus käsittelee kenttävartiota "Joen" taisteluja (12.8. ja 13.9.1943). Ne ovat hyvä esimerkki siitä, kuinka pienellä joukolla erämaasodassa jouduttiin valvomaan suurta aluetta. Komppanian rintamalinjan pituus oli 15 kilometriä, jossa oli neljä kenttävartiota ja komppanian komentopaikka reserveineen.

Molemmissa taisteluissa epäonnistuttiin sikäli, että lähestyvää vihollisjoukkoa ei havaittu ajoissa. Lentotiedustelu ei havainnut joukon jotoksia eikä majoitusalueita niiden lähestymismarsseilla. Vasta pimeässä suoritettu ryhmittyminen paljasti hyökkäysjoukon.

Ensimmäinen hyökkäys kenttävartio "Jokeen"

Vihollisen 32. Erillisen Hiihtoprikaatin 270 miehinen osasto hyökkäsi 6./JR 10:n alueelle aamuyöllä 12.8.1943. Vangeilta saatujen tietojen mukaan tarkoituksena oli tuhota kenttävartio "Joki" ja saada sieltä ainakin viisi vankia.

Hyökkäävä osasto saapui pohjoisesta jättäen noin kilometrin päähän osaston komentajan majuri Kamenskin 40 miehisin reservin kanssa. Täältä lähti noin 30-miehinen osasto "Joen" itäistä naapurina "Saraa" vastaan estämään avun saannin sieltä. 60 miehen osasto eteni Tsirkka-Kemin rantaan ja estämään reservin tuonnin joen yli 6./JR 10:n komentopaikasta "Ryminästä".

Kenttävartio "Joessa" kuultiin sen länsipuolelta vaimea napsaus tai laukaus, jonka aiheuttajaa tutkimaan lähti alikersantti Ollikainen viiden miehen kanssa. Miehet lähtivät huoltopolun vierustaa Tsirkka-Kemi-joelle päin. Joukon toisena kulkeva mies astui miinaan haavoittuen. "Joesta" hälytettiin lääkintämies apuun ja haavoittunut vietiin komentopaikalle.

Tänä aikana vihollinen miehitti losirannan ja katkaisi kenttävartion puhelinlinjan. Ennen sitä "Joen" päällikkö ilmoitti komppanian päällikölle tilanteen.

Koska lossipaikka oli vihollisen hallussa, ei joen yli päästy. Yläjuoksulta onnistuttiin heittämään osasto itärannalle ja se karkotti vihollisen. Reservijoukkue saatiin joen yli ja eteneminen kohti kenttävartiota alkoi. Ylivoimainen vihollinen teki kovaa vastarintaa ja eteneminen oli hidasta.

Taistelu kenttävartiossa

Kenttävartiossa miehet olivat asemassa. Päällikkönä oli ylikersantti Miettinen. Joukon vahvuus oli 25 miestä. Muis-tiedoissa puhutaan miehiä olleen 15. Aseistuksena kenttävartion miehillä oli kaksi panssarintorjuntakivääriä, kivääri- ja konepistooliaseistus.

Aamun valjetessa alkoi huoltotien suunnasta etelästä tulla miehiä jonossa. Matkaa oli kolmisensataa metriä. Joku haki korsusta kiikarin, jolloin nähtiin tulijoilla olevan suikat päässä. Kun he olivat päässeet noin sadan metrin päähän, aloitettiin tulitus. Kun myös hyökkääjä aloitti tulituksen, oli rähinä melkoinen.

Vihollinen hyökkäsi etelästä huoltotien suunnasta samalla, kun toiset vihollisosastot tulittivat tukikohtaa lännestä ja puron takaa pohjoisesta hyökäten myös näistä suunnista.

Kenttävartiot "Joki", "Sara" ja "Harju" oli perustettu toukokuun lopulla 1943, joten asemien rakentaminen oli kesken. Rakennelmat kestivät kevyen heitintulen. Kulkuaukko huoltotielle oli ilman miinoja ja este käännettiin sivuun kulkua varten. Kulkuaukko muodosti helpoimman tien tukikohdan sisälle ja olikin hyökkääjän tärkein kohde.

Osasto Hankomäki 6./JR 10, reservijoukkue

Taistelun alkaessa annettiin pohjoisessa Tahkokosken niskalla olevalle "Pyörteelle" käsky lähettää partio etelään valvomaan Tsirkka-Kemijoen kapeikkoja mahdollisten ylitysten varalta. Partio kulki joen länsirantaa havaitsematta jälkiä ylimenosta.

Samalla annettiin "Saran" ja "Harjun" kenttävartioille käsky irrottaa kolme ryhmää käsittävää osasto tiedustelemaan "Joen" eteläpuolinen maasto ja pyrkiä etelästä kiertäen reservijoukkueen yhteyteen.

Osasto kiersi reitin havaitsematta vihollista ja riensi taistelun melskeen ohjaamana paikalle. Se iski etelästä vihollisen kimppuun yllättäen. Tämän hyökkäyksen jälkeen vihollinen alkoi irtautua pohjoiseen.

Komppanianpäällikön luutnantti Hankomäen kaaduttua osastoa johti kersantti Rönkkö. Joukon päästyä yhteyteen "Joen" kanssa ja alueen tultua puhdistetuksi vihollisista sai ylikersantti Remes vanhimpana paikalla olevana käskyn jättää "Jokeen" pieni varmistusosasto ja lähteä jäljittämään vihollista. Osasto havaitsi vihollisen ryhmien yhtyneen noin 1,5 kilometriä "Joen" pohjoispuolella. Jäljistä päätellen se oli kuljettanut haavoittuneita mukanaan.

Tappiot

Tappiot kaatuneina olivat luutnantti Hankomäen lisäksi kolme aliupseeria ja kaksi miestä. Kaikki kaatuneet kuuluivat "Joen" ulkopuolelta sen avuksi hyökänneeseen osastoon. Haavoittuneita oli kaikkiaan kahdeksan.

Vihollisen tappiot olivat 35 kaatunutta ja neljä vankia. Vangeista yksi oli yli-luutnantti ja muut aliupseereita.

Hyökkäys 13.9.1943

Aamuyöllä 13.9.1943 kenttävartio "Joen" vartiomiehet kuuluivat ääniä ja liikettä tukikohdan eteläpuolelta. "Joen" päällikkö ylikersantti Jauhiainen ilmoitti havainnosta heti komppaniaan, jossa komppanian päällikkö luutnantti Martti Tuovinen hälytti reservijoukkueen ja kone-

kivääripuolijoukkueen ja käski koota Kv "Sarasta" yhden ja Kv "Harjusta" kaksi ryhmää taistelu- ja lähtövalmiiksi.

"Joessa" kuunneltiin lännen puolelta puroilta kuuluvaa loisketta ja pulinaa. Äänit jatkuivat ja tuntuivat kuuluvan joka paikasta. Oltiin varmoja tulevasta hyökkäyksestä ja se ilmoitettiin komppaniaan. Seuraavalla yhteysriityksellä puhelin oli mykkä, vihollinen oli katkaissut puhelinlinjan. Tämän varalta tukikohdassa oli La-puhelin, jonka avulla yhteys komppaniaan saatiin.

Aamun valjetessa alkoi hyökkäys ja ilmoitus siitä annettiin radiopuhelimella. Vihollisella oli mukanaan keskiskaita heittämiä ja niiden tuli keskitettiin kenttävartioon. Heti ensimmäiset kranaatit osuivat pikakivääriasemaan, jolloin kaksi miestä kaatui ja kaksi haavoittui. Myös asemassa ollut pikakivääri tuli käyttökelvottomaksi.

Kenttävartion vahvuus oli kolme aliupseeria ja 24 miestä. Aseistuksena oli kiväärien ja konepistoolien lisäksi kaksi pikakivääriä ja panssarintorjuntakivääri. Tukikohdan päällikkönä oli ylikersantti Martti Jauhiainen. Asemia oli edellisen hyökkäyksen jälkeen korjattu ja parannettu. Ympäriällä olevat miinakentät ja piikkilankaesteet olivat kunnossa. Tukikohdan pienuuden lisäksi sen heikoin paikka oli huoltotien suunnan miinoittamaton kulkutien aukko irrallisine piikkilankaesteineen. Tätä aukkoa kohti kovin hyökkäys nytkin kohdistui.

Kenttävartioon hyökkäävän vihollisjoukon vahvuus oli yli 400 miestä ja sen tulivoima oli valtava. Tappioita tuli eikä haavoittuneita voitu evakuoida, vaan heidät koottiin korsuun suojaan. Tarkka-ampujat ampuivat hyökkäävän joukon takaa puolustajia. Koska apujoukon lähtö viivästyi, vihollinen keskitti voimansa kenttävartion valtaamiseen.

"Joessa" ammuksia oli taistelun alkaessa kuuden tuliannoksen verran. Se sai taistella yksin hyökkäävää vihollista vastaan yli kaksi tuntia ennen kuin apuvoimien hyökkäys alkoi helpottaa sen tilannetta. Pahimmillaan hyökkääjät olivat piikkilankaesteillä, josta heidät karkotettiin käsikranaateilla.

Ylikersantti Jauhiaiselle kohtalokkaaksi muodostui kurkistaminen liian korkealta konepistoolilla ampumaukosta ampuessaan. Luoti osui hänen silmänsä alle, lävisti pään ja poistui korvan takaa. Hän ei menettänyt tajuntaansa, mutta verenvuoto suuhun häytti pysyvästi olemista. Taistelutoimien johdon otti kersantti Kaikkonen, joka kiersi asemassa opastaen ja rohkaisten taistelevia miehiä.

Ylikersantti Jauhiainen piti korsusta käsin yhteyttä La-puhelimella. Tuki-

Kenttävartiosotilaita, jotka osallistuivat käytyihin taisteluihin kenttävartiosta "Joen" miehistön 28:sta jäljellejääneet. Tsirkka-Kemijoki 10.10.1943. Puukko vyöllä on Yrjö Tikkanen, hänet on tunnistettu, yksi jermu - ilmeisesti päättäväisin, joka ei suostunut hakkaamaan halkoja ja josta syystä porukka pantiin pahaan paikkaan rangaistukseksi. Samalla etsimme muiden miesten nimiä. Tunnistatko muita? Kuva: SA-kuva.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

kohdan ainut yhteydenpitoväline mykistyi taistelun alussa, kun vihollisen kova tulitus katkaisi lanka-antennin. Tiiksjärven lentokentältä hälytettiin lentokone ilmaan auttamaan yhteydenpidossa. Kiertämällä tukikohtaa se sai yhteyden La-puhelimeen ja pystyi välittämään sanomat edelleen.

Reservin hyökkäys

Hyökkäyksen alkamisesta oli kulunut yli tunti ennen kuin reservejä saatiin Tsirkka-Kemin yli. Joukossa oli 40 miestä ja sillä oli vahvistuksena kaksi konekivääriä. Meni vielä noin tunti kunnes kohdattiin vihollinen, jonka vastarinta oli

kovaa eikä eteneminen onnistunut. Tais- telun alettua saapui ”Pyörteestä” lähtenyt osasto, jolloin apujoukon vahvuus oli 55 miestä. Myös jääkärijoukkue johtajana ylikersantti Haapanen saapui moottoriveneellä ja liittyi joukkoon, jolloin sen vahvuus kasvoi 75 mieheen. Vihollista yritettiin saarostaa oikealta, mutta vihollisen tulitus aukealla suolla esti sen.

Hyökkäys juuttui harjanteelle puolen kilometrin päähän tavoitteesta. Välillä edettiin, mutta heitintulen ja vihollisten vastahyökkäysten takia oli peräännyttävä lähtöasemiin. Osasto Pekkanen hyökätessä vihollisen sivustaan alkoi sen ote hellittää. Kesti miltei kaksi

tuntia ennen kuin saatiin huutoyhteys Jokeen, jossa miehet olivat väsyneitä seitsemän tuntia kestäneen taistelun jälkeen. Kenttävartiosta kaatuneita oli viisi ja haavoittuneita kahdeksan.

Osasto Remes

”Sarasta” ja ”Harjusta” koottu ylikersantti Remeksen johtama kolmen ryhmän vahvuinen osasto joutui tulomatkallaan vihollisen yllättämäksi. Vihollinen oli varmistanut polun Merujärveltä ja tähän joukkoon osasto törmäsi. Joukko hajosi yllätyksessä ja sen johtaja haavoittui. Osa miehistä palasi lähtöpaikkaansa ja osa toi haavoittuneen ylikersantti Remeksen Merujärven lossille.

Osasto Pekkala

”Pyörteeseen” tullut vänrikki Pekkanen 5./JR 10:n joukkue sai käskyn ylittää Tsirkka-Kemi tukkiruuhkalta ja edetä joen itärantaa ja hyökätä vihollisen selkään pohjoisesta. Osasto yllätti vihollisen noin kilometrin ”Joesta”. Tuli avattiin ja kesti hetken ennen kuin vihollinen toipui yllätyksestä ja aloitti vastatulituksen.

Vihollinen vetäytyi pohjoiseen tulo- reittejään vieden mennessään haavoittuneita ja kaatuneita. Taistelumaastoon jääneet haavoittuneet tekivät vastarintaa viimeiseen asti. Moni haavoittunut surmasi itsensä käsikranaatilla. Oli myös tekokuolleita, jotka viime hetkessä yrittivät käyttää asettaan, kun heitä lähestyi. Alueen haravointi oli tehtävä varovasti lisätappioiden välttämiseksi.

Hyökkäysjoukkoa johti prikaatin komentaja eversti Gorohov ja koko joukon vahvuus oli 1020 miestä. Erilaisiin tiedustelu ja varmistustehtäviin käytettiin osastosta yli puolet, sillä ”Jokeen” hyökkävään osastoon vahvuudeksi arvioitiin noin 400 miestä.

Ylikersantti Martti Jauhiainen kunnostautui Rukajärven suunnalla käydyssä taistelussa. Hän johti menestyksellisesti poikiaan vaikeasti haavoittuneena suunnatonta vihollisvoimaa vastaan. Ylikersantti Jauhiainen muutamia päiviä taistelun jälkeen sotasairaalassa. Jauhiainen haavoittui luodista, joka oli osunut oikean silmän alapuolelle tullen ulos niskasta. Silmä eikä niskaniemkeen olleet vahingoittuneet. Jauhiainen voi olosuhteisiin katsoen erinomaisesti. Rukajärven suunta 18.9.1943. Kuva: Sa-kuva

Taistelupaikalta löydettiin 78 kaatunutta vihollista. Kaatuneista yksi oli hyökkäysosastoa johtanut majuri Kamenski. Osasto Pekkalan hyökkäys aiheutti kahdeksan kaatunutta ja osasto Raevaaran aiheuttamat tappiot olivat 35 miestä. Näin vihollisjoukon kaatuneita oli yhteensä 121 miestä, joista yksi oli arvoltaan kapteeni, joka myöhemmin kuoli haavoihinsa.

Taistelusta kunniamerkkejä

Divisioonan komentaja myönsi ”Joen” taistelupäivänä kunniamerkkejä taisteluun osallistuneille. Hän myös tuli taistelupaikalle seuraavana päivänä ja tarkasti taistelualueen. Miehet koottiin ja kenraalimajuri Raappana piti heille puheen ja jakoi kunniamerkit. Valokuvaajat olivat paikalla kuvaten miehiä ja taistelupaikkaa.

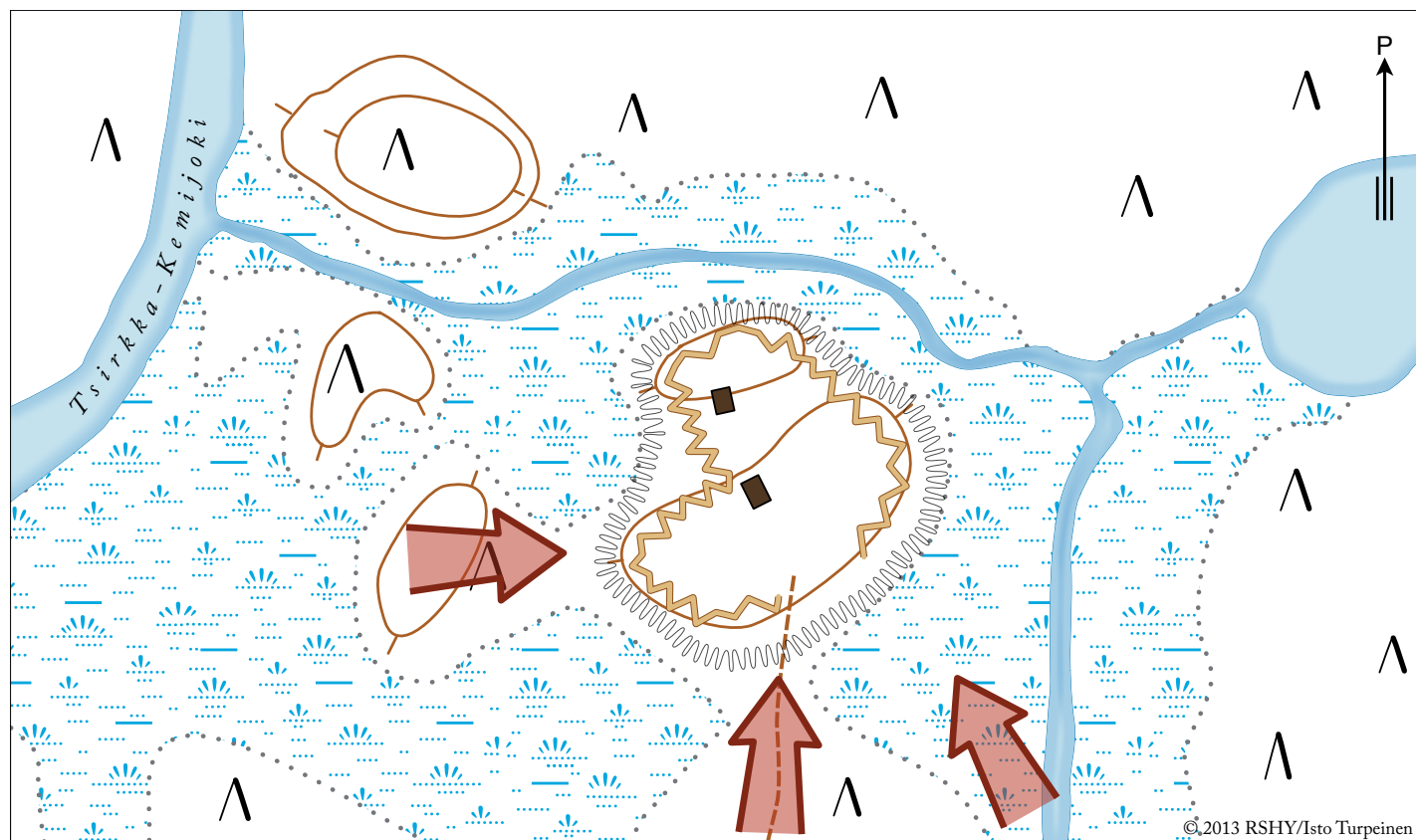
JR 10:n päiväkäskystä N:o 40, päivätty 1.11.1943 löytyy kaikkiaan 44 mitalinsaajaa päivältä 13.9.1943.

6./JR 10:n päällikkö luutnantti Martti Tuovinen sai VR 3 tl.k. VR 4:n saajia oli viisi, ylikersantti Martti Jauhiainen ja kersantti Matti Kaikkonen ”Joen” päälliköt, korpraali Mölsä sekä osasto Pekkalan päällikkö vänrikki Pekkala ja haavoittunut alikersantti Polvinen. Vm 1:n sai 21 aliupseeria ja miestä ja Vm 2:n 17 aliupseeria ja miestä.

Merkittävä kunniamerkkiehdotus oli 14.9. tehty Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-risti, joka esitettiin annettavaksi ylikersantti Martti Jauhiaiselle. Esityksessä vedotaan hänen kunnostautumiseensa jo talvisodassa, mutta suurimmat ansiot ovat meneillään olevasta sodasta. Valitettavasti esitys ei mennyt läpi Päämajan esittelystä ja niin kunniamerkki jäi häneltä saamatta.

II/JR10:n ryhmitys ennen Joen taistelua 13.9.1943. Kartta: Isto Turpeinen

Vihollisen hyökkäys (punaiset nuolet) kohti kenttävartio Jokea. Kartta: Isto Turpeinen

Tilausliikenne Timo Tuomisto Ky Ikaalinen www.timotuomisto.fi	Pohjanmaan Sähköpalvelu Oy Ilmajoki, Ylistaro www.pohjanmaansahkopalvelu.com	Makkosen Pumppu ja Paneli Imatra www.pumppujapaneli.fi
Kiitos Sotaveteraaneille Imatralta! nro 115 	Björklund Båtslip Kb Iniö	Eero Varis Ky Istunmäki
 KARELIAN SÄHKÖ OY Joensuu	MP-Mesta Heikkinen T:mi Joensuu	IJ rahtikeskus oy PURONSUUNKATU 1 A 2, 80160 JOENSUU PUH. 013-312 011, FAX 013-312 010, GSM 040-751 2951
JK-Kanava Oy Joensuu	DJ-Team Entertainment Ky Joensuu	Isännöitsijätöimisto Pekka Kuparinen Oy Joensuu
Kiitos Sotaveteraaneille Joensuusta! nro 120 	Kiitos Sotaveteraaneille Juvalta! nro 104 	Sampo Hydraulics Ltd Jyväskylä
Stonebarrel Oy Jyväskylä	KES-Siltaykköset Oy Jämsä	Isännöitsijätöimisto Vuori Oy Järvenpää
Helkama Bica Oy Kaarina	Metallikoneistamo E. Moilanen Ky Kajaani	ADS-Group Oy Kalajoki

HAUTAUS- JA KUKKAPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

HAUSJÄRVI	MUSTASAARI	ROVANIEMI
Kukkahaus ja Hautaus Oy Hikiäntie 40, 12210 Hausjärvi kk Puh. 019-768 131, 020 759 7703	Hautustoimisto Begravningsbyrå Fant Irenentie 8, 65610 Mustasaari puh. 06-322 2744 ja 050-313 8142 päivystys 24 h Carina Lähdesmäki www.begravningsbyrafant.fi	 JOKELAN HAUTAUSTOIMISTO Alan erikoisliike Rovaniemellä vuodesta 1923 Ruokasenkatu 6, 96200 ROVANIEMI puh. (016) 312 616 fax (016) 312 043 s-posti: jokela@hautaus.info www.hautaus.info
KUOPIO	MÄNTSÄLÄ	SALO
Kuopion Hautustoimisto Niiranen Savonkatu 24, 70110 Kuopio puh. 017-261 3686	Kukkatalo & Hautustoimisto Helmililja Meijerintie 2, 04600 Mäntsälä Puh. 020 759 7700	Salon Hautustoimisto Oy Saustila Helsingintie 9, 24100 Salo Puh. 02-731 2562 Hautauspalvelua jo neljännessä polvessa
LAUKAA	OULU	TAMPERE
 Kukka- ja Hautauspalvelu VEHVILÄINEN Hautauspalvelua Laukaassa vuodesta 1932 Laukaantie 10, Laukaa, puh. (014) 831 941 pekka@vehvilainen.fi	Kirkollinen Hautustoimisto Ikäheimo Ky Isokatu 11, 90100 Oulu puh. 08-311 3354 	Viitasen Hautustoimisto Oy Valikoimassamme mm. Suomi-arkku sekä Sotaveteraani-, Sotainvalidi-, Tammenlehvä- ja Lotta Svärd -uurnat. Veteraanialennus. TUOMIOKIRKONKATU 20, TAMPERE PUH. 03-212 4107 (24h)
LIPERI		
Hautaus - ja Kukkapalvelu Pesonen Oy Keskustie 2, 83100 Liperi Puh. 013-651 193 ja 0400-376 333 www.pesonenoy.fi		

Nuorukaiset miinanraivaajina 1945-1950

Suomenlahti oli raskaimmin miinoitettuja vesisiä toisen maailmansodan aikana. Kolme osapuolta – Suomi, Saksa ja Neuvostoliitto – laskivat siihen yli 60 000 miinaa ja raivausestettä.

Sotatoimien päättyminen aselepoon 4.9.1944 ei merkinnyt oman miinanraivaustyöme päätymistä, vaan se jatkui entiseen tapaan pitkin Suomenlahden rannikkoa ja Ahvenanmeren kapeikossa. Saksalaiset sotalaivat olivat poistuessaan Suomesta miinoittaneet mm. Kotkan edustan.

Välirauhansopimuksessa 19.9.1944 Suomen laivastolle asetettiin laajat ja kiireelliset miinanraivausvelvoitteet. Nii-

den perusteella Liittoutuneiden valvontakomissio (LKV) esitti Suomelle 26.11.1944 vaatimuksen uuden raivaajalaivaston perustamisesta. Venäläisille oli tärkeää saada väylät Leningradista Itämerelle kuntoon nopeasti, koska sota Saksan kanssa jatkui yhä. Suomikin tarvitsi miinoista puhtaita väyliä omaa kauppamerenkulkuaan varten, joten tarve oli molemminpuolinen.

Merivoimien komentaja antoi 29.11.1944 käskyn, jonka mukaan perustettavaan Raivaajalaivastoon tuli seitsemän raivaajaosastoa, joissa oli yhteensä 14 raivaajalaivuetta, yhteensä 205 alusta ja 2 200 miestä, joista 1 500 oli asevelvollisia.

Ensimmäisenä raivausvu-

tena alusten miehistöön tulivat 1925 syntyneet sodassa olleet varusmiehet. Toisena raivausvuotena tulivat 1926 syntyneet, joista osa ehti olla sotapalveluksessa jo sota-aikana, kolmantena vuonna 1927 syntyneet jne. Nuoret raivaajat joutuivat vaatimaan työhön yleensä ilman kokemusta saaden vain pikaisen koulutuksen. Väki oli varsin kirjavaa, mutta niin olivat laivatkin.

Sodanjälkeisissä raivaustehtävissä kaatui 28 miestä ja haavoittui 35. Miinoja ja räjähtäviä raivausesteitä raivattiin kolmessa vuodessa n. 10 000 ja kaiken kaikkiaan n. 16 000 kappaletta.

Vuonna 1975 Hufvudstads-

Erik Erwes on toiminut Helsingin Miinanraivaajakillan puheenjohtajana yhdistyksen perustamisesta 1997 lukien.

Miinanraivausta Hangon edustalla 1946. Sa-kuva.

bladet otsikoi ”Miinanraivaus, unohdettu urotyö?”. Sotien jälkeisenä aikana, 1945-1950, hengenvaarallista tehtävää hoitaneita miinanraivaajia pidettiin vuosikausia unohdettuina väliinpuotoajina sotaväen arvoasteikossa. Heidän työnsä Suomenlahdella oli ”jatkosodan jatkosota”, jonka ansiosta yksikään siviililaiva ei ajanut miinaan.

Vihdoin, 50 vuoden odotuksen jälkeen miinanraivaajat tunnustettiin. He saivat kuntoutusoikeuden 1998 ja rintamalisän maksaminen aloitettiin 2000. Miinanraivaukseen 1500 osallistuneesta on nyt jäljellä n. 400.

Erik Erwes

<p>Saneeraus A.Luukkonen Oy Kangasala www.saneerausluukkonen.fi</p>	<p>Kellosepänliike Korpola&Kumpp. Kangasala www.ekangasala.fi/korpola</p>	<p>Wääksyn Kartano Kangasala</p>
<p>Tilatek</p>	<p>Karjaan Lukko Oy Karjaa</p>	<p>Bellapipe Oy Karstula</p>
<p>www.ao-konsultointi.fi Karvia</p>	<p>Rakennusinsinööritoimisto JM-Rakenne Oy Kauhajoki</p>	<p>Kiinnike-Heinonen Oy Kauhajoki</p>
<p>Automaalaamo Yli-Seppänen Oy Kauhajoki</p>	<p>Timonen&Poijat Oy Kaustinen</p>	<p>Kemin Matto-ja Maalaustyöt V. Soini Ky Kemi</p>
<p>Tilitoimisto Ordent Oy Kerava</p>	<p>Laastilinja Oy Kerava</p>	<p>Euroraivaus Oy Kerava</p>
<p>Kiitos Sotaveteraaneille Keravalta! nro 121</p> 	<p>JP-Konetyö Oy Keuruu</p>	<p>Heti-Sähkö Oy Kirkkonummi</p>
<p>Nostinasennus JAM Oy Kirkkonummi, Masala</p>	<p>Koneurakointi Aimo Tikkanen Oy Kiuruvesi</p>	<p>Keski-Pohjanmaan Hoitopalvelu Oy Kokkola</p>

Kun Haminassa hierottiin rauhaa 1809

Hamina?

Hamina ei ole aina ollut Hamina. Nimittäin vuonna 1723 silloinen Ruotsin kuningas Fredrik antoi julistuksen, jossa sanotaan, että "Vehkalahden kaupunki tästälä kutsutakoon Fredrikshamn" nimen kaupungin itsensä mukaan. Hamina astui isoon valokeilaan vuonna 1809, kun Venäjän keisari Aleksanteri I määräsi kaupungin, joka oli tuolloin venäläisen sotaväen miehittäjä, rauhanneuvottelujen ja rauhansolmimisen paikaksi. Keisari oli jo käynyt Haminassa vuonna 1803, jolloin oli iso riita maiden kesken Ahvenkosken sillan väreistä.

Suomen sodan taustaa...

1800-luvun alkupuolen merkittävin valtiomies Euroopassa oli eittämättä Napoleon, Ranskan hallitsija. Hän kukisti sota-toimin liki kaikki vastustajansa halliten Eurooppaa. Vain saarivaltio Englantia hän ei kyennyt kukistamaan, joten hän päätti tehdä sen taloussaarrolla, mannermaasulkemuksella.

Tiltsissä vuonna 1807 Napoleon ja Aleksanteri tekivät liittosopimuksen, jonka mu-

kaan Aleksanterin piti saada Ruotsi - jonka kuningas Kustaa Aadolf piti Napoleonin "ilmestyskirjan petona" - mukaan Englannin eristämiseen. Tämä oli mahdoton ajatus, sillä kauppa Englannin kanssa oli Ruotsille elintärkeä.

Aleksanteri ei ollut kovin innostunut asiaan, mutta kun Napoleon jatkuvasti kiristi, Venäjän oli kovennettava otteitaan. Niinpä syksyllä 1807 Venäjä aloitti joukkojen keskitämisen luoteisrajalleen sekä aloittamalla huhukampanjan kohta alkavasta hyökkäyksestä. Oli selvää, että uhkaukset ja huhut oli pantava toimeen, koska Ruotsi ei osoittanut minikäänlaisia taipumisen merkkejä. Virallisen uhkavaatimuksenkin jäätyä vaille vastausta ja tehottomaksi Venäjän armeija ylitti Ruotsin rajan 21. helmikuuta 1808. Sytti Suomen sota.

Aloittaessaan hyökkäyksen Suomeen Venäjän tarkoituksena oli vain pakotesodan käynnistäminen, kuten alkuaan oli tarkoitus. Suomen väliaikaisella haltuunotolla se pakottaisi Ruotsin liittymään Napoleonin johtamaan mannermaasulkemukseen, minkä tapahduttua

Suomi palautettaisiin takaisin Ruotsin hallintaan. Kuitenkin jo maaliskuun lopulla Venäjä ilmoitti kyseessä olevan koko Suomen valloittaminen, eli tilapäiseksi aiottu miehitys muuttuikin valloitusodaksi. Kesäkuussa keisari antoi julistuksen, jossa hän määritteli Suomen tulevan aseman keisarikunnassa entistä tarkemmin: vaikka Suomi liitetään osaksi Venäjää, maan vanhat lait ja oikeudet tulevat säilymään.

Kokoontuttiin Porvooseen ja Haminan...

Sota meni niin kuin meni. Sotatoimien vielä riehussa keisari Aleksanteri määräsi valloittamansa Suomen edustajat kokoontumaan valtiopäiville (maapäiville) Porvooseen. Keisari itse saapui kaupunkiin 27. maaliskuuta 1809 avaamaan valtiopäivät. Kahta päivää myöhemmin keisari avasi tilaisuuden tuomiokirkossa. Suomen säädöt vanhoivat uskollisuudenvalan keisarilleen, suuriruhtinaalleen. Tämän jälkeen keisari antoi oman hallitsijavaikutuksensa.

Suomen kannalta oli tärkeää se, että maa sai pitää ve-

rotulonsa omassa käytössään. Kuuluessaan nyt suureen keisarikuntaan Suomen ei tarvinnut pelätä hyökkäystä maahan idästä ja saattoi näin ollen luopua omasta kansallisesta armeijastaan. Säätyjen toivomuksesta keisari hajottikin toistaiseksi Suomen ruotujakoisen armeijan.

Eräitä muitakin tärkeitä päätöksiä tehtiin. Heinäkuun 19. päivänä keisari päätti valtiopäivät ja totesi Suomen nyt olevan korotettu kansakuntana kansakuntien joukkoon. Olimme autonominen valtio omine lakeinemme ja hallintoinemme. Suomen erityisasemaa korosti se, että Suomella oli tulliraja Venäjää vastaan ja se, että Venäjän kansalaisilla ei ollut Suomen kansallisuutta.

Suomen sodan lopettaneet rauhanneuvottelut alkoivat Haminassa kesällä 1809. Heinäkuun 26. päivänä saapuivat kaupunkiin venäläiset neuvottelijat johtajinaan ulkoministeri Nikolai Rumjantsev ja suomalaissyntyinen David Alopaeus. Rumjantsev oli paitsi ministeri myös kreivi ja sotamarsalkka, todellinen valtiomies. Alopaeus oli toiminut Venäjän Tukholman-lä-

hettiläänä aikaisemmin. Herat saapuivat suurella loistolla ja melkoisen kanslia- ja palvelushenkilökunnan saattamana. Seurue majoittui raatihuoneen torin luoteisnurkassa olleeseen linnoituksen päällikön taloon (tänään paikalla on luterilainen kirkko), jossa olivat majoilleet monet vallan kahvassa olleet henkilöt, jopa jotkut hallitsijat.

Ruotsalaiset valtuutetut saapuivat Haminan viikkoa myöhemmin. Näitä johtivat korkeat upseerit, kenraalit Kurt von Stedingk ja A.F. Skjöldebrandt. Paikalle saapuivat lisäksi ainakin Tanskan Venäjän-lähettiläs sekä eräitä muita virkamiehiä. Ruotsalaiset majoittuivat Carl Bruunin taloon raatihuoneen torin länsisivustalle.

Neuvottelut aloitetaan...

Lähteiden mukaan näyttää siltä, että venäläiset valtuutetut olivat huomaavaisia ruotsalaisia kohtaan, vaikka Venäjä oli voittanut sodan ja liittänyt Suomen valtapiiriinsä. Neuvottelujen lähtökohtana oli se, että Ruotsi menettäisi rauhassa koko Suomen. Venäläiset vaativat, että raja pohjoisessa vedettäisiin Kainuun- eli Kalixjokeen. Ruotsalaiset taas pi-

Sotaveteraanipiirien myyntituotteet

Suomi-kello,
hinta 35 euroa.

**Liiton tunnukse-
llä varustettu solmio,**
hinta 15 euroa.

**Kylpypyyhkeet
(Finlayson)**

Pyyhkeen koko 70x150,
neljä väri vaihtoehtoa,
hinta 22 euroa/kpl.

Tilaukset:

Puh. 0400 757 195, 050 517 6396,
ep.sotaveteraanipiiri@netikka.fi

Kävelykeppi

Jääpiikillä ja rannelenkillä
varustettu kävelykeppi.
Sotaveteraanien
perinneyhdistyksen jäsenten
käsityönä valmistama. Tilatessasi
ilmoita pituutesi.
Hinta 60 euroa

Tilaukset:

Loimaan Seudun Sotaveteraanien
Perinneyhdistys r.y., Risto Jaakkola,
Loimaankatu 8 C 5, 32200 Loimaa,
puh. 050 566 0456,
risto.jaakkola@saunalahti.fi
Toimitus postiennakolla.

Kaulaliina

Laadukas, vuorillinen
kaulaliina.
Hinta 23 euroa

Veteraanivyö

Laadukas kotimainen
kääntövyö, nahkaa väri
musta/viininpunainen.
Soljessa liiton tunnus,
solkea saatavana myös
hopeanvärisenä.
Hinta 25 euroa

Henkselit

Kotimaiset,
veteraanitunnukse-
lla. Saatavana on
viininpunaista,
tummansinistä ja
harmaata.
Hinta 23 euroa

Tilaukset: Solveig Hyöty, (09) 612 7003,
sodrafinlands.kvd@sotaveteraaniliitto.fi
Toimisto on avoinna klo 10.00-14.00.

Kynttilänjalka

Kultakeskuksen perinteinen malli
vuodelta 1918. Korkeus 77 mm.
Varustettu liiton tunnukse-
lla. Hopeaa.
Hinta 150 euroa

Tilaukset:

Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiiri ry, Suomenkasarmi rak. 15,
13130 Hämeenlinna tai puh. (03) 675 6839 (ma-to klo 9.00-12.00),
kanta-hameen.svp@sotaveteraaniliitto.fi. Toimitus postiennakolla.

Kaikki tuotteet on varustettu Sotaveteraaniliiton logolla.

tivät kiinni siitä, että rajaksi tulisi Kemijoen linja. Venäläiset vaativat myös Ahvenanmaan saarien luovuttamista. Ruotsalaiset vastustivat tätä vedoten siihen, että ahvenanmaalaiset halusivat kuulua Ruotsiin, ja jos saaret olisivat venäläisten hallussa, se lisäisi jopa pääkaupungin - Tukholman - turvatomuutta. Venäjä sai kuitenkin Ahvenanmaan haltuunsa.

Pohjoisesta rajasta kiisteltiin myös edelleen. David Alopaeus piti itsestään selvänä, että raja siirrettäisiin Kainuunjokeen. Perusteena ajatukselleen hän esitti, että rajan siirtäminen idemmäksi jättäisi suomalaisia Ruotsin alaisiksi eli jakaisi suomaalaiset kahtia, mikä olisi kansantieteellisesti väärä ratkaisu.

Tilanne näytti vakavalta. Yöllä 6. syyskuuta saapui Haminan keisarin kuriiri uusine ohjeineen. Ulkoministeri Rumjantsev ehdotti neuvottelujen jatkamista. Ruotsalaisten pääneuvottelija kenraali von Stedingk sairastui, joten kokous pidettiin hänen sairastuonsa ääressä. Keisarin ohjeiden mukaan ministeri Rumjantsev teki ruotsalaisten kanssa kompromissin, ja sen mukaan raja pohjoisessa vedettäisiin Tornion- ja Muonionjokia pitkin, kuten keisari

oli määrännyt. Rumjantsev piti lujasti kiinni vaatimuksestaan, että Tornion kaupunki jäisi rajan itäpuolelle, vaikka se olikin rakennettu joen pääjuoksuhaaran länsipuolelle. Lopullinen rauhansopimus allekirjoitettiin Haminassa 17. syyskuuta 1809. Sen mukaan Ruotsin oli taivuttava mannermaasulkemukseen aluemenetyksen lisäksi ja saada Englannista itselleen uusi vihollinen. Rauha oli paha isku Ruotsille sekä taloudellisesti että poliittisesti, menettihän maa liki kolmanneksen alueestaan. Ruotsalaisten pääneuvottelijan von Stedingkin tiedetään sanoneen, että ”taivas on todistajani, että ennen olisin allekirjoittanut oman kuolemantuomioni kuin tämän rauhan”. Haminan rauha tiesi Suomen joutumista yli sadaksi vuodeksi Venäjän vallan alle.

Vaikka neuvottelut olivat menneet Ruotsin kannalta heikosti, ei se tarkoittanut sitä, että neuvottelijat olisivat olleet vihollisia toisilleen. Jo aikaisemmin on mainittu, että venäläiset olivat hyvin huomaavaisia ruotsalaisia kohtaan. Ministeri Rumjantsev oli huolehtinut koko neuvottelijakaartin muonituksesta neuvottelujen ajalta sekä asettanut omia palvelijoitaan ruotsalaisten käyttöön. Tiedetään myös, että kenraa-

li Skjöldebrandt sai Alopaeukselta lahjaksi erinomaisen hienon turkkilaisen savipiipun, joka oli kultaapotuksin ja mantelipuuvarrella varustettu, sekä paketin turkkilaista tupakkaa. Välttyäkseen tulehasta väärinymmärretyksi ja ikäviltä jälkipuheilta ottaessaan vastaan neuvottelijana lahjan vastapuolelta, kenraali antoi lahjan tuoneelle Alopaeuksen kamaripalvelijalle juomarahana, joka vastasi kaksinkertaisesti lahjan arvoa.

Mitä sitten...

On selvää, että näin suuri tapahtuma kuin rauhan teko pienehkössä kaupungissa oli todella suuri tapahtuma. On mainittu, että neuvottelija seurasi suuri joukko tavallisia ihmisiä ja tähän taas vilkastutti kaupungin jokapäiväistä elämää. Kun levisi tieto, että rauha oli nyt solmittu, kaupungissa juhlittiin epävirallisesti, mutta myös virallisesti, ja tässä yhteydessä kaupunkilaisille jaettiin lahjoja. Ilmeisesti niitä jakelivat venäläiset, ettei heidän tarvinnut kotimaahansa palatessaan kuljettaa niitä mukanaan. Haminahan oli sodan aikana Venäjän armeijan eräs suurimmista huoltopaikoista suurine elintarvike- ja muine varastoineen. Olipa kaupunki

rakennuttanut Melttiin uuden leipomon, ja kaupungin sotilassairaala toimi eräänlaisena keskussairaalana monine potilasvuoteineen ja hoitohenkilöstöineen.

Ilmeisesti lokakuun alkupuolella 1809 haminalaiset saivat käskyn osallistua kaupungin venäläisessä kirkossa kiitosjumalanpalvelukseen - ei sodan päättymisen juhlistamiseksi - vaan venäläisen ruhtinaan P.I. Bagrationin turkkilaisista saavuttaman suuren voiton kunniaksi.

Mutta sota jatkui muualla. Napoleon hyökkäsi entisen ystävänsä ja asetoverinsa keisari Aleksanterin kimppuun edeten aivan Moskovan porteille. Se aiheutti pelkoa ja paniikkia Karjalan kannaksellakin. Pietarissa oltiin jopa valmiit siirtämään valtion virastoja turvallisemmille alueille. Esimerkiksi Pietarissa ollut Suomen asiain komitean oli määrä siirtyä Suomeen turvaan. Paikkaa eivät lähteet paljasta. Venäläisten Beresinajoella saavuttama voitto Napoleonin armeijasta rauhoitti tilanteen Pietarissa.

Haminan rauhan merkityksestä...

Haminassa syyskuussa 1809 solmittu rauha tempaisi Suomen irti runsaat 600 vuotta

kestäneestä valtiollisesta yhteydestä länteen ja liitti Suomen keisarikuntaan runsaaksi sadaksi vuodeksi, kuten on jo todettu. Irtautuminen vanhasta emämaasta oli pakon sanelema. Kuningas Kustaa IV Aadolf oli keväällä syösty valasta ja valtakunnalle laadittiin uusi perustuslaki ja hallitusmuoto. Viimeksi mainittu teki lopun kustavilaisesta yksinvaltiudesta. Ruotsin oli tyydyttävä tapahtuneeseen, eikä se kutsunut suomalaisia edustajia valtiopäiville Tukholmaan. Niinpä Suomi jatkoi elämäänsä omien lakiansa mukaan ja suojassa Venäjän autonomisena suuriruhtinaskuntana.

Anssi Vuorenmaa

Lähteitä: Veikko Varis, Kun Haminassa tehtiin rauha, SAULI 11/ 1947, Seppo Zetterberg toim, Suomen historian pikkujättiläinen, WSOY 1987, Sigurd Nordenstreng-Aimo Halila, Haminan historia II, Haminan kaupunki 1975, Timo Vihavainen-Andrei N. Saharov toim, Suomi ja Venäjä 1808-1809, VN:n kansallia 2010, Seppo Zetterberg-Allan Tiita toim, Suomi kautta aikojen, Valitut Palat 1992, Pentti Airio-Sakari Viinikainen, Etulinjassa itään ja länteen, Palmenia 2011.

Kiitos Sotaveteraaneille Kokkolasta! nro 114 	Kuljetus Lampinen Ky Kotka	Kotka Beger Oy Kotka
Itärannan Rakennus Kotka	Kymen IV-Valmistus Oy Valkeala	Autosalpa Oy
Kymenlaakson Jäte Oy Kouvola	Suunnittelutoimisto Hinkkanen Ky Elimäki	Aatsin Kone Oy Valkeala
UpeSystems Kuusankoski www.upesystems.fi	Jatke Oy Kouvola	T:mi Jussi Huovila Inkeroinen
Koneurakointi Hermunen Kouvola	Kouvolan PTR Oy Kuusankoski	Kymen Metallipalvelu Oy Kouvola
GC Guaranty Cranes Oy Kouvola	Ri-Plan Oy Kouvola www.ri-plan.fi	Kiitos Sotaveteraaneille Kouvola! nro 119
Insinööritoimisto Seppo Kortelahti Ky Kuhmalahti	Rakennussuunnittelutoimisto Nylund Oy Kuopio	Kuopion Woodi Oy Kuopio

Viipuri sodan jaloissa

”Viipuri, seisot kuin kallio meressä, seisonut ennen jo tullessa ja veressä, kertoa voivat sen muurisi harmaat, isänmaan kohtalot kolkot ja armaat. Viipuri! Et sinä sortua saa. Jos sinä seisot, seisovi maa.”

Näin kuuluivat viimeiset säkeet Eino Leinin 14.9.1912 julkaistusta runosta Viipurin vartio. Runo oli osa suomalaisten puolustustaistelua maamme venäläistämiskampanjan aikana. Kampanjan kohteena oli mm Viipurin hovioikeus.

Viipuri vapaussodassa

Viipuri oli tärkeä venäläinen varuskuntakaupunki. Siellä oli myös kaikkien Suomen suuriruhtinaskunnan venäläisjoukkojen esikunta. Sotaväkeä siirtyi sieltä kuitenkin vähitellen ensimmäisen maailmansodan aikana Venäjälle. Vapaussotamme alkoi itse asiassa Viipurissa ennen ”tammisunnuntaita”, kun kaupungin ja lähiseudun suojeluskuntalaiset yrittivät vallata Viipurin. Punaisten ja heitä tukevien venäläisjoukkojen vastus oli kuitenkin liian kova. Niinpä suojeluskuntalaiset joutuivat siirtymään Viipurinlahden Venäjänsaareen ja sieltä parin päivän kuluttua Pietarin rautatien poikki Antrean suuntaan valkoisten puolelle. Viipuri oli punainen 29. 4. 1918 saakka. Silloin Viipurin saartaneet valkoiset vapauttivat sen. Näin päättyi 208 vuotta kestänyt venäläisen varuskunnan aika.

Kehitys maan kakkoskaupungiksi

Viipuri kasvoi 1920- ja 1930-luvulla voimakkaasti mm. esikaupunkialueiden liitosten kautta. Sen väkiluku oli ennen talvisotaa noin 86 000. Viipurista kehittyi maan tärkein varuskuntakaupunki, keskeinen maakunnallinen koulu- ja sairaalakaupunki, satamakaupunki, liikenteen ja kaupan keskus ja monimuotoisen kulttuurin kehto. Viipuri oli kiistatta kansainvälinen kaupunkimme. Siellä puhuttiin suomen lisäksi ruotsia, saksaa, venäjää ja omaa sekakieltä, ”rotwelshia”. Kaupunkia rakennettiin kiihkeästi. Sen maamerkeiksi nousi lukuisia komeita rakennuksia ja vanhoja kunnostettiin huolella.

Talvisota

Talvisota syttyi 30.11.1939. Sotaan valmistautumaton Viipuri sai kokea sodan kauhut ensimmäisten joukossa, kun vihollisen lentokoneet pommittivat lähinnä kaupungin eteläisiä pientaloalueita. Suurin osa Viipurin asukkaista näki kotikaupunkinsa sodan ensimmäisinä päivinä viimeisen kerran, kun oli pakko lähteä evakoon. Sota sujui aluksi hyvin, mutta helmikuussa vihollinen pääsi läpimurtoon Summassa, vain muutaman kymmenen kilometrin päässä Viipurista. Sitkeästä puolustuksesta huolimatta vihollinen oli parin viikon kuluttua Viipurin edustalla. Kun 12.3.1940 solmittu Moskovan pakkorauha lopetti vihollisuudet seuraavana päivänä, vihollinen oli onnistuttu pysäyttämään kantakaupungin edustalle Patterinmäen tasalle. Vihollinen ei siis onnistunut valtaamaan kaupunkia sodan aikana. Kaupunki kärsi erittäin pahoja vaurioita jatkuvissa pommituksissa. Uudet isännät saivat haltuunsa rauniokaupungin.

Viipuri vallattu!

Kesällä 1941 toinen maailmansota laajeni, kun Saksa hyökkäsi Neuvostoliittoon. Suomi, joka oli joutunut valitsemaan ”pirun ja perkeleen välillä” (Paasikivi), oli jälleen sodassa. Suomalaiset joukot valtasiivat Viipurin takaisin taitavalla saarrostopuolustuksella 29. 8.1941. Elokuun viimeisenä päivänä järjestettiin Torkkeli Knuutinpojan torilla paraati Viipurin valtauksen kunniaksi. Viipurista tuli aluksi sotilashallinnon alainen, eikä siviileillä ollut vielä asiaa kaupunkiin.

Jo Talvisodassa Viipuri oli vaurioitunut pahasti. Puna-armeijan hävitystyöt ja valtauksen jälkeisten radiomiinojen räjähdyskykyt täydensivät tuhoa. Niinpä valtauksen jälkeisessä katselmuksessa voitiin todeta kaupungin 6287:stä rakennuksesta vain 510 täysin ehjiksi. Kokonaan tuhoutuneita tai korjauskelvottomiksi vaurioituneita rakennuksia oli 3807. Kadut saatiin kulkukelpoisiksi vähällä raivauksella. Arvokaimmat rakennukset, Viipurin linna, kellotorni ja Pyöreä torni olivat paikoillaan. 1930-luvulla valmistunut hieno sotilassairaala, diakonissalaitoksen sairaala, kasarmit ja maa-

Viipurin linnan tornissa liehuu Suomen lippu.

kunta-arkisto olivat säilyneet. Paljon korvaamatonta oli kuitenkin tuhoutunut.

Korjaustyöt saatiin käyntiin ja elämä elpyi nopeasti. Paluumuuttajia alkoi virrata kaupunkiin, mutta kaikki eivät kuitenkaan voineet tai halunneet palata. Kesään 1944 mennessä kaupungin asukasluku oli vain runsas kolmannes talvisotaa edeltävästä. Sotilaita oli kuitenkin runsaasti sen lisäksi.

Kesäkuu 1944 ja ”Viipurin viimeinen päivä”

Pitkän asemasodan jälkeen Neuvostoliitto aloitti suurhyökkäyksen Kannaksella 9.6.1944. Kun suomalaiset eivät kyenneet pidättelemään nopeasti etenevää vihollista Kannaksella, sota uhkasi jälleen Viipuria, ja kaupunkilaisten oli jätettävä jälleen kaupunkinsa. 14.-15.6. vihollinen pommitti raskaasti Viipurin ratapihoja, ja tämä laukaisi viivytetyn evakuointipäätöksen. Siviilien tuli poistua kaupungista viimeistään 18.6. aamuvuorokautta. Silloin neuvostojoukot olivat edenneet jo kaupungin lähituntumaan.

Viipurin viimeinen päivä

Viipurin kaupungin puolustajaksi määrättiin jääkärieversti Armas Kempin komentama 20. Prikaati, joka oli perustettu loppuvuodesta 1943 ja oli pääosillaan ollut tie- ja metsätöissä Aunuksessa. Se kuormattiin juniin 15.-17. 6. Viimeiset

Viipurin puolustajat purettiin junasta Tammisuon asemalla kesäkuun 20. päivän aamuna, eli samaan aikaan jolloin puna-armeija oli Viipurin toisella laidalla. Prikaatin taisteluosien valmistautumisaikaa oli vain vajaat kaksi vuorokautta.

Tällä kertaa kaupunkia ei pystytty puolustamaan. Monet niin materiaaliset kuin käytäytymistieteellisetkin tekijät vaikuttivat tappioon. Johtamisessakin oli puutteita. Kaiken kaikkiaan Aunuksesta siirretty 20.Prikaati ei ollut saamansa vaativan tehtävän tasalla. Kun IV Armeijakunta, jolle prikaati oli alistettu, ei kyennyt sitä tukemaan, kaupunki menetettiin käytännössä lähes taistelutta. Pettynyt Ylipäällikkö luonnehti tapahtunutta sotahistorialliseksi skandaaliksi.

Ei tästä edemmäs!

Miehitettyään Viipurin kantakaupungin vihollinen ei kuitenkaan kyennyt jatkamaan hyökkäystä suoraan liikkeestä. Viipurin lukuisten siltojen räjäytys esti sen panssareita toimimasta. Viipuriin ruuhkautui myös ylettömästi kaupungin valtaamisesta innostuneita neuvostojoukkoja, ja niiden hyökkäysryhmytykseen saaminen vei aikaa. Vihollisjoukkojen komentajilla ei myöskään ollut jatkokäskeyttä, joita jouduttiin odottamaan. Kannaksen suurhyökkäys ja sen huipentuma, Viipurin valtaus, olivat sujuneet täysin suunnitelmien

mukaisesti. Tämä saattoi tulla neuvostojoukkojen ylijohdollekin yllätyksenä, joten jatkokäskeyttiin antamaan viiveellä. Niinpä vihollinen kykeni jatkamaan hyökkäyksiään vasta 22.6. ja täydellä voimalla silloinkin illan suussa.

Tämä aikalisä tuli suomalaisille taivaan lahjana. Puolustuksen järjestelyt Viipurin länsipuolella Kivisillan salmen maastossa olivat olleet hyvin epämääräisiä, kunnes paikalle ehti 22.6. iltapäivällä Itä-Karjalasta junalla tuotuun 17.Divisioonan kuuluva ruotsinkielinen 61.Jalkaväkirykmentti. Se onnistui yhdessä puolustuksen tueksi kootun voimakkaan tykistön ja ilmavoimien tuella torjumaan kaikki vihollisen yritykset jatkaa hyökkäystä Viipurista suoraan länteen. Näistä asemista ei sitten lähdetty ennen aselepoa, joka solmittiin 3.9.1944. Tämä Tienhaaran taistelun nimen saanut torjuntavoitto oli lajissaan ensimmäinen. Sitä seurasivat onnistumiset Tali-Ihantalan suurtaistelussa, Viipurinlahdella, Vuosalmella, Laatokan Karjalassa ja lopuksi elokuussa Ilo-mantsissa. Nämä torjuntavoitot avasivat meille tien rauhaan.

Göran Lindgren

Saarijärvellä vaalitaan sotiemme veteraanien perintöä osana kotiseututyötä

Olemme kiitollisia rintamalla ja kotirintamalla toimineille sotasukupolvemme miehille ja naisille, jotka uhrauksillaan ja työllään mahdollistavat elomme yhdessä maailman parhaista maista. Muistamme heitä juhlapuhein ja konkreettisin teoin. Velvollisuutemme on myös huolehtia siitä, että jälkipolvillemmekin jää veteraanien tietoperintö.

Tammenlehvän Perineliitto hoitaa ja vaalii Suomen vuosina 1939-45 käymien sotien ja niiden veteraanien perinteitä. Tuohon liittoon kuuluu 23 yhteisöjä, joista yhtenä Suomen Kotiseutuliitto.

Kotiseututyöhön kuuluvat olennaisena osana sota-ajat moninaisena vaikutuksineen. Suomen Kotiseutuliittoon kuuluva Saarijärvi-Seura vaalii myös sotiemme veteraanien perintöä. Seuralla on tähän yhteistoimintaan erinomainen ”työkalu”, kulttuuri- ja taideosastot sisältävä Saarijärven museo, jonka seura aikanaan perusti.

Yhden luukun periaate

Saarijärven museo hoitaa ja vaalii veteraanien perinteitä keräämällä ja ylläpitämällä tietoja muistomerkeistä ja -laatoista, sankarihaudoista, taistelupaikoista sekä taideteoksista. Museo kartuttaa sota-aikoja käsittäviä kokoelmiaan, järjestää näyttelyitä sekä opastaa veteraanien jälkeensä jättämän henkisen ja aineellisen aineiston säilyttämisessä. Myös taitteen näkökulma otetaan huomioon. Saarijärven museo on

”se yksi luukku”, minkä kautta halukkaat voivat saada tietoa sotiemme veteraanien perinnöstä. Museon kotisivuilta löytyy tietoja arkistoista, kirjoista, muistomerkeistä, kokoelmista jne. Esimerkkinä todetaan Keski-Suomen miehistä koostuvan JR50:n taipale Saarijärven museon kotisivuilla:

<http://www.saarijarvi.fi/fi/palvelut/museo/ajankohtaista/?id=2894>

Museon kokoelmia täydennetään edelleen, jotta ne pystyisivät kuvaamaan mahdollisimman todenmukaisesti tuota vaikeaa ajanjaksoa seutukunnan ja erityisesti paikallisten henkilöiden näkökulmista.

Saarijärven museo valmistelee ”Saarijärviset sodassa” (ei virallinen nimi) -näyttelyä kesäksi 2015. Näyttelyssä ovat esillä niin sotarintama kuin kotirintama.

Tapa toimia

Saarijärvellä kunnioitetaan Isänmaansa ja kotiseutunsa puolesta taistelleiden ja toimineiden miesten ja naisten tekoja. Sankarihautausmaa muistuttaa jälkipolvia kaikkensa Isänmaalleen antaneista.

Sotiin lähdön muistomerkki muistuttaa siitä, että keskeisestä Suomestakin oli lähdettävä torjumaan Neuvostoliiton hyökkäystä ensin Talvisodassa syksyllä 1939 ja sitten Jatkosodassa kesällä 1941. Muistomerkki sijaitsee oivalliselä paikalla, missä koululaisille on mahdollisuus kertoa heidän esi-isänsä ja -äitiensä teoista.

Saarijärven kaupunki nimeksi kansallisena veteraanipäi-

vänä 2012 Veteraanipuiston ja huolehtii sen ylläpidosta. Puistoon voidaan sijoittaa sotiemme veteraanien saavutuksia kunnioittavia muistomerkkejä ja taideteoksia.

Puisto sai heti ensimmäisenä vuotenaan arvokkaan täydennyksen, kun maanpuolustusjärjestöt sekä kaupungin ja seurakunnan edustajat istuttivat paikallisen liikelaitoksen lahjoittaman Veteraanitammen puistoon 19.10.2012 symboloimaan isänmaallisuuden ja sotiemme veteraanien arvojen juurtumista Saarijärven maaperään.

Puolustusvoimien lippujuhlapäivänä 4.6.2013 Veteraanipuistossa paljastettiin Ilmavoimien Soittokunnan säestyksellä Lanneveden punagraniittinen Veteraanipaasi. Saarijärven Sotaveteraanit lahjoittivat paaden laatan, jossa on heidän viestinsä tuleville sukupolville: Itsenäinen Isänmaa – Yhteinen asiamme.

Paaden paljastus puolustusvoimien lippujuhlapäivänä sopii erinomaisesti historiaamme. Ovathan sotiemme veteraanit juuri noina sodan vuosina 1939-1945 muodostaneet Suomen sodan ajan puolustusvoimat kuten reservimme muodostaa sen nykyään.

Veteraanipuisto muistomerkkeineen tarjoaa mahdollisuuden järjestää isänmaallisia tapahtumia. On suunniteltu, että Saarijärven Veteraanipuistossa Veteraanitammen ja Veteraanipaaden äärellä maanpuolustusjärjestöt järjestäisivät vuosittain juhlan tilaisuuden, jossa toteutettaisiin so-

Veteraanipaaden laatta on paljastettu. Saarijärven Sotainvalidien edustaja Mauno Leppäaho (vas) ja Saarijärven Sotaveteraanien edustaja Eino Lintunen (oik). Kunniavartiossa Saarijärven Reserviupseerikerhon luutnantti Tero Tamminen ja Saarijärven Reserviläisten korpraali Jesper Kristiansson (oik). Kuva: Hannu Luotola 4.6.2013

Veteraanitammen muistolaatta. Kuva: Hannu Luotola 4.6.2013

tiemme veteraanien perintöä symboloivan ”viestikapulan” vaihto. Sopiva ajankohta voisi olla toukokuun puolivälissä, jolloin koululaisilla olisi mahdollisuus olla tilaisuudessa mukana. Saarijärvi-Seura on päättänyt lahjoittaa viestikapulan.

Puistossa on vielä runsas-

ti tilaa esimerkiksi veteraanisukupolvemme saavutuksia kuvaaville taideteoksille.

Hannu Luotola
Saarijärvi-Seuran
puheenjohtaja
prikaatikenraali

Viime sotiemme veteraanien perinteitä ja arvoja vaalimaan perustetulla Tammenlehvän Perineliitolla on tällä hetkellä 21 jäsenyhteisöä, joista yksi on Suomen Kotiseutuliitto.

Kotiseutuliiton jäsenyhteisöillä, seuroilla ja yhdistyksillä, on oma tärkeä osuutensa veteraanisukupolven jättämän perinteen vaalimisessa ja tunnettuna pitämisessä.

Kotiseutuyhdistysten ominta aluetta voisi ennen muuta olla oman alueen kotirintamaperinteen ylläpitäminen. Me emme saa unohdtaa sotavuosien naisten suu-

riarvoista työtä. Tärkeätä on luonnollisesti myös kotipitäjänsä perustettujen joukkojen, niiden vaiheiden ja sankarivainajien muistaminen.

Tammenlehvän Perineliitto on yhdessä Sotaveteraaniliiton kanssa luomassa alueellisten perinneyhdistysten toimintamallia, jolla halutaan varmistaa perinnetyön tekeminen ja perinteen säilyminen sotiemme veteraanien jälkeisenäkin aikana. Valikoiduista sotaveteraaniryhmittä halutaan kehittää laajajakoilla alueilla perinnetyöstä vastaavia yhdistyksiä, jotka kokoavat ”sateenvarjonsa” alle muita perinne-

työssä mukana olevia alueellisia ja paikallisia yhteisöjä. Saarijärvellä perinnetyötä tekevät kutsutaan ilomieliin täydentämään ja vahventamaan tätä kokonaisuutta. Veteraanien perinne tarinoineen, muistomerkkeineen, perinnetiloinen ja juhlapäivineen säily elävänä vai, jos toiminnalla on jatkuvuutta pitkälle tulevaisuuteen. Toivottavasti näin on niin Saarijärvellä kuin sadoilla muillakin paikkakunnillamme eri puolilla Suomea.

Pertti Suominen

MANNERHEIM

ja kettujen sota

JÄNNITYSTÄ! NOSTALGIAA! KOMEDIAA!

Viimeinen esitys 23.4.14.
Varmista paikkasi.
Suomi on pelastettava.

MANNERHEIM.

LIPUT (06)4162600 NETTICKET.FI SEINÄJOENKAUPUNGINTEATTERI.FI
f/SEINÄJOENTEATTERI @SJOENTEATTERI.FI MEILTÄ SAA BONUSTA

Perinne siirtyy lastenlapsille

Kymenlaakson, Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan veteraaneille tarjottiin rosvoja Vekaranjärvellä

Karjalan Prikaatin muonituskeskuksessa 14.6. Tilaisuudessa Kalevi Rönnqvist kertoi paikalla olevan veteraanin nuor-

rimman avustajan, yhdeksänvuotiaan Oliverin. Ei Eelioliver aivan yksin ukin apuna ollut. Ukin tytär, äiti Heli oli myös mukana.

Nuorta avustajaa piti jututtaa. Kävin Eelioliveria ja ukkia, sotaveteraani Pauli Utriaista, tapaamassa Taipalsaarella ukin kotona. Utriainen asuu itse rakentamassaan viehättävässä kahden perheen omakotitalossa Saimaan rannalla yksin. Vaino kuoli viitisen vuotta sitten.

Eelioliver Mayale, isä ranskalainen, osoittautui varsinaiseksi ”perinteen siirtäjäksi”. Ukki luovutti 90-vuotispäivänään 11.2.13 toisen Sotavete-

raaniliiton hopeisista ansiomitaleistaan Eelille muistoksi ja perinteen siirroksi. Se on Eelin aarre. Ukin kertoessa sota-aiheistaan ryhtyi Eeli hivelemään ukin käsivartta. Hän haki kranaatin sirpaletta, joka on koteloituneena muistona Syväriltä. Ukki ei ole sotainvalidi. Se on niin pieni siru, ei siitä kannatta ääntä pitää. Kunniamerkkejä on kaikkiaan viisi, joista tunsin neljä. Viidettä ei joitakin aikoja sitten aivoinfarktin potanut ukkikaan muistanut. Se on Aunuksen risti, valisti Eeli, ukki on kertonut.

Keskustelussa tuli puheeksi ukin siirtyminen upseerikou-

luun Niinisaloon sodan päätyttyä. Kysymys Eeliltä tuli välittömästi. Eikö sota päättynyt vasta 1945? Aivan oikein, viimeinen saksalainen poistui maasta 27.4.1945. Mitä muuta voi odottaa nuorelta Eeliltä, joka kertoi isona ryhtyvänsä arkeologiksi. Eeli on ehkä nuorin Sotaveteraaniyhdistyksen rekisteröity kannattajajäsen koko maassa.

Perinne siirtyy, jos ... Kertokaa lasten lapsille lauluin, himmetä ei muistot koskaan saa.

Teksti ja kuva:
Roope Nieminen

Eelioliver, ukki ja ukin mitalit. Pöydällä kehystettynä luovutuskirjassaan edesmenneen isoäidin Lotta-mitali.

Hanaa, sanoi Hanell - Jees, betonia, vastasi kapteeni Arimo

Savonlinnan maakuntamuseolla avautuu marraskuun alussa Salpalinjan linnoitustöistä Etelä-Savossa kertova näyttely. Moskovan rauhan jälkeen uuden pääpuolustuslinjan kulku määriteltiin pääpiirteittäin jo 22.3.1940 Juvalla Inkilänhovin salin latti-

alle levitetyistä kartoista Mannerheimin johdolla. Linnoittamisella oli siis kiire, mutta linnoitustöiden johtaja kenraaliluutnantti Edvard Hanell ilmaisi sen aikanaan ehkä toisin sanoin. Koska kyseessä oli pääpuolustuslinjan rakentaminen, niin se tarkoitti teräsbetoni-

sia linnoituslaitteita. Ja niiden paikat määritteli maastosuunnittelija, kuten kapteeni Reino Arimo.

Nykyinen Etelä-Savo kuuluu pääosin III Armeijakunnan lohkolle, jossa oli runsaasti luonnollista estettä eli vesistöjä. Täten järvikapeikkojen ja idästä tulevien teiden sulkemiseksi turvauduttiin uuteen aselajiin eli linnoitustykistöön. Aselajin arsenaali ulottui kenttätykeistä aina kuuden tuuman Canetykkeihin ja 229 mm:n mörssäreihin. Teräsbetonikorsujakin rakennettiin, ja suurimmat keskittymät ennätettiin valaa Puumalaan ja Kerimäelle.

Salpalinjan linnoitustöistä Etelä-Savossa kertova näyttely on avoinna Savonlinnan maakuntamuseossa Riihisaaressa 1.11.2013-13.4.2014.

Jorma Hytönen

Puumalan korsun 6-7 panssarintorjuntakiväärin kammio. Kuva: Linnoitusteknikko Arvo Tolmunen 28.10.1987.

Kuka teki Kannaksen neidon?

Jatkosodan aikana järjestettiin monet arpajaiset mm. kaatuneitten perheitten hyväksi. Yhdessä arpajaisissa oli voittona yllä oleva veistos ”Kannaksen neito”.

Sen voitti kersantti Erik Johnsson Lapinjärveltä ja veistos on nyt hänen perheellään.

Mutta kuka oli tekijä? Kai-veurukset ovat aika heikot ja puutteelliset. Siinä voi havaita vain S-m (sotamies?) L ..... nen ja yksikkö 2 kpk/ 7088.

Olisi kovin mielenkiintoista, jos joku vielä tietäisi, kuka tämä erittäin taitava tekijä oli.

Veistos on todella kaunis ja hyvin säilynyt. Ilmeisesti Tanskassa oleva ”Den lille havsfrue” on ollut esikuvana tälle taitelijalle.

Tietoja ottaa mielellään vastaan Helge Rosas, 07850 Heikinkylä, e-posti: helge.rosas@gmail.com ja puh. 040 538 6615. Kiitos.

Pienen puuveistoksen ”Kannaksen neito” tekijää ei ole saatu selville. Jos joku vielä tietää, kuka tämä erittäin taitava tekijä on, pyydetään ystävällisesti otamaan yhteyttä.

Tue Sotiemme veteraaneja näkyvästi

Valtavan suosion saavuttanut Veteraaniheijastin tekee paluun.

Edellisen kerran heijastin on ollut koko kansan saatavilla kolme vuotta sitten. Nyt veteraaniheijastin valaisee suomalaiset hämärtyvissä illoissa 20.9. alkaneessa kampanjassa.

Heijastimien myyntituotolla avustetaan sotiemme veteraaneja, heidän puolisoitaan ja leskiään. Keräysvaroja käytetään mm. lääkekulujen oma-

vastuuosuuksiin, kotiapuun, apuvälineiden hankintaan sekä kuntoutukseen ja virkistystoimintaan.

Veteraaniheijastimia myydään R-kioskeissa, veteraaniyhdistyksissä ja verkkokaupassa www.veteraanit.fi. Heijastin on käytännöllinen ja useimpien kukkarolle sopiva tapa tukea maamme itsenäisyyden puolustajia.

Valaistaan suomalaiset veteraaniheijastimin!

Virroilla virkistytään

Virroilla lähdetään vielä innokkaasti mukaan virkistystoimintaan, jota yhdistyksen sosiaalineuvoja Riitta Kammonen järjestää veteraaniväelle mm. retkien ja virkistyspäivien merkeissä.

”On mukavaa nähdä, kuinka veteraanit nauttivat virkistyspäivien ohjelmasta: hem-

motteluhoidoista, aivojumppa, musiikista ym. Tärkeää on myös tavata tuttuja, kahvit ja ruokakin maistuvat paremmilta mukavassa seurassa ja näitettiin katetussa pöydässä,” iloitsee Riitta Kammonen, joka suunnittelee ja ohjaa päivän.

Virkistyspäivän iloisia osallistujia.

www.skyadvertising.fi

Tue näkyvästi Sotiemme Veteraaneja!

Osta Veteraani-
heijastin R-kioskilta
tai osoitteesta
www.veteraanit.fi

12€

Veteraaniheijastinta myydään taas

R-kioskeilla ja osoitteessa www.veteraanit.fi

Heijastimen myyntituotto käytetään itsenäisyytemme puolustajien,
nykyisten Sotiemme Veteraanien kotona asumisen tukemiseen.

Sotiemme Veteraanit kiittävät.

**SOTIEMME
VETERAANIT**
VETERANERNA FRÅN VÅRA KRIG

www.veteraanit.fi

Maalaus ja saneeraus Konttinen Oy

Kuopio

Kuljetusliike Kari Pohjolainen Ky

Syväniemi

Rakennussaneeraus Marko Rantala

Kuopio

Kiitos Sotaveteraaneille Karttulasta!
nro 116

Taksipalvelu Kalle Hernesmaa

Kuortane, puh. 0400-661 130
-taksi, taksibussi ja invataksi-

Kuljetusliike Järvimäki Oy

Kurikka
www.jarvimaki.fi

Kuusamon Taksimatkat Oy

puh. 08-851 1400

MSV-Metsätyö Oy

Köyliö

HL-Elec Oy

Lahti

Kuljetus Timoset Oy

Lahti

www.karirakenne.fi

Nikko Oy

Laihia, Jakkula

T:mi Kari Kauvo

Lapinjärvi

Elokuva Luotola Oy

Lappeenranta

Moniurakointi Heikkilä Oy

Luumäki

Kiitos Sotaveteraaneille
Lappeenrannasta! nro 114

Koneurakointi Ari Ainoa

Joutseno

Rakennus Oy Paanurakenne

Lempäälä
www.paanurakenne.com

Jarmo Lindström Oy

Lempäälä

Kaivopumppu M. Kulmala Oy

Lempäälä

Kuljetusliike Esko Kosunen Ky

Leppävirta

Kiitos Sotaveteraaneille Loimaalta!
nro 111

Kiitos Sotaveteraaneille Luumäeltä!
Nro 109

Fingeo Oy

Mikkeli

Nikopuu Oy

Haukivuori

Kaatuneiden Muistosäätiön kustantamalla kuntoutusmatkalla olleet veteraanit kiittävät säätiötä ja sen avuliaita henkilöitä hyvästä ohjelmasta ja hyvistä järjestelyistä. Päätjäislounas pidettiin Viimsin linnassa, jossa veteraaniveljet Antti Savela ja Lauri Hemmi lauloivat mukana olleille naisille "Niin minä neitonen..."

Varsinais-Suomessa palkittiin

Kultaisen ansioristin saivat vastaanottaa 17.9. pidetyssä luovutus-tilaisuudessa rouva Eeri Nevala Kyröstä (vas), kapteeniluutnantti Matti Saarikoski Turusta ja varastopäällikkö Erik Soinila Raisiosta. Palkituista Nevala ja Soinila ovat veteraaneja.

Sotaveteraanien ansiomitalin vastaanottivat ylliluutnantti Antti Muhonen Säskylästä (vas), arkistonhoitaja Kyllikki Fagerström Vehmaalta, hallintopäällikkö Matti Jalava Uudestakaupungista, sosiaalisihiteeri Marja-Terttu Junkola Pyhärannasta, maanviljelijä Erkki Teerimaa Lokalahdelta ja yrittäjä Aulis Virtanen Vehmaalta. Viisi viimeksi mainittua ovat olleet keskeisessä asemassa tehtäessä viittä veteraanimatrikkeliä Vakka-Suomen alueelta. Viimeinen näistä – Vehmaan matrikkeli – julkaistaan tulevana Pyhäinpäivänä.

Oy Hartman Rauta Ab
Vaasa

Joululahjaidea

Minä katson tätä maata
Veteraanipolvelle itse koettua,
senioreille lapsuusmuistoja,
nuorisolle historiankuvaa -
matka sota-aikaan tekstein ja sävelin.

Hinta 20 euroa + postikulut.
Tilaa levy suoraan Tuijalta
sähköpostilla tuija.saura@luukku.com
tai puh. 0400 123 134

Vaikuttava kertomus talvisodan sankarista
"Tarkka-ampuja Simo Häyhä"
Kampanjakoodi: sotaveteraani

Hankkimalla DVD:n olet tukemassa
Sotaveteraaniliiton avustamistyötä.

Tilaukset puh:044 533 8838 ja
<http://www.simohayha.fi/tuotteet.html>
Levykkeen hinta on
19,90 € + postikulut 1,90 €

CD:llä on 30 kappaletta, kesto noin 70 min
Esiintyjinä mm. Tauno Frantsi, Kaarlo
Reinikainen, Erkki Vihinen, Kari Dahlbom,
Erkki Lahti, Heikki Jäntti ja Ilmar Tönnisson.
Lisäksi levyllä esiintyvät Seppo Lavi ja
Mieskuori Sirkat.

Levyä voi tilata sähköpostilla tkptry@gmail.com tai puhelimitse/kirjeitse
Pentti Varkila (014) 865201,
Mannisentie 6, 41400 Lievestuore.

Levyn hinta 20 euroa/kpl + toim.
kulut
Lisää tietoa sekä huuliharppu
sodassa -tarinoita osoitteesta www.tkp.suntuubi.com

Suora puhe miellytti eteläpohjalaisia

Sotaveteraanipiirimme puheenjohtajat, sihteerit ja sosiaalineuvojat ja naisten edustajat olivat koolla Hotelli Sorsanpesässä 10.10. tiiviin ja asiapitoisen päivän ajan. Olimme saaneet vieraaksemme Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja **Markku Sepän**, jolla oli paljon kerrottavaa liiton näkökulmista eri asioihin.

Todettiin, että sotien 1939-1945 aikaan liittyvä muistomerkkikartoitus on hyvässä vauhdissa. Toiminnanjohtaja Seppä ennakoi, että Tammenlehvän Perinneliitto tulee tarjoamaan vastaavia projekteja tulevina vuosina.

Pitkät keskustelut aiheutti veteraanien kuntoutuksen tarve ja se, miten kuntien ja veteraanien yhteistyö saataisiin toimivaksi. Todettiin, että ihanne olisi, jos jokaisen veteraanin kotona käytäisiin tuo tarve keskustelemaan. Yksi veteraanipuheenjohtaja

toi esiin sen yksinäisyyden, joka on totta monelle veteraanille.

Liiton toiminnanjohtajan esityksessä tuotiin esiin liiton talous ja jäsenyhdistysten varallisuus. Liitto kerää yhdistystasolta tiedot siitä, miten veteraanikeräyksellä saadut varat on käytetty. Tietojen perusteella varojen käytöstä raportoi-

daan Poliisihallitukselle. Myös median väärää käsityksiä liiton varallisuudesta oioittiin.

Veteraaninaisten tulevaisuudesta käytiin vilkas keskustelu. Kuulimme, että naisten toiminta sulautuu yhteen yhdistysten kanssa.

Esko Petäjä

Karijokiselle Tuulikki Luomalle luovutettiin tilaisuudessa Sotaveteraanien ansioristi.

Auran Sotaveteraanit 50 vuotta

Auran Sotaveteraanit – yksi Varsinais-Suomen piirin 26 yhdistyksestä – juhli puolen vuosisadan toimintatapaleen täyttymistä syyskuun alkupuolella perinteisin menoin. Juhlapäivä alkoi Auran kirkossa vietetyllä messulla, jonka jälkeen seurasivat kunniakäynnit sankaripatsaalla ja Karjalaan jääneiden muistomerkillä. Messujumalanpalveluksen toimitti kirkkoherra **Torsti Äärelä** apunaan rovasti Jouko Kyyrö. Seppeleenlaskussa kunniavartioista sekä lipuista huolehtivat paikalliset reserviläisyhdistykset.

Varsinaista 50-vuotisjuhlaa vietettiin Auran Nuortentalolla. Juhlatilaan oli myös koottu laaja näyttely, joka piti sisällään kattavaa esineistöä sotavuosilta aina lottanukesta rintamakirjeisiin ja puhdetöihin. Juhlailaisuus alkoi tervehdysten vastaanotolla ja jatkui maittavan, Auran yhtenäiskoulun oppilaiden tarjoaman ruokailun merkeissä.

Juhlan musiikista vastasi Laivaston Soittokunta solistinaan **Pertti Keihäs**, joka myös juonsi juhlan, sekä Korsupotjat ja Kyrön Harmonikat. Juhlapuheessaan Suomen Sotave-

terääniliiton toiminnanjohtaja **Markku Seppä** käsitteli laajasti liiton suorittamaa edunvalvontatyötä ja tämän työn eri osaluokkia. Koskettavassa nuoren puheenvuorossa **Siiri Laaksonen** esitti nykynuorison lämpimän kiitoksen veteraanisukupolvelle kaikesta siitä hyvästä, josta tänään saamme nauttia.

Auran Sotaveteraanit on perustettu 5.10.1963. Vuodesta 2004 on puheenjohtajana toiminut **Yrjö Sirkiä**, joka on Suomen nuorimpia sotaveteraaneja. Yhdistyksen varapuheenjohtajana on niin ikään vuodesta 2004 toiminut Vaito Aalto ja sihteerinä vuodesta 2008 Ari Vilén. Muut hallituksen jäsenet ovat Matti Kipinoinen, Severi Koliseva, Yrjö Kuisma, Markku Matikainen, Oiva Rantala, Tauno Tauriainen sekä tukijaoston puheenjohtaja Hannu Mäkinen. Yhdistyksessä on tällä hetkellä jäseniä 64. Sotaveteraaneja heistä on 11. Yhdistys julkaisi Itsenäisyyspäivänä 2007 historia- ja matrikeliteoksen ”Kun vaaras oli armas synnyinmaa”.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Palkitut vasemmalta Jouko Kyyrö, Matti Kipinoinen, Markku Matikainen, Oiva Rantala, Taina Mäkinen, Raili Sirkiä (kultainen ansiomerkki), Pirkko Kilpiäinen, Ritva Sirkiä ja Seija Saarinen (hopeinen ansiomerkki).

Turun Sotaveteraanisoittajat säilyttää musiikkiperinnettä

Turkulaisen veteraaniperinneorkesterin perustivat seitsemän aktiivisesti musiikkia harrastanutta sotaveteraania kesäkuun 29. päivänä vuonna 1993. Merkkituoden kunniaksi orkesteri pitää konsertin Heikkilän sotilaskodilla kapellimestari Reijo Aholan johdolla.

Nykyisiä orkesterin jäseniä yhdistää halu säilyttää veteraanien musiikkiperinne. Erilaisia konsertteja ja muita esiintymi-

siä on 20 vuoden aikana toteutunut viitisensataa. Orkesteri on tullut tutuksi turkulaisissa palvelu- ja vanhainkodeissa ja veteraanijärjestöjen tilaisuuksissa, mutta myös monissa muissa yhteyksissä mitä moninaisimissa paikoissa ja tilaisuuksissa. Orkesteri esiintyy usein itsenäisyyspäivään ja kansalliseen veteraanipäivään liittyvissä yhteyksissä. Aika ajoin on järjestetty konsertteja erilaisten teemojen ympärille. Näissä tapauksissa yhteistyö paikallisten veteraanijärjestöjen ja esimerkiksi Lions-järjestön kanssa on ulottunut ympäröivään maakuntaan ja joskus kauemmaksi.

Ohjelmisto on monipuolista ja vaihtelevaa. Se käsittää suosittuja sota-ajan lauluja, mut-

ta myös muuta vanhaa ja uutta viihdemusiikkia Suomesta ja muualta, tai myös vakavampaa ohjelmaa aina tilaisuuden luonteen mukaan.

Turun Sotaveteraanisoittajat on julkaissut kaksi CD-levyä. Niistä jälkimmäinen, nimeltään ”**Kirje sieltä jostakin**” on ollut niin suosittu, että siitä on jouduttu ottamaan lisäpainoksia.

Orkesteri on Turun Sotaveteraanijärjestöjen alaosasto. Uudet soittajat ovat tervetulleita mukaan. Kapellimestari ja kaikki orkesterin jäsenet antavat mielellään lisätietoja. Yhteystietoja saa esimerkiksi Turun Sotaveteraanijärjestöjen kautta.

Tuomo Paasi

Kutsu konserttiin

Turun Sotaveteraanisoittajien 20-vuotisjuhlakonsertti sunnuntai 17.11. klo 15.00 Heikkilän sotilaskodissa. Laulusolistina ovat Pertti Keihäs, Aulis Kotaviita, Keijo Lehto, Antti Virtanen ja Reijo Ahola. Lippuja ovelta. Ennakkomyynti 12.11.2013 asti Turun Sotaveteraanien toimistosta. Lipun hinta 10 euroa sisältää sotilaskodin munkkikahvit.

Tervetuloa

Reijo Ahola toimii Turun Sotaveteraanisoittajien kapellimestarina

Runsaat 150 veteraanisarta kokoontui nauttimaan uutispuurosta Maskun Kiisan Pirtille lokakuun 3 päivä. Kauniissa syyspäivässä puuro lisukkeineen maistui asiaankuuluvan hengellispainotteisen ohjelman siivittämänä. Kuvassa sisaria uutispuuropöydän ympärillä. Kuva: Osmo Suominen

Säkylän muistokivet putipuhtaaksi

Säkylän sankarihautausmaalla sijaitsevat kaatuneiden muistokivet saivat syyskuun alkupuolella uuden puhtaan pinnan. Samalla myös kuvanveistäjä Jussi Vikaisen vuonna 1951 veistämä sankaripatsas sekä Karjalaan jääneiden muistomerkki saivat painepesurin käsittelyssä entistä ehomman ilmeen.

Pitkään kaivatun hankkeen maksumiehenä toimi Säkylän Sotaveteraanit ry. Käytännön pesutyön toteutti Huittisten

Kivityö omistajansa Oiva Peltolan johdolla.

Säkylän sankarihautausmaalla lepää kaikkiaan 39 sodissamme kaatunutta vainajaa. Sankarihautojen nykyiset kiiltopintatekstein varustetut tyyntykivet ovat valmistuneet 1950-luvun alkupuolella. Sitä ennen muistolehtoa koristivat kauniin valkoiset puuristit.

Teksti ja kuva:
Jarmo Metsänranta

Pesutyö täydessä vauhdissa. Vasemalla Säkylän Sotaveteraanit ry:n puheenjohtaja Ilkka Voutilainen seurassaan työn tekijä Oiva Peltola. Taustalla Jussi Vikaisen punaisesta graniitista veistämä sankaripatsas.

Berner Oy
Helsinki

Kansa kävelemään Valtakunnallinen tapahtuma Salossa

Vasemmalla Finn-Göran Wennström, Paavo Kiljunen, Irma Nieminen, Martti Kuivala ja Timo Ala-Mutka.

Tämänvuotinen Kansa kävelemään tapahtuma kokosi Salon torille pari sataa kävelijää. Tapahtumaan oli kutsuttu mukaan veteraanijärjestöjen johtoa.

Salon kaupungin tervehdyksen toi hallintojohtaja **Irma Nieminen**. Hän muistutti kuulijoita ihmisten yhdessä tekemisen voimasta. Veteraanijärjestö ja Suomen Rauhanturvaajaliitto ovat yhteisesti järjestäneet kävelytapahtuman, jossa mukana on lisäksi eri kansalaisjärjestöjä. Tämä kävelytempaus kannustaa eri ikäpolven ihmisiä liikumaan, mutta on samalla kunnonosoitus maamme veteraaneille ja muistutus siitä, kuinka tärkeää on, että meillä on rauha ja mahdollisuus huolehtia hyvinvoinnistamme.

Puolustusvoimien tervehdyksen toi tapahtumaan Varsinais-Suomen Aluetoimistosta majuri **Timo Ala-Mutka**. Hän sanoi, että puolustusvoimien liikuntastrategian mukaan liikunta-alan päämääränä on turvata fyysisesti toimintakykyinen, aktiivisesti liikuntaa harrastava ja tehtäviinsä motivoitunut henkilöstö sodan-, kriisi- ja rauhanajan tarpeisiin. Varusmiespalveluksen aikaisen liikuntakoulutuksen päämääränä on pysyvän liikunta-

harrastuksen edistäminen siten, että asevelvolliset jatkavat fyysisen kuntonsa ylläpitämistä myös reservissä.

Rauhanturvaajaliiton tervehdyksen tapahtumaan toi liiton puheenjohtaja **Paavo Kiljunen**, joka kiitti salonseutulaisia veteraaniyhdistyksiä hyvästä yhteistyöstä.

Kävelytapahtuman musiikista vastasi Fatterit soittokunta, joka esiintyi jo aamulla Uskelan kirkossa. Soittokuntaa johti kapellimestari **Raimo Ovaska**. Kävelyn juontajana oli kamarineuvos **Jaakko Salonoja**. Pastori **Kaarlo Lounonen** lähetti Vapaudenliekki-patsaalle perinteeksi muodostuneen seppelepartion, johon kuuluivat sotiemme veteraani **Ilmari Koppinen** (95v) sekä Suez-veteraanit **Antti Määttänen** ja **Viljo Kurppa**. Seppeleen viejiä saatteli Narvan marssi.

Kävelyn lähtölaukauksen ampui Salon Seudun Sanomien päätoimittaja Ville Pohjonen. Tämänvuotisessa Kansa kävelemään tapahtumassa toteutui ”vauvasta vaariin” ajatus, kun vanhin kävelijä oli 95-vuotias ja nuorinta vei isoäiti rattaissa kävelyreitillä ympäri.

Teksti ja kuva:
Heimo Purhonen

Kansa käveli ja hölkkäsi jo kuudennen kerran Rauhankävelyn osallistujia Pohjois-Savossa 15 500

Kansa kävelee -tapahtumaan osallistui Pohjois-Savossa 15 500 henkilöä. Kuopiossa 22. syyskuuta käveli lähes 500 henkilöä ja sen lisäksi suorituksia kertyy vielä esimerkiksi oppilaitosten liikuntapäivinä.

Kansa kävelee -rauhantapahtuma järjestettiin jo kuudennen kerran. Sen rinnalla oli Kuopiossa jälleen myös Kansa hölkkää -juoksu. Molemmat tapahtumat olivat Sotaveteraanimuseolla ja Valkeisenlammen ympärillä.

Kävely- ja hölkkälenkin lisäksi ohjelmassa oli monia oheistapahtumia, musiikkia ja leikkimielisiä kilpailuja. Myös ikääntyneille, liikuntavammaisille ja perheille oli erilaisia liikuntavaihtoehtoja.

Sotaveteraanimuseon pihalla tarjottiin soppakanuunasta hernekeittoa, mehua sekä sotilaskodin antimia, ja osallistujilla oli mahdollisuus myös verenpaineen ja kolesterolin mittaukseen. Tapahtuman aikana sotaveteraanimuseoon oli ilmainen sisäänpääsy.

Pohjois-Savossa aktiivisia kävelijöitä

- Pohjois-Savo ja erityisesti Kuopio on ollut tapahtumassa useana vuotena Suomen aktiivisinta aluetta, Kuopion-tilaisuuden pääkoordinaattori **Tuomas Oinonen** Pohjois-Savon Rauhanturvaajista kertoi.

- Viime vuonna ylsimme Pohjois-Savossa yli 12 500 osallistujaan kymmenellä paikkakunnalla koululaiset mukaan lukien. Tänä vuonna 15 000 ulkoilijan tavoite saavutettiin ja vähän ylitettiin.

- Veteraanit ovat toivoneet erityisesti perheitä ja koululaisia liikkumaan kanssaan, ja li-

Kuopion-kävelyn kärjessä lähtivät majuri Pekka Ahonen (vas.), kansanedustaja Markku Rossi ja tilaisuuden pääkoordinaattori Tuomas Oinonen.

säksi koululaiset voivat suorittaa osuutensa myös oppilaitosten liikuntapäivinä, Oinonen mainitsi.

Kuopiossa juostiin lisäksi Rauhankävely, jonka järjesti kestävyysjuoksuseura Rauhalahti Road Runners. Ei-kilpailullinen ja vapaavauhtinen sekä -kestoinen hölkkä kiersi niin ikään Valkeisenlammen ympäri.

Rauhantapahtumia ympäri maailman

Kansa kävelee -tempaus on Maailman Veteraanijärjestöjen aloitteesta vuodesta 2008 alkaen järjestetty liikuntatapahtuma ympäri maapalloa. Nykyisin se toteutetaan jo yli 80 valtiossa. Suomessa valtakunnallinen päätapahtuma oli Salossa. Tapahtumien sisällöt vaihtelivat paikkakunnittain. Tapahtumien järjestelyihin on osallistunut useita kansalaisjärjestöjä, kuten esimerkiksi kaikki valtakunnalliset veteraanijärjestöt, Veteraanivastuu ry sekä Suomen Rauhanturvaajaliitto.

Suomessa tapahtuman suojelijana oli tasavallan presidentti **Sauli Niinistö**. Tervehdyksessään presidentti Niinis-

tö muistutti, että turvallisuus, rauha ja oikeudenmukainen kohtelu ei vielä tänä päivänä ole itsestäänselvyys niille miljoonille ihmisille, jotka kärsivät sodista ja vainosta niin lähellä kuin kaukana.

- Myös Suomessa ymmärrämme, monet omakohtaisesti kokemuksesta, rauhan merkityksen. Arvostan suuresti rauhanpäivän kävelyn järjestäjien, Maailman Veteraanijärjestön jäsenien - Sotainvalidien Veljesliiton, Sotaveteraaniliiton, Rintamaveteraaniliiton, Rintamanaisten liiton sekä Rauhanturvaajaliiton - raskaata työtä isänmaamme ja rauhan eteen, Niinistö mainitsi.

Presidentti Niinistön mukaan rauhanpäivän kävely yhdistää eri ihmisiä ja kansalaisjärjestöjä luoden yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja iloa liikunnan merkeissä.

- On hienoa, että myös koulut ovat lähteneet mukaan tapahtumaan, sillä näin siirrämme rauhanpäivän sanomaa myös tulevaisuuden konfliktien ehkäisijöille, Niinistö korosti.

Teksti ja kuva: Jarmo Seppälä

TV-Huolto M. Salonen Ky

Mikkeli

**Lattiapäällysteliike
Ahti Lepistö**

Mikkeli

T:mi Jukka Kopra

Mänttä-Vilppula

PM-Palosaneeraus Oy

Mikkeli

**Tasoite ja Maalaustyö
Vista Oy**

Mäntsälä

AK-Raudoitus Oy

Mäntsälä

JE Leino Oy

Naantali

Nastolan Forest Huolto Oy

Nastola

Rakennus J. Ora Oy

Nastola
www.oraoy.fi

Vapaudesta kiittäen - Vaasan Sotaveteraanipiiri 45 vuotta

Vaasan Sotaveteraanipiiri juhli toimintansa 45. vuotta Vaasan kaupungintalolla. Kaunis syyskuun lauantai sai runsain määrin sotiemme veteraaneja ja tukijäseniä liikkeelle koko piirin alueelta arvokkaaseen juhlaan. Vaasan kaupungintalo täyttyi lähes viimeistä paikkaa myöten kunnioittamaan sotiemme veteraanien työtä itsenäisyyden ja vapauden säilyttämiseksi.

Juhlapuhuja prikaatikenraali evp. **Asko Kilpinen**, joka toimi Vaasan sotilasläänin komentajana 1995-98 kiteytti puheensa teeman otsikkoon, ”Vasta viime vuosina on kaikille selvinnyt, mistä Suomi tämän johdosta pelastui”.

Juhlan ohjelmaan sisältyi myös runsaasti musiikkia ja kuorolaulua. Näistä esityksistä vastasivat Norra Svenska Österbottens Krigsveteraners veteransångare **Eva-Lott Björklundin** johtamana ja Vaasan Lottakuoro **Katariina Järvisen** johdolla sekä Laivaston Soittokunta musiikki-komentajakapteeni **Timo Kotilaisen** johtamana. Lisäksi musiikin maisteri, diplomioopperalaulaja **Katariina Järvinen** esitti yksinlaulua.

Tervehdyksen juhlassa esitivät Suomen Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström**, Puolustusvoimista majuri **Jari Hoppela** ja Vaasan kaupunginjohtaja **Tomas Häyry**. Sotaveteraanien tuki-

jäsenten tervehdyksen juhlaan toi toimittaja **Bertel Widjeskog** ja Sotaveteraanien tervehdyksen piirin kunniapuheenjohtaja **Holger Strandberg**.

Juhlan herkkä ja koskettava hetki koettiin, kun sotaveteraani, rovasti **Börje Svenns** lausui saatesanat seppelpartiolle, joka lähetettiin Suomen Vapaudenpatsaalle. Narvan marssin sävelten ja rumpujen kaikuessa **Grethel Nyman**, **Yrjö Savola** ja **Anders Knip** veivät juhlaiksan tervehdyksen sinivalikoisten nauhojen sanoin: Vi tackar för friheten - Vapaudesta kiittäen.

Teksti ja kuva: Raimo Latvala

Vas. Yrjö Savola, Anders Knip ja Grethel Nyman veivät seppeleen Suomen Vapaudenpatsaalle.

”Pikkutietoutta kauniista Karjalasta”

Aunuksen retkellä 1919 kaatuneiden muistomerkki Salmessa...

Saksan hävittyä ensimmäisessä maailmansodassa 1918 Neuvosto-Venäjä julisti Brest-Litovskin rauhansopimuksen mitättömäksi ja hyökkäsi Baltiaan. Länsivaltojen puututtua asiaan venäläiset perääntyivät. Se viritti Suomessa uudeleen keskustelun Itä-Karjalan liittämistä Suomeen vaikka aseellisin keinoin. Lisää virikettä toivat itäkarjalaisten avunpyynnöt. Jo tammikuussa 1919 suomalaiset valtasivat Porajärven. Myöhemmin keväällä noin 1 000 miehen vahvuinen vapaaehtoisjoukko ylitti rajan ja valtasi Aunuksen kaupungin huhtikuun lopulla. Eteneminen jatkui Lotinapellon ja Petroskoin suuntiin.

Lotinapellon suunnalla suomalaiset joutuivat vetäytymään ja menettivät Aunuksen kaupungin bolshevikeille 12.touko-

kuuta ja vetäytyivät Tuulosjoelle. Paavo Talvelan johtama joukko hyökkäsi Petroskoihin, mutta bolshevikit löivät joukon Petroskoin portilla Suolusmäessä. Kun bolshevikit kesäkuun lopulla nousivat maihin Vitelessä suomalaisen selustaan, peli alkoi olla selvä: vapaaehtoisjoukkojen oli vetäydyttävä Suomeen. Retkeen osallistui noin 3 000 miestä, joista viitisensataa suomalaista. Retken kustannuksista rahoittivat yksityiset pankit noin viisi miljoonaa markkaa ja valtio noin 16,5 miljoonaa erään lähteen mukaan.

Retkellä kaatuneiden muistoksi Paavo Talvela pääosin omalla kustannuksellaan pystytti Salmin luterilaiselle hautausmaalle liki 10 tonnia painavan yli kaksimetrisen kivipaaden, jonka alle kaatuneiden jäänteet haudattiin ja jokaisen tunnetun vapaaehtoisen nimi kaiverrettiin kivilaattoihin, jotka kiertävät kumpua, jonka

päälle paasi on pystytetty.

Patsaan paljastusjuhlaa vietettiin heinäkuussa 1929. ”Jumala omi linnamme” -virren jälkeen pastori Huhtinen piti isänmaallisuutta tihkuneen puheen. Patsastoimikunnan puolesta puhui Paavo Talvela mainiten mm.

”Olemme saapuneet tänne kunnioittamaan niiden vainajien muistoa, jotka kymmenen vuotta sitten uhrasivat henkensä koettaessaan siirtää isänmaamme rajoja sinne, minne luonto on ne määrännyt...Kun Suomi vuonna 1918 karisti päältänsä orjan ikeen, ei se suinkaan ollut hetken työ, vaan vuosisatojen määrätietoisien toiminnan tulos... Aunuksen retki oli se verikylvö, joka ei voi olla kantamatta hedelmää... Samalla hetkellä, kun näihin multiin kätettiin Aunuksen sankarien maalliset jäännökset, samalla hetkellä kylvettiin myös Karjalan heimon keskuuteen vapauden

siemen... Tälle kummulle pystytetty valtaisa paasi muistuttakoon meille velvollisuksistamme Karjalan heimoa kohtaan.”

Muistokivi luovutettiin Salmin seurakunnalle, jonka puolesta sen vastaanottivat pastori Huhtinen ja opettaja Elfvingren. Seppelitä laskivat mm. patsastoimikunta, kenraalimajuri Arne Sihvo, Karjalan II Rykmentin asetoverit, Suojeluskuntien johto, paikallinen rajavartiosto, lotat, Itä-Karjalan komitea ja lopuksi Aunuksen pakolaiset.

Patsasjuhlan jälkeen Salmisa leiriään pitäneet joukot suorittivat ohimarssiin, jonka ottivat vastaan sotaväen päällikkö, Salmin kunnan ja seurakunnan edustajat. Juhlat jatkuivat pitkän päivää heimojuhlaa sekä illalla Salmin suojeluskuntatalolla suuren yleisömäärän osallistuessa eri tilaisuuksiin.

Tuo vuonna 1929 paljastettu paasi seisoo yhä paikallaan.

Paasi on puhdistettu ja siinä on selvästi luettavissa:

”Kaaduitte nuorna nähdessä huomenen ruskon puolesta maanne puolesta heimoususkon.”

Vuonna 1941 kenraalimajuri Paavo Talvela - VI Armeijakunnan komentaja ajoi joukkojaan eteenpäin. Saattaa olla, että hän halusi paitsi operatiivista menestystä myös nähdä, oliko patsas paikoillaan. Talvelan suureksi riemuksi se oli sitä ei ollut tuhottu, sillä Stalin oli antanut käskyn tuhota kaikki muistomerkit, joissa esiintyi risti jossakin muodossa. Salmin patsaassa ei siitä ollut. Myös Sortavalan hautausmaalla oleva 1918 kaatuneiden valkoisten muistomerkki on säilynyt, samoin Pyhäjärven VL hautausmaalla oleva vapaussoidan muistomerkki. Niissäkään ei ole ristiä.

Anssi Vuorenmaa

Nokeval Oy

Nokia
www.nokeval.com

AM-Suunnittelu Oy

Nokia

MH-Metalli Heikonen Ky

Nokia

Päällirakenne ja Huoltopalvelut

Sandberg Matti

Nummela

Comarcon Oy

Nurmijärvi

Rakennus Trowe Oy

Nurmijärvi
www.rakennustrowe.fi

Kuosan Betoni Oy

Orimattila

Pohjolan MK-Lattiatyö Oy

Orimattila
www.lattiatyo.fi

Holetec Industrial Oy

Orivesi

Pohjoissavolainen lentopalloveteraani muistelee

Puujon seurakunnalla on Kuopiossa Sammakkolammen rannalla monipuoliset ja kauniit tilat - kirkkosali ja sen vieressä erillinen kokoontumistila keittiöineen sekä kerho- ja liikuntatiloja. Siellä pystyimme järjestämään mm. kahvitilaisuuksia syntymäpäiväsankareille - ja tietysti pelaamaan lentopalloa. Siellä juotiin myös lentopallokauden avajais- ja päättäjäiskahvit syksyin kevään. Kauden jäsenmaksu oli 10 euroa, mutta kahvi- yms. tuloista johtuen meillä oli mahdollisuus antaa vuosittain pieni summa yhteisvastuuseräyksen.

Kevätkauden alkaessa oli jo tiedossa, missä ovat seuraavat sotaveteraanien lentopallokisarit. Olin myös tilannut lentopalloliiton julkaiseman Kiila-lehden. Siinä oli kaiken maailman turnausilmoituksia - kuten Home-Nokka -turnaus Jyväskylässä, Valkean kaupungin turnaus Oulussa, Pirkka-turnaus Tampereella. Yksi turnaus oli Naantalissa, samoin Tukholmassa ja tietysti Presidentti Cup Helsingissä. Niin että oli niitä turnauksia! Oli vain valittava sopiva ikäryhmä ilmoittautumisen yhteydessä. Meillä oli ilo saada tauloudellista tukea Pohjois-Savon Sotaveteraanipiiriltä matkukulujen ja ilmoittautumismaksun osalta. Se helpotti huomattavasti meitä köyhiä (nuukia) savolaisia peliveljiä.

Monia hyviä kavereita ja ystäviä

No entäs sitten nämä verkon toisella puolella olijat? Mitä muistan heistä? Pirkkähämä-

läisistä erottui tietysti Keppi-Kauhanen urheilustaustansa ja ison kokonsa vuoksi, eikä hän sitä salaillut. Kauhasen passarina taisi olla Hirvosen Enska, jonka ykköslaji oli tennis. Sitteen oli eräs, jonka muistan erikoisen kovista kierteisistä laakasyötöistä. Pelattiin ulkokennällä, eikä saatu syöttöjä ylösmillään. Varmaan hävittiin se peli.

Lahtelaisten joukkue näytti ihan oikealta lentopallojoukkueelta, pitkiä ja solakoita miehiä - ainakin kolme. Ruotin Reino, Viitakangas Erkki, Tapi-onsalo Veikko ja oliko vielä neljäs. Mutta sitten he olivat keksineet salaisen aseensa - naisen katseenvangitsijaksi. Hän osasi myös pelata.

Kymen piiristä muistan vain edesmenneen Veikko Viantien ja nykyisen ikäveljeni Otto Virkin, molemmat tosi hyviä pelimiehiä. Helsingin piiristä tulee mieleen erinomaisia aloitusyöttöjä lyönyt Estolan Jaakko. Hän varoitti sanomalla: "Nyt tulee pahoja!" Ja sitten tietysti Manu - puheitta paras. Varsinais-Suomesta muistan Luntamon Erkin, en muita - vaikka parhaita ovatkin.

Maailmanmestaruus Kuopioon

Oheinen valokuva on otettu Pirkka-hallissa vuonna 2000, jolloin Pohjois-Savon sotaveteraanipiirin lentopalloilijat voittivat 75-vuotiaiden MM-kultaa. Olimme kaikki kuopiolaisia. Kuvassa on keskellä joukkueemme johtaja Toivo Vuorenmaa. Oikealta ensimmäisenä on Väinö Leskinen,

joukkueen passari. Seuraavana Väinö Vanninen, joka oli monitaitoinen niin kentällä kuin sen ulkopuolellakin. Hän oli laulumiehiä - lauloi monissa kuopiolaisissa kuoroissa. Repertuaari oli valtava ja me saimme nauttia matkoilla hänen esityksistään. Hän on meidän vanhin pelaajamme, täytti viime vuoden lopulla 90 vuotta. Vielä kerran onnea, Väinö! Seuraava mies on Erik Eriksson, joka pelasi meillä yhden ainoan turnauksen eli juuri tuon voittamamme MM-turnauksen. Hän oli "ostomiehemme" - hän soitti kerran minulle ja sanoi haluavansa pelata meidän joukkueessamme ja lisäsi vielä, että "voitamme sitten 75-vuotiaiden MM-kultaa". Tiesin tällaisen kahdessa seurassa pelaamisen olevan luvalista, joten kysyin, tulisiko hän Turusta saakka harjoituksiin Kuopioon. Hän tuli! Seuraavana kuvassa on Viljo Peltoniemi, hän oli meidän "ykköstykkimme". Jos hän sai hyvän passin vasemmalta, niin pallo oli vastapuolen kentässä. Laitimmaisena vasemmalla on tämän muistelun kirjoittaja. Minut oli nimetty joukkueemme "kestokapteeniksi", järjestelin ilmoittautumiset, matkat ja majoitukset yms. sellaiset.

Ottelut pelattiin nelimiehisin joukkuein - meillä oli kaksi iskijää, Eriksson ja Peltoniemi sekä kolme passariksi ja yleispelaajaksi sopivaa, Kempainen, Leskinen ja Vanninen. Niinhän siinä sitten kävi, että tällä joukkueella me voitimme MM-mestaruuden. Se oli yksi meidän tähtihetkestämme.

Liiton lentopallomestaruuskisarit järjestettiin Eerikkilän Urheilopistolla 1996. Kanta-Hämeen ja Helsingin joukkueen pelaajat kättelemässä. Presidentti Mauno Koivisto oikealla.

Vuonna 2011 Kymenlaakson Sotaveteraanipiiri järjesti viimeiset sotaveteraanien lentopallokisarit. Vuodesta 1987 alkanut aikakausi oli päättynyt. Kymenlaakson Sotaveteraanipiiri lahjoitti liitolle kunniataulun, jossa on kisojen järjestäjät ja voittajat.

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin vuonna 2000 lentopallossa maailmanmestaruuden voittanut joukkue.

Edellä mainittujen lisäksi ykkösjoukkueeseen kuului Lauri Lehtonen, joka oli saanut oppinsa nuoruusvuosinaan Porin Pyrinnön SM-joukkueessa. Kolmas Väinö oli nimeltään Puustinen, hän oli "hihaosaston" ykkösmies. Sulo Hyvärinen oli yritteliäs joka paikan pelaaja, Vartiainen Johannes samoin. Sakari Koskinen hankki meille yhtenäiset verryttelyasut erään pankin rahoittamana. Muistan hänen pelisuorituksestaan mm. yhden blokkauksen Naantalissa turnauksessa.

Riveistämme on jo poistunut moni pelimies, heistä muistan mm. edellä mainitut Väinö Leskinen ja Toivo Vuorenmaan, Väinö Lätin, Pekka Hukkasen, Eino Javanaisen ja Toivo

Roivaisen. Kunnioitan heidän muistoaan.

Mitä jäi käteen noista vuosista? Hyvän olon tunne valtaa mielen ja kehon. Olen saanut mukavia muistoja, ystäviäkin ja ehkä myös terveyttä ja pitempää ikää?

Kiitokset Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin puheenjohtajille Anton Hainarolle, Jukka Kasurille ja Olavi Karttuselle sekä toiminnanjohtajille Mauno Luukkoselle ja Eija Iivariselle myötäelämisestä lentopalloa kohtaan. Siitä muistuttaa kiertopalkinto siellä piiritoimiston kaapin päällä.

Pertti Kemppainen

ISÄNNÖINTI • HUOLTO • SIIVOUS JA KORJAUSPALVELUT

KAUKAJÄRVI-ISA
osuuskuntaJuvankatu 10, 33710 Tampere
www.kaukajarviok.fi

Pidämme huolta

TERVEYSKIRJASTO .fi Luotettavaa tietoa terveydestä ja
sairauksista kaikille suomalaisille »**Insinöörioppilastalo Oy**Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402**KONGSBERG****Josira Oy**Orivesi
www.josira.fi**Kuljetusliike
Juhani Tuominen Oy**

Orivesi

Oulun Lämpöputkitus Oy

Oulu

*Adressit onnitteluun
ja osanottoon*

Adressi nro 1

Adressi nro 2

Adressi nro 3

Adressi nro 5

Adressi nro 6

Adressi nro 7

Adressi nro 8

12.50
€/kpl**SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO**

Toimisto avoinna ma-pe 8.30-16.00

Soita Riinalle (09) 6126 2015 tai Marjalle (09) 6126 2016

Sähköposti: riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi

marja.riukka@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa:

www.sotaveteraaniliitto.fi

UUSI
NIVELTUOTE
JOKA MYÖS ON HYVÄKSI
SYDÄMELLELisää nivelten liikkuvuutta ja
notkeutta.

Myös hyväksi sydämelle.

- Rajoittavatko nivelesi liikkumistasi?
- Naksuvatko polvesi?
- Tunnetko itsesi kankeaksi?

Jäykät nivelet?

Kaksi hyötyainetta samassa kapselissa:

EKOLOGINEN KURKUMAUUTE, JOKA SISÄLTÄÄ OMEGA-3:A.**tietoa curcuminista™**

Hyväksi sekä nivelille että sydämelle.

- Ekologinen kurkumauute edistää nivelten toimintaa ja terveyttä
- Omega-3 edistää sydän- ja verisuonijärjestelmän terveyttä
- C-vitamiini, joka on tarpeen elimistön normaaliin kollageenituotantoon mm. nivelissä

Tuotetta voi ostaa terveystuotteista ja joistakin apteekkeista sekä tilata rahtivapaasti numerosta **06 34 36506** tai osoitteesta www.elexironline.fi suoraan kotiin kannettuna 2-3 arkipäivässä.**Hinta: 32 €/60 kapselia.** Ei lisämaksujaELEXIRPHARMA TUKEE REUMAATIKKO-
RAHASTOA RUOTSISSA.

Framtidsplaneringen skrider framåt och preciseras

På höstens rådpläningsdagar i september var ett av de centrala ämnena planeringen för de kommande verksamhetsåren och åstadkommande av regler för den. Förbundet har framför sig år med utmanande förändringar, vilka vi bör kunna behärska förutseende och genom planmässigt framåtskridande. Förändringar i antalet medlemmar återspeglas redan under de närmaste åren i vår organisations struktur på det regionala planet och efter hand även inom förbundets organisation. Vi kan övervinna de framför oss varande, även svåra utmaningar endast genom gott och fördomsfritt samarbete, även över distriktsgränserna. I kärnan i alla lösningar, som blir nödvändiga att göra, måste finnas förbundets och dess medlemsföreningars förmåga att stöda krigsveteranerna, deras makor/makar och änkor/änklingar så länge dessa är i behov av hjälp och stöd.

Planeringen är utmanande därför, att det gäller att samordna såväl intressebevakningen och stödfunktionerna ända in på 2020-talet som för till traditionstidevarvet hörande förberedande åtgärder. Ett sådant tillstånd att någon lokalförening skulle ha hand om enbart stödande uppgifter och någon annan organisation på samma område skulle sköta enbart traditionsärendena, borde inte få uppstå eller utvecklas. Som utgångsläge och målsättning har tagits, att förbundet i slutet av detta årtionde skulle ha en klar bild av den kommande organisationsstrukturen. I den nya strukturen bör man kunna klara av såväl stödarbetet för krigsveteranerna, deras makor/makar och änkor/änklingar som att utföra ett håll-

fast traditionsarbete. I detta skede har man konstaterat, att stabila föreningar på kommunal regional nivå är i central position som blivande verksamhetsorgan. Som målsättning har vi, att vi på förbundsdagarna i Uleåborg nästa sommar skulle kunna behandla krigsveterandistriktens planer och också förbundets helhetsplan.

Det kommande traditionsarbetet är ingen ny sak. Krigsveteranföreningarna och enskilda krigsveteraner har gjort sådant arbete redan i tiotals år. Som värdefullt resultat av detta arbete har skrivits och publicerats föreningars och distrikts historiker och författats utgåvor om den kamp traktens män och kvinnor varit med om under krigsåren och det har också grundats småskaliga museer. På en del orter har man i centrum rest veteranminnessten och på forna skyddskårshus och motsvarande har man fäst minnesplattor för att för husens nuvarande invånare berätta om tiden före och under kriget. De förtäljer inte enbart om krigsveteranernas historia. De är också en värdefull del av ortens och bygdens historia från den tid, då vårt lands självständighet många gånger var i vågskålen. I samarbete med Traditionsförbundet Eklövet utförs en kartläggning av dessa minnesmärken inom förloppet av detta år. Detta projekt kommer förverkligas att betjäna såväl krigsveterandistriktet som även de kommande traditionsföreningarna.

Finn-Göran Wennström
Översättning
Holger Strandberg

Är våra ärenden i skick?

I förra numret av Krigsveteran-tidningen presenterades i den ledande artikeln situationen i början av september beträffande Statens budgetanslag. Därefter höjdes i Statsrådets budgetria anslaget för frontveteranernas rehabilitering med 2 milj.euro till 32,6 milj. euro.

Från aktivt verkande krigsveteranföreningar, från personer, som har hand om veteranrehabilitering och från kommunerna började komma oroväckande signaler: rehabiliteringsanslaget får inte tillåtas sänkas till den av finansministeriet framförda nivån.

Efter den första chocken informerade vi riksdagsledamöterna och vi tog kontakt till riksdagsgrupperna. Några riksdagsledamöter, som är positivt inställda till vår sak, åtog sig att igen samla riksdagsgrupperna för en gemensam kraftanstängning. Riksdagsgruppernas ordförandens gemensamma initiativ att höja rehabiliteringsanslaget med 2 milj. euro till 34,6 milj. euro, såg dagens ljus. Framställningen avgörs slutligen i riksdagen, då statsbudgeten behandlas i december.

Hur gick det nu så här? Det måste tillstås, att beräkningarna senaste höst slog fel. Riksdagens beslut senaste höst att höja anslaget med 6 milj. euro korrigerade inte tillståndet tillräckligt. Fastän antalet veteraner minskat med 15 %, har en lyckad efterlysning visat som resultat, att det kommit nya veteraner till rehabilitering. Rehabiliteringskostnaderna har också stigit.

År 2012 var anstaltsrehabiliteringspriset per veteran 1 964 euro (en rehabilitering räckte i medeltal 11,3 dygn) och en öppen rehabiliteringspe-

riod kostade 812 euro (en period = 13,4 gånger) Statskontoret gav kommunerna år 2013 838,64 euro per veteran, som var berättigad till rehabilitering.

En i dåligt skick varande veteran fick rehabiliteringsperiod endast som i gott skick varande

Över hälften av veteranerna hör till funktionsklassen 1 – 2, d.v.s. som är i behov av mycket stöd. Statskontorets direktiv om måttet på anstaltsrehabilitering är 14 – 28 dygn (i medeltal 2 800 – 6 400 euro) och i öppen rehabilitering 20 – 30 gånger (i medeltal 1 300 – 2 000 euro). Priset per rehabilitering i veteranens hem är ännu högre.

Kommunerna är i prekär situation. Det erhållna anslaget räcker inte till att bjuda adekvata rehabiliteringsperioder.

För servicetjänster till veteranens hem gavs anslag åt kommunerna i år 174 euro per veteran. Det är omöjligt att åt varje veteran med den summan ge någotslags stöd, men var tionde veteran kan få lite hjälp på sin levnadsafton med det beloppet. Under de kommande åren behövs betydligt mera medel för denna stödform, till vilken kan användas de medel, som frigörs från rehabiliteringen. Även framställningen att lätt skadade krigsinvalida bör få rätt till servicetjänster till sina hem, ökar behovet av servceanslag.

På vilka grunder gör man framställningen att skära ned anslaget?

Markku Seppä
Översättning
Holger Strandberg

Vi tackar för friheten

Vasa Krigsveterandistrikt – Vaasan Sotaveteraanipiiri firade sin 45-åriga verksamhet den 28 september i stadshuset i Vasa.

Den vackra höstlördagen hade samlat en riklig festpublik. Veteraner från våra krig, lottor och stödande medlemmar kom från hela distriktet till denna värdiga fest. Den traditionsrika festsalen i Vasa stadshus fylldes till nästan sista plats för att hedra krigsveteranernas och lottornas insatser för att bevara vårt lands självständighet och frihet.

Som festtalare hade arrangörerna lyckats få brigadgeneralen ja Askon Kilpinen, som fungerade som kommandör för Vasa militärlän åren 1995-1998. Temat för sitt tal sammanfattade brigadgeneral Kilpinen i rubriken ”Först under de senaste åren har de flesta förstätt varifrån Finland räddades.”

Programmet upptog även rikligt musik och körsång. För dessa framträdanden svarade Norra Svenska Österbottens Krigsveteraners Veteransångare med Eva-Lott Björklund som

dirigent och Vasa Lottakör under ledning av Katariina Järvinen samt Flottans Musikkår med musikkommandörkapten Timo Kotilainen som ledare. Därutöver framträdde musices magister, diplomoperasångaren Katariina Järvinen med solosång till ackompanjemang av musikkåren.

Ordföranden för Finlands Krigsveteranförbund Finn-Göran Wennström framförde förbundets hälsning. Major Jari Hoppela överbringade Försvarmaktens /Österbot-

tens Regionalbyrås hälsning och Vasa stads av stadsdirektör Tomas Häyry. Redaktör Bertel Widjeskog hälsade från distriktets stödande medlemmar och krigsveteranernas hälsning fick publiken höra av distriktets hedersordförande Holger Strandberg.

Mest berördes allas sinnen den stund, då krigsveteranen, prosten Börje Svenns yttrade följeorden till kranspatrullen, som sändes till Finlands Frihetsstaty till tonerna av Narva marsch och trummornas

eko. Festdeltagarnas hälsning, kransen med de blåvita banden med texten: Vi tackar för friheten – Vapaudesta kiittäen, fördes av lottan Grethel Nyman, krigsveteranen Yrjö Savola och distriktets ordförande Anders Knip.

Festen avslutades med Vårt land – Maamme av festpubliken tillsammans med Flottans Musikkår.

Text: Raimo Latvala
Översättning
Holger Strandberg

Haurun Jäteauto

Oulu
www.haurunjateauto.fi

Oy SteelDone Group Oy Ltd

Oulu

Tilitoimisto Maila Vallström Oy

Oulu, Kemi
www.tilitvallstrom.fi

Virkistä muistiasi

1. Helpommin ylös kuin alas, vaikka on kiviriippa perässä?
2. Rytsäkkäinen, rätsäkkäinen, kaikki miehet voitelee?
3. Linna rakennettu ristiin, rastiin, mato alitse mahtuu, lintu lävitse lentää, mies ylitse hyppää?
4. Elävä puuta pitää, nuora puun nenässä, kuolema nuoran nenässä, mato kuoleman selässä, kuolema elävän kuonon edessä?
5. Neljä jälkeä, kuusi jalkaa?
6. Seisoo köröttää niin kauan, kuin kuolema erottaa ja toimesaan on totinen?

Oikeat vastaukset sivulla 47

Outokummun Energia Oy

Outokumpu

Potoj Trading Öb

Parainen

Talosuunnittelu P. Viitasalo

Parkano
www.talosuunnitteluviitasalo.fi

Koneurakointi J. Jaakkola

Pieksämäki

Sanakilpa

Lehdessä 4/2013 kilpailusanamme oli "Sienimetsä". Hyväksytyjä sanoja löytyi 49 kpl, jotka ovat:

Eines, emäs, emätin, esimies, esine, esite, este, estin, etsin, (9)

Insesti, inssi, ismi, itse, (4)

Meisti, mesi, messi, metsä, mies, miete, mini, miniä, minä, missi, mäti, (11)

Neiti, neste, niemi, nimi, nisse, nisti, nisä, (7)

Seimi, seinä, seiti, semi, setä, siemen, sieni, siimes, sini, sintsi, sisin, sitsi, säie, (13)

Teesi, teini, tenä, tissi, (4)

Äiti, (1)

Kaikkien osallistujien kesken arvottiin kolme Sotaveteraanikalenteria 2014. Palkinnon saavat **Hilkka Linna**, Askola, **Erkki Kittilä**, Riihikoski ja **Hilkka Vesa**, Ylöjärvi. Seuraava kilpailusanamme on "JOULULAHJA". Lähettäkää vastauksenne perjantaihin 15.11. mennessä kirjeessä tai postikortilla: PL 600, 00521 HELSINKI, faksilla numeroon (09) 6126 2020 tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@sotaveteraaniliitto.fi. Vastauksen kirjoitetaan lähettäjän nimi ja osoite, kirjekuoreen lisäksi "Sanakilpa". Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme kirjaa "Veteraanit kirkkotiellä".

Oy Herrfors Ab

Pietarsaari

Pirkanmaan RI-Rakennuspalvelu Oy

Pirkkala

Kiinteistöhuolto Robert Wallenstjerna

Pirkkala

Oy Finnkomponent Ab

Pirkkala

Lokakuun krypto

laadinta Aulikki Nenonen
pääkuva Aila Martikkala

Kirjat

Mannerheimilla oli monta roolia

Juhani Suomi: Mannerheim, Viimeinen kortti? Kustannusosakeyhtiö Silta-la, ISBN 978-952-234-172-3, Helsinki 2013

Marsalkka Mannerheim lienee eniten tutkittu hahmo Suomen itsenäisyyden ajan historiassa. Niinpä professori Juhani Suomenkin kertoi harkinneensa pitkään, alkaako kirjoittaa vielä hänen vaiheistaan jatkosodan lopulla ja sodan jälkeisistä vuosista. Tutkijan sielu voitti ja sitä päätöstä kiittää varmaan moni hänen uusimman kirjansa lukija. Legenda ja myyttinen Mannerheim saa kirjassa ihmisen kasvot - inhimillisine piirteineen.

Presidentti Mannerheim johdatti Suomen jatkosodan rauhaan

En ole ennen miettinyt sitä, mik-

si vanha ja sairaaloinen Mannerheim oli valmis ottamaan kesän 1944 katastrofaalisessa tilanteessa vastaan vielä presidentinkin viran. Olin ajatellut, että hän suostui tähän epäkiitolliseen tehtävään velvollisuuden tunnosta. Sekin voi olla syytä, mutta Suomi osoittaa kirjassaan, että Mannerheim haki tässä asiassa revanssia hävityään kahdesti vastaavassa tilanteessa. Vapaussodan valkoisten voittoon johtanut kenraali olisi halunnut nousta valtionpäämieheksi jo 1919 ja toisen kerran talvella 1943, silloin kun Risto Ryti valittiin uudelleen presidentiksi.

Mannerheim sai heinä-elokuun vaihteessa 1944 hyvityksen näille tappioilleen, kun Ryti ja kumppanit pysyivät häntä presidentiksi. Oliko Mannerheim tuossa tilanteessa Suomen "viimeinen kortti"; usean hen-

kilön arvion mukaan oli ja kysymys oli siis siitä, kuka voisi johtaa Saksaan suuntautuneen Suomen rauhansopimukseen Neuvostoliiton kanssa.

Kirjoitin tämän lehden viime numerossa jatkosodan rauhanoppositiosta. Juhani Suomen kirjassa rauhanoppositio ja Nystenin piiri saa suuren merkityksen ja professori toteaa, että viime kädessä juuri rauhanoppositio painosti Mannerheimia niihin uuden suuntauksen vaatimiin ratkaisuihin, joita hän teki syyskesällä 1944. - Nyt jälkikäteen voi ajatella, että oli Suomen kansan onni, että Mannerheimia ei valittu presidentiksi 1919 eikä 1943, vaan vasta loppukesällä 1944. Suomen yli 800 sivun mittaisen kirjan painopiste on Mannerheimin presidenttikaudessa elokuusta 1944 maaliskuuhun 1946. Mannerheimin

ja koko Suomen "vaikea aika" asekatkentuineen ja sotasyllisyyskysymyksineen tulee kyllä perusteellisesti selvitettyksi.

Viimeiset vuodet pääosin Sveitsissä

Mannerheim oli presidentin tehtävät vastaanottaessaan vanha ja sairas ja raskaan vastuun uuttama. Hän hoidatti terveyttään ensisijaisesti Punaisen Ristin sairaalassa Helsingissä, mutta myös ulkomailla ja varsinkin Tukholmassa. Loppuvuoden 1945 hän oleskeli Etelä-Portugalissa Praia da Rocha pikkukaupungissa ja ainakin muodollisesti hän terveyttään sieläkin hoiti. Tosiasiallisesti hän oli tuolloin varmuuden vuoksi ulkomailla, kun sotasyllisyys-syytteet oli nostettava vuoden 1945 aikana ja marsalkkakin

pelkäsi joutuvansa syytettyjen penkille.

Sveitsistä muodostui kuitenkin hänen viimeisten vuosien pysyvin asuinpaikka. Siellä hän saattoi saada monenlaisiin vaivoihinsa asianmukaista hoitoa eikä hänen tarvinnut asua ahdistavaksi kokemassaan Suomessa. Hän nimittäin uskoi maan joutuvan bolshevikkien valtaan ja sillä hetkellä hänen olisi parempi olla jossakin muualla kuin Helsingissä.

Kirja rikkoo monia myyttejä ja Mannerheimin sädekehäkin voi vähän himmetä. Tosiasiaaksi jää, että maa tarvitsi häntä ja sankarimarsalkkakin arvoisensa näyttämön, Suomen tasaval-

Esko Vuorisjärvi

Talvisodasta on kirjoitettu myös Neuvostoliitossa ja Venäjällä

Pavel Petrov: Venäläinen talvisotakirjallisuus, Bibliografia 1939-2011, Suomalainen toimituskunta: Antero Uitto, Carl-Fredrik Geust, Pauli Kruhse, ISBN 978-952-5912-975-5, Saarjärvi 2013, Kustantaja Docendo Oy, (Kirjaa voi tilata kustantajalta, puh. 044-7270250)

Suhtauduin vähän epäillen ke-sällä ilmestyneeseen yllä mainittuun kaksikieliseen bibliografiaan eli julkaisuluetteloon. Luulin, että se on nimensä mukaisesti vain luettelo Venäjällä ilmestyneestä talvisotakirjallisuudesta. Luulo oli väärä; kirjassa olikin luettelon lisäksi kaksi laajaa artikkelia aiheesta, venä-

läinen ja suomalainen näkemys.

Perusartikkelin, tutkimuksen venäläisestä talvisotaa käsittelevästä kirjoittelusta, on tehnyt pietarilainen, vuonna 1973 syntynyt, nuoremman polven sotahistorian tutkija Pavel Petrov. Hänen tekstinsä on kääntänyt suomeksi sotahistorioitsija Carl-Fredrik Geust. Petrov kertoo, kuinka neuvostoliittolainen ja myöhempi venäläinen tulkinta on vuosien varrella muuttunut moneen kertaan. Siinä ei sinänsä ole mitään uutta, on tunnettu tosiasia, että Neuvostoliiton aikana historiantutkimus palveli poliittisia päämääriä pyrkimättäkään objektiivisuuteen. Tähän "poliittiseen" historiantutkimukseen kuului sekin, että yya-vuosina ei Neu-

vostoliitossa puhuttu, saatikka kirjoitettu juuri mitään tästä "aseellisesta selkkauksesta" eli talvisodasta.

Talvisodasta kirjoitettiin sen sijaan jonkun verran jo sodan aikana, sen jälkeen 1940-41 ja varsinkin suuren isänmaallisen sodan vuosina. Suomi oli useamman kirjoittajan mielestä syypää sotaan erityisesti siitä syystä, että se toimi Ranskan ja Englannin käsikassarana ja tarjosi sillanpääaseman niiden valmistellessa hyökkäystä Neuvostoliittoa vastaan. Saksan sitten oikeasti hyökkäystä paljastui sekin, että tämä maa oli valjastanut Suomea samaan tarkoitukseen jo vuodesta 1934 lähtien. Suomen syksyllä 1939 Neuvostoliittoon suuntaamat aggressiot olivatkin nekin

muuttuneet saksalaisten lietsomiksi. -Tämä kaikki jäi neuvostoliittolaiseksi totuudeksi sitten vuosikymmeniksi.

Petrov on löytänyt venäläisestä historiantutkimuksesta monta ajankohtaa sille, milloin Neuvostoliitto oikeasti aloitti talvisodan valmistelut. Ne alkoivat jo vuoden 1938 puolella ja kiihtyivät kesään 1939 mennessä. Viimeinen niitti oli elokuussa solmittu Neuvostoliiton ja Saksan välinen hyökkäämättömyyssopimus ja sen salainen lisäpöytäkirja. Siinähän Suomi sovittiin kuuluvaksi venäläisten etupiiriin ja sotavalmistelut saivat yhä konkreettisemmän muodon.

Toisen artikkelin on kirjoittanut tietokirjailija Antero Uitto. Hän peilaa suomalaista nä-

kökulmaa venäläisten tulkintaan talvisodasta. Johtopäätös on se, että sikäläinen historiantutkimus ei valaise vielä kukaan talvisodan koko kuvaa, "mustia aukkoja" jää yhä. Ikävää on se, että jotkut nykyvenäläisetkin historiantutkijat katsovat, että suomalaiset itse olivat syypäitä talvisotaan.

Jo tämä ajankuva velvoittaa siihen, että asiaa yhä pidetään esillä, siitä kirjoitetaan ja puhutaan, varsinkin itärajan tuolla puolen. Venäläis-suomalainen yhteisjulkaisu antaa oman panoksensa tähän keskusteluun kertomalla tuhansien lähdekonaisuuksien - siis kirjojen ja kirjoitusten - tarkat nimitiedot.

Esko Vuorisjärvi

Sata-Kuulo Oy

Pori

Porin Puutuote Oy

Pori

Lindgren CE Oy Ab

Porvoo

**Kuljetusliike
Kim-Johan Nuikka Ky**

Porvoo

yli 75 vuotta palvelua
**Kellosepänliike
Naamanka Ky**
Jukolantie 2, 93100 PUDASJARVI
Puh. (08) 822 084

KONTIO HIRSITALOT JA -HUVIT
-Parasta Pohjoisen Puuta!
Talonhidas:
Kontiotuote Oy
PL 64, 93101 PUDASJARVI, PUH.
www.kontio.fi

Rakentajat Saarikko Oy

Pälkäne
www.rakentajatsaarikko.fi

T:mi Tero Salminen

Pälkäne

Kyrötekniikka Oy

Pöytyä, Kyrö

Ensimmäinen jääkäri ja kylmän sodan Pohjola-aktivisti

**Walter Horn Docendo Oy,
ISBN 978-952-5912-98-2,
Saarijärven Offset Oy 2013**

Tämän kirjan arviointi on minulle mieluisa tehtävä. Jo lukiolaisena opin tuntemaan luokkatoverini isän jääkäri evl Yrjö Tenhusen. Siitä lähtien olen arvostanut jääkäreitä.

Walterin vanhemmat olivat saksalaisia. Hän syntyi 1892 saksan kansalaisena Suomessa. Perhe jäi Suomeen saaden suomen kansalaisuuden. Keväällä 1911 oli ylioppilaskirjoitukset ja syksyllä hän aloitti lääketieteen opinnot Helsingin Yliopistossa. Marraskuussa 1913 Walter lähti Berliiniin jatkamaan opintojaan ja tutustumaan saksalaisiin sukulaisiinsa. Saksassa oleskeli vahvasti hänen sympatioitaan vanhempiensa kotimaahan. Kesällä 1914 Sarajevon laukaus-

ten jälkeen alkoi ensimmäinen maailmansota.

Nuoret ylioppilaat katsoivat aseellisen koulutuksen hankkimisen ulkomailla välttämättömäksi. Ostrobotnian kokouksessa 27.11. päätettiin lähettää Tukholmaan Pertel Paulig ja Walter Horn kielitaitoisina tiedustelemaan sotilaskoulutusmahdollisuuksia. Suomesta lähti helmikuussa 137 akateemista kansalaista ”jatko-opintoihin” ulkomaille, Horn ensimmäisten joukossa. Hän oli niitä harvoja jääkäreitä, jotka pitivät tapahtumista päiväkirjaa. Hänet ylennettiin ensimmäisten joukossa 2.9.1915 zügführeriksi. Hän palasi Suomeen 4.2.1919.

Karjalan kaartissa palvelus alkoi 1919 kapteenina ja päättyi kesällä 1933 Uudenmaan rykmentissä pataljoonan komentajana. Helsingin komendantik-

si hänet määrättiin 1935 alussa. Virka-asemansa puitteissa hän järjesti Mannerheimin 70-vuotispäivät ja itsenäisyyspäivän 20-vuotisjuhlallisuuksia. Talvisodan aikana häntä ei määrätty komentajatehtävään huonon kenttäkelpoisuuden tähden.

Hornille tarjottiin alkuvuodesta 1940 sotilasiamiehen tehtävää ensin Washingtonissa, josta hän kieltäytyi. Sen sijaan Berliini sopi. Horn valmistautui huolella tehtäväänsä. Asema- paikkaansa saavuttuaan Horn merkitsi päiväkirjaansa ”Nyt kun Saksa ja Pohjola ovat löytäneet taas toisensa, pitäisi niiden selviytyä suuresta sodasta Neuvostoliittoa vastaan.” Sotilasiamies oli täystyöllistetty Saksan ja Suomen välien tiivistyessä asekaupan, kauttakulun ja aseveljeyden muotoutuessa.

SS-vapaaehtoisten joukon pe-

rustamista ja sen vaiheita Horn seurasi tarkoin.

Puolustusvoimista, rajavartiolaiksesta ja sk-järjestöstä erotettiin suuri joukko upseereita. Jopa puolustusvoimien komentaja kenraaliluutnantti Lundqvist antoi erokehotuksen 33 upseerille Mannerheimin tietämättä. Vapautetut upseerit perustivat yhdistyksen Upseerit evp r.y., jossa mukana oli mm. Walter Horn.

Asekätkijöitä ja heidän omaisiansa Horn ja hänen ystävänsä auttoivat. Svinhufvudin muistossäätiön sihteerinä Horn vaikutti presidentin muistopatsaan ja elämäkerran aikaansaamiseen.

Horn halusi vaikuttaa pohjoismaiden yhteistyön lisäämiseen. Pohjola-aktivisteja oli Suomessa varsin suuri joukko. Tavoitteena oli aikaansaada Pohjolaan suurvaltojen tunnustama puolueeton

vyöhyke, jonka takeena olisivat eri Pohjoismaiden yhdistyneet asevoimat. Tästä aatteesta ja toiminnasta on tähän mennessä ollut niukalti tietoa.

Jääkärieversti menehtyi syyskuun 14. päivänä 1972. Presidentti Kekkonen lähetti adjutanttinsa kenraalimajuri Urpo Levon laskemaan seppeleen arkulle tervehdyksineen kiittäen uskollista kansalaista tämän Suomen hyväksi tekemistä palveluista.

Kirja vähän tunnetusta jääkärieversti Walter Hornista on poikkeuksellisen mielenkiintoinen. Runsas kuvitus teksteineen ja sujuva kerronta elävöittävät lukemista. Kirjan tekijää prikaatikenraali Pentti Airiota tulee kiittää kirjasta, jota suosittelen kaikille, mutta erityisesti historian opetuksena nuoremmille.

Olli Vuorio

Onko ryssävihaa?

Timo Vihavainen: Ryssäviha, Venäjän-pelon historia, Minerva 2013, 322 s., ISBN 978-952-492-778-9

Mitä ryssäviha on? Onko Suomessa kautta aikojen tunnettu ryssävihaa? Onko Suomi poikkeus, vai tunnetaanko ilmiö muuallakin? Muun muassa näihin kysymyksiin Helsingin yliopiston Venäjän tutkimuksen professori Timo Vihavainen etsii vastauksia uusimmassa ryssävihaa tai laajemmin russofobiaa ja niiden vuosisataisia ilmenymiä käsittelevässä kirjassaan.

Käsitteenä ryssävihaa on suomalaisessa puheenparressa käy-

tetty ”maailman sivu” ilmaisemaan rajan itäpuolella olevaa valtiota, järjestelmää tai ihmisjoukkoa kohtaan tunnettua epäluuloa, pelkoa tai suoranaista vihaa. Heilurin kaari on kuitenkin aikojen kuluessa ollut laaja. Muistettakoon vaikkapa vain viime sotien aikainen ”periviholliseen” kohdistunut karkea propaganda tai myöhempi 1960- ja 70-lukujen ylitsevuotava ystävällisyys. Vihavaisen tulkinnan mukaan suuri osa vuosisataisesti historiasta on kuitenkin ollut rajan eri puolilla asuneiden ihmisten välillä suhteellisen normaalia rinnakkaineloa.

Venäjää ja venäläisiä kohtaan

tunnettu epäluulo ei ole ollut yksinomaan suomalainen ilmiö. Laajaan lähdeaineistoon perustuen Vihavainen kuvaa, miten sitä on tunnettu kaikkialla Euroopassa Venäjän rajamailla, eniten ja syvimmin ehkä Puolassa. Oma lukunsa oli luonnollisesti Saksan idänpolitiikka toisen maailmansodan alla ja sen aikana.

Kirjassaan Vihavainen valottaa myös Venäjällä sen naapureita kohtaan vallinneita asenteita. Kirjan alaluku ”Neuvostovastaisuus - rikos historiaa ja edistystä vastaan” on tässä suhteessa kuvaava. Nyky-Venäjällä lännen russofobiasta on Vihavaisen

tulkinnan mukaan tullut poliittisen informaationsodan ase. Sitä käytetään ahkerasti sellaisten organisaatioiden piirissä, joita on keskusjohtoisesti luotu taistelemaan Venäjän vaikutusvalan puolesta ja läntistä vaikutusta vastaan. Osansa tästä saa Suomikin.

Johtopäätöksissään Vihavainen päätyy toteamaan, miten russofobia, ryssäviha, on historian saatossa ollut tyypillistä kaikille Venäjän naapureille. Venäjää vihataan, koska sitä ei voi ymmärtää. Suomen ja Venäjän suhteiden todellinen erikoisuus ei Vihavaisen mukaan ole vihollisuus. Maittem-

me välisten suhteiden suuri erikoisuus sen sijaan on keskinäinen sympatia ja ystävyys, joka on ollut ominaista pitkille historiallisille kausille niin 1800- kuin 1900-luvuilla.

Tämän perinnön Vihavainen soisi jatkuvan myös 2000-luvulla. Tähän kirjoittajan toiveeseen on helppo yhtyä, vaikka ”epäilevä Tuomas” saattaakin kiinnittää vielä huomiota keskusteluun Venäjän sotilaallisesta uhas- ta, viisumivapauden riskeistä ja maakauppojen epäkohdista.

Pertti Suominen

Suomen Puolustusvoimien Sotakuva-arkistot auki

**Suomi sodissa 1939-1945
ISBN 978-952-5964-58-5
Kustannus HD Loimaa
Otavan Kirjapaino Keuruu
2003**

Toimittaja Arto Pietilä on koonnut Sa-kuvista 600 kuvaa käsittävän kirjan. Kuvat on jaettu kolmeen osaan, Talvisodan aikaan, Jatkosotaan ja Lapin sotaan. Lähes kaikki kirjan kuvat ovat aikaisemmin julkaisematomia.

Kirjan ensimmäisessä kuvassa on 150 TK-kuvaajaa koontuneena kesäkuussa 1941 Vilppulassa. Näiden miesten ansiosta rintamalta, kotirintamalta ja muista sota-ajan tapahtumista otettiin 160 000 valokuvaa.

Kirjaa on saatavissa kustantajalta:
asiakaspalvelu@booky.fi
Puh. 0600 550 005

KONECRANES®
Lifting Businesses™

Kirjat

Vieläkö tämän jälkeen löytyy "historiattomia" joukkoja sodan ajalta?

Janne Mäkitalo - Jukka Vainio: Valkeasaassa läpimurto. Jalkaväkirykmentti 1 jatkosodassa. Docendo Oy, Jyväskylä 2013. Sivuja 367, karttoja, piirroksia, valokuvia, henkilöhakemisto. Lähdeapparaatti jokaisen luvun lopussa.

Kirjan alussa on yhteenveto tavoitteista, tutkimuskysymyksistä, tutkimusmenetelmästä sekä niiden arvioinnista. Kirjoittajat ovat oikeassa siinä, että hehtisen sodankäynnin aikana sotapäiväkirjat ovat kirjoitettu usein myöhemmin kun taas "rauhallisen" sodan aikana niiden laatimiseen on ollut aikaa, jopa värytykseen.

Talvisodasta on kirjassa lyhyehkö yhteenveto samoin nk. välirauhan ajalta, sekä katsaus jatkosotaan johtaneesta kehityksestä. Ne on käsitelty lyhyesti lähteisiin perustuen antaen kuvan siitä, missä oltiin ja mihin mentiin.

JR 1:n perustaminen on saanut tilansa 1 AK:n joukkona, samoin pataljoonien perustaminen. JR 1 toimi aluksi 10.D:n reservinä lähinnä linnoitustöissä, sekä auttoi väestön evakuoinnissa. Sotatoimien alkaessa 25.6.1941 rykmentti siirtyi eteenpäin kohti rajaa.

Ennen sotatoimien alkamista kirjoittajat esittelevät suomalaisten organisaatiota sekä lähinnä hyökkäystaktiikkaa. Myös neuvostoliittolainen osapuoli esitellään: sen punaisena lankana on vihollisen tuhoaminen ja puo-

lustuksella tuli saavuttaa aika-voittoa hyökkäyksen aloittamiselle voimien keskittämisen jälkeen. Kirjoittajien mukaan venäläiset olivat taktiikassaan kaavamaisia ja johtajat osoittautuivat johtamisessa samanlaisiksi. Stalinin upseerivainot ennen talvisotaa olivat tuhonneet suuren osan pätevistä johtajista, sillä yli 40 000 upseeria katosi noissa vainoissa.

Kesä-heinäkuun vaihteessa JR 1 siirtyi Nuijamaalle. Neuvostoliitto aloitti sotatoimet kesäkuun lopulla, jolloin armeijamme alkoi valmistautua hyökkäykseen. 10.D antoi hyökkäyskäsken 12. heinäkuuta. Rykmentin suunnitelmaa kirjoittajat käsittelevät varsin laajasti. Pataljoonien osuudet tulevat hyvin esille. Kirjoittajien mukaan melkein kaiken toiminnan takana oli koulutus.

Heinäkuun lopussa JR 1 siirtyi AK:n reserviksi Rautjärvelle. Hyökkäys Kaarlahteen ja Kaukolaan on tarkasti kuvattu, samoin Räisälän valtaus. JR 1:n hyökkäysvaihe päättyi vanhan rajan tuntumaan syyskuun alussa. Alkoi asemasotavaihe Lempäälän maastossa. Hyökkäysvaiheen ajalta kirjoittajat kertovat parista ilkeästä tapahtumasta: Kaarlahdi-vaiheessa venäläiset tappoivat haltuunsa joutuneet haavoittuneet ja Kirjasalossa he naulasivat vankinsa pistimillä jaloista ja käsistä sekä kaulasta Kirjasalon kartanon pihalle.

Silloin, kun ryhmittään puolustukseen alkavat linnoitustyöt, ansakenttien raken-

taminen, korsujen teko ja sotilaiden kannalta tärkeät vuorolomat. Kirjoittajat esittelevät täälläkin vastustajaa. Kartta (s. 184) on mielenkiintoinen. Asemasotavaihe käsitellään selväpiirteisesti turhia pieniä yksityiskohtia vältellen. Suurempia olivat taistelut Munakukkulasta, joka oli eteen työnnetty tukikohta ja jota venäläiset vihasivat. Kukkulasta oteltiin toisissaan ja se vaihteli omistajaa ja johti lopuksi "arvovaltakiistaan" omistamisesta. Kirjoittajat eivät myöskään salaile asemasoodan miinuspuolia, kieltäytymisiä, runsasta viinanläträämistä jne. Myöskin tappiot kerrotaan jopa nimien tarkkuudella. Ainakin minulle oli tuntematonta kenraali Öhquistin käytös keväällä 1942 rykmentissä, kun hän kiinnitti enemmän huomiota korsun pakkijärjestykseen kuin puolustusasemien kuntoon. Näin kertoi eräs haastatelluista. Lempäälän vaiheen jälkeen JR 1 oli reservissä ja linnoitustöissä VT-asemassa alkukesään 1944 asti. Linnoitustöiden ohella miehiä koulutettiin, viihdytyskiertueet vierailivat, jaettiin kunniaa ja kuria sekä vaihdeltiin henkilöitä. Eversti Lauri Maskulan tilalle komentajaksi tuli everstiluutnantti Tauno Viljanen Päämajasta. Tapahtuneet henkilöstömuutokset herättävät kirjoittajissa epäilyksen, ehtisiko joukkokiinteys rakentua ennen Valkeasaaren kurimusta.

JR 1 siirtyi Valkeasaaren lohkolle toukokuussa 1944. Luvun aluksi kirjoittajat esittelevät alueen puolustusjärjestelyt.

He esittelevät "Suomen sotahistorian mustan päivän siemenet", lähinnä kehnot asemat, joiden kunnottomuutta Sihvon divisioonan miehet kauhulla katselivat. Alueella aikaisemmin ollut 18.D siirtyi nyt linnoitustöihin VT-asemaan. Kirjoittajat käsittelevät melko laajasti suurhyökkäyksen taustoja ja esittävät kysymyksen "oliko suurhyökkäys yllätys"? Hyökkäys ei ollut yllätys etulinjan miehille, he näkivät ja kokivat paljon, mutta "uneliaat" isot esikunnat eivät siihen oikein uskoneet. Ja jos se tulisikin, puolustus kestäisi sen ajan, mikä kului voimien keskitämiseen. Ylipäällikköä on viime aikoina arvosteltu siitä, ettei hän antanut irrottaa voimia Itä-Karjalasta Kannakselle.

Viljanen ryhtyi tekemään parannuksia, pyysipä uusia tehokkaita pst-aseita, mutta vastaus oli kielteinen, kirjoittajat toteavat. Jälleen kirjoittajat suorittavat analyysit suomalaisten puolustustaktiikasta ja neuvostoliittolaisten hyökkäystaktiikasta. Nihtilä kävi keväällä Virossa, jossa saksalaiset aivan avoimesti kertoivat hänelle venäläisten hyökkäystaktiikasta. Pääaseman taistelukestävyydestä annetaan varsin pessimistinen kuva. Virhe lienee siinä, että hyökkäysvaiheen päätyttyä puolustus rakennettiin sille tasalle, mihin oli päästy "metrien" tarkkuudella. Tilannetta eivät parantaneet monet tarkastuskäynnit. Ongelmia oli ja syntyi koko ajan lisää. Näitä käsitellään melko perusteellisesti.

Puna-armeijan suuhyökkäys alkoi 9.6.1944. Kuvausten mukaan se johti seuraavana päivänä läpimurtoon. Tappiot olivat suuret ja erikoisen karuja olivat suomalaisten sotavankien kohdat neuvostosotilaiden käsissä. Läpimurtoa kirjoittajat tarkastelevat kriittisesti neljällä sivulla (kukin kaksi palstaa). Niihin voidaan yhtyä, viitteitäkin on Valkeasaari-luvussa 250.

Loppusotansa JR 1 kävi Uudeltakirkolta Viipuriin johtavan tien suunnassa ja vielä Viipurinlahden luoteisrannalla Uuraan saaristossa. Rykmentti kotiutettiin marraskuussa 1944.

Janne Mäkitalon ja Jukka Vainion teos on tasapainoinen esitys yhden rykmentin sotatietä. Kirjoittajat eivät lankea ylistelyyn tai turhaan morkkaamiseen, kun kyse on suomalaisesta sotilaasta ja hänen uskollisuudesta isänmaataan kohtaan. Toki oli tilanteita, joissa tuo uskollisuus oli pettävä. Ne on tuotu esiin, mutta ei tuomien vaan ymmärtäen ihmisiä. Kuten alussa totesin, teos on kuvaus - sota-historiallinen tutkimus - yhden suomalaisen jalkaväkirykmentin sotatietä vuosina 1941-1944, silloin kun maamme kohtalosta "lyötiin arpaa". Erityisen ansiokkaita ovat liki kunkin luvun lopussa arvioinnit ja yhteenvetotapahtuneesta.

Anssi Vuorenmaa

Autoilija Juha Virta

Pöytyä, Kyrö

www.isokaanta.com

Raahe

RTK Palvelu Oy

Rauma

**Asianajotoimisto
Isomaa & Kinnunen**

Rovaniemi

Kiitos Sotaveteraaneille Raumalta!
nro 112

Kiitos Sotaveteraaneille
Rovaniemeltä! nro 117

Kiitos Sotaveteraaneille
Saarijärveltä! nro 118

Veljekset J&J Halonen

Salon, Perniö

Rakennuspalvelu

Ari Hongisto

Sastamala

Maakunnan Auto

Seinäjoki, Kauhajoki

Seinäjoen Keskustaksi Oy

puh. 010084999
www.taksiseinajoki.fi

Kuljetus Oy

Marko Saarinen

Sipoo

Hitsauspalvelu Söderström Sipoo	-sorat ja murskeet- Kourla Oy Somerniemi, puh.0400-635 797	Kiitos Sotaveteraaneille Tammisaaresta! nro 106
Metallisorvaamo Sunila Ky Tampere	Kiitos Sotaveteraaneille Tampereelta! Nro 100 	Puhallinsoitinkorjaamo Jarmo Parkusjärvi Tampere
Ata Gears Oy Tampere	Tampereen Messut Oy Tampere	Migmen Oy Tampere www.migmen.fi
Mepco Oy Tampere	Kiitos Sotaveteraaneille Tampereelta! Nro 102 	Turtolan Kaivin Oy Tampere
Automaalaamo P. Oinonen Oy Tampere	Tampereen Tilahallinta Oy LKV www.tilahallinta.fi	KiinnikeKeskus Tampere
KB-Rakennus Oy Tampere	Korja-Kumi Oy Tampere	Finnsukellus Oy Tampere
Teiskon Raksa Oy Tampere	Kiitos Sotaveteraaneille Tampereelta! nro 107 	Automaalaamo Arto Joki Tampere
Omakiinteistö TRE Oy Tampere	Arkkitehtuuri-toimisto Rauno Kangasniemi Oy Tampere	Nomet Oy Tampere
Messupuu Oy Tampere	Aritalo Oy Tampere	Kiinteistöhuolto Untamo Selamo Tervo
Kilsa Tools Oy Toijala	KM RRR-Yhtiöt Oy Tornio -mukanayhteistyössä: HANKOOK ja HERCULES renkaat-	Puutyö ja Saneeraus Järvenoja Oy Turenki
Insinööritoimisto Arcus Oy Turku	Turun Kenttärakentajat Oy Turku	Turun Vapaavarasto Oy
Elmarino-Shipping Oy Turku	Pointcool-Service Oy Tuusula	Paketo Oy Tuusula
Pelti-Expert Oy Tuusula	Soraliike Erik Winqvist Ky Tuusula	Rautarakenne S. Lipponen Oy Uusikaupunki, Kalanti
Rakennusliike Harry Autio Ky Uusikaupunki	Finvacon Oy Vaasa	Kiitos Sotaveteraaneille Vaasasta! Nro 101
Kiinteistösaneeraus Oy Vantaa	Uudenmaan Pikakuljetus Oy Vantaa	Lean Solution Consulting Oy Vantaa

Systemair	Länsimäen Kiinteistöpalvelu Oy Vantaa	Rema TipTop Oy Vantaa
BP Asennus Oy Varkaus	Varkauden Tehokaivu Oy Kuvansi	PT-Palontorjuntapalvelu Oy Varkaus
J-PV Kuljetus Varkaus	Maanrakennus Esko Halme Oy Vesilahti	Eastland Engineering Vesilahti
Reinen Tilisointi Virrat	E. T. Listat Oy Ylivieska	Rautapohja Oy Ylivieska
Kassatieto Oy Ylöjärvi	Yhtymä-Tahlo Oy Ylöjärvi www.yhtymatahlo.fi	Kuljetusliike Lasse Ruohonen Oy Ylöjärvi

APTEEKKIPALVELUA SOTAVETERAANEILLE

Alajärvi	Korpilahti	Parikkala
Alajärven Apteekki Keskuskatu 14, 62900 Alajärvi Puh. 06-557 2249	Korpilahden Apteekki 41800 Korpilahti puh. 014-821 775 www.korpilahdenapteekki.fi	Parikkalan 1. Apteekki puh. 05-430 016 Saaren sivuapteekki puh. 05-435 256
Hämeenlinna	Kuopio	Rautjärvi
Aulangon Apteekki (Hätälän Liikekeskus), Viipurintie 34 13210 Hämeenlinna Puh. 03-622 900	 Haapaniemenkatu 24-26, Sokos, 70110 Kuopio p. 017-287 6601	 Asemanseudun Apteekki RAUTJÄRVI puh. (05) 489 340 www.asemanseudunapteekki.fi
Jyväskylä	Lappeenranta	Veteli
Kyllön Apteekki Keskussairaalanatie 20, 40620 Jyväskylä Puh. 010 271 6890 Voionmaan apteekki Voionmaankatu 9, Puh. 010 271 6895	Lappeenrannan 2. Uusi Apteekki Lappeenranta , Taipalsaari , Voisalmi	Vetelin Apteekki Koulutie 63, 69700 Veteli Puh. 06-862 1419
Kerava	Lapväärtti	Viitasaari
Keravan Keskusapteekki Kauppakaari 4, 04200 Kerava Puh. 09-274 7930	 APOTEKET I LAPVÄÄRTI LAPVÄÄRTIN APTEEKKI Puh. 06-222 1110 Fax 06-222 1599 Lapväärtintie 729 64300 Lapväärtti	Viitasaaren Apteekki Postikuja 1, 44500 Viitasaari puh. 014-577 4700

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Toimisto avoinna ma-pe 8.30-16.00
Soita Riinalle (09) 6126 2015 tai Marjalle (09) 6126 2016
Sähköposti: riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi • marja.riukka@sotaveteraaniliitto.fi
Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

35 Sotaveteraanikalenteri vuodelle 2014

Kalenteri on tarpeellinen ja hyvä tietopaketti jokaisen jäsenen taskuun.

Hinta 6 euroa

31 Yrjö Jylhä: Kiirastuli

Runokokoelma
Talvisodan runoutta
vuodelta 1941. Kuvitettu.

Hinta 25 euroa

1 Sotaveteraanimitali

Myös kannattajajäsenille

Hinta 15 euroa

2 Jäsenmerkki

Myös kannattajajäsenille

Hinta 15 euroa

4 Liiton standaari Hinta 35 euroa

6 Suomen lippu Hinta 30 euroa

43 Sama kaiku on askelten -CD

Kymmenen sotaveteraanikuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioituista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.

Uusi painos

Hinta 20 euroa

12 Uusi juhla-DVD

Sotaveteraani- ja perinnekuorot
Helsingin
Jäähallissa 14.3.2010.

Arvokas uusi DVD Talvisodan
muistojuhlalta.

Hinta 25 euroa

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunu 7 B kulkee Kellosillan pysäkillä.

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 HELSINKI

Nimi (tekstinen):

Lähiosoite:

Postinumero ja -toimipaikka:

Nro ..... kpl.....

Nro ..... kpl.....

Nro ..... kpl.....

Nro ..... kpl.....

Nro ..... kpl.....

Nro ..... kpl.....

Nro ..... kpl.....

Nro ..... kpl.....

Täytä ja postita oheinen tilauskuponki tai tilaa puhelimitse.

5/13

Joulukortit 2013

Lähetä lämmin joulutervehdys Suomen Sotaveteraaniliiton joulukorteilla.

1. PUKINKONTTI

Originaali: Martta Wendelin
Mattakartonki, 113 x 170 mm

2. TALVIMAISEMA

Originaali: Jaana Aalto
UV-lakkaus, 170 x 113 mm

3. JOULU KORSUSSA

Kuva: SA-kuva
113 x 170 mm

4. METSÄN JOULU

Kuva: Jorma Jämsén
UV-lakkaus ja hopeafoliointi
113 x 170 mm

5. JOULUKUUSI © Paletti

UV-lakkaus ja hopeafoliointi
113 x 170 mm

Kortit 1-5 ovat taitekortteja kuorineen.

Kortit toimitetaan pakattuina:

• 10 kpl:n lajitelma

(sis. kortteja 1-2 ja 4-6, 2 kpl kutakin)

• 10 kpl:n pakkaus

(pakkauksessa 10 samaa korttia)

12 €/pakkaus

Toimintaamme voitte tukea myös
ostamalla kirjeensulkijamerkkejä.
Arkissa on 20 merkkiä,
arkin hinta on 20 €/kpl

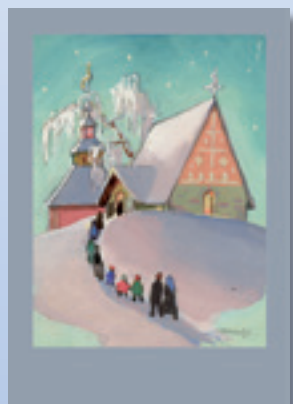
SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO

Tiedustelut ja tilaukset:

Puh. (09) 6126 2015 tai (09) 6126 2016.

Verkkokauppa palvelee osoitteessa:

www.sotaveteraaniliitto.fi

6. JOULUKIRKKO

Originaali: Martta Wendelin
Mattakartonki, 1-osainen,
105 x 148 mm

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunu 7 B kulkee Kellosillan pysäkillä.

JOULUKORTTITILAUS

Suomen Sotaveteraaniliitto, PL 600, 00521 HELSINKI

Nimi (tekstinen):

Lähiosoite:

Postinumero ja -toimipaikka:

Nro ..... pkt.....

Nro ..... pkt.....

Nro ..... pkt.....

Nro ..... pkt.....

Nro ..... pkt.....

Nro ..... pkt.....

Lajitelma ..... pkt.....

5/13